

SNV Bulletin #14

Historijski revizionizam,
govor mržnje i nasilje
prema Srbima u 2017.

IMPRESSUM

Bulletin #14: Historijski revizionizam, govor mržnje
i nasilje prema Srbima u 2017.

IZDAVAČI / Srpsko narodno vijeće i Vijeće srpske
nacionalne manjine Grada Zagreba

ZA IZDAVAČA / Milorad Pupovac

UREDNIK / Saša Milošević

AUTORICA / Tamara Opačić

AUTORI ANALIZE FACEBOOK KOMENTARA / Nina Čolović i Filip Rodik

DIZAJN / Parabureau

TISAK / IT Graf

TIRAŽA / 600

ISSN / 1849-7314

ISBN / 978-953-7442-42-2

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne
i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 000992494.

PODRŠKA / Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina VRH
Grad Zagreb

Zagreb, april 2018.

**SNV
CHB**

srpsko
narodno
vijeće

српско
народно
вијеће

serb
national
council

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI:

Marko Lukunić / PIXSELL

SNV Bulletin #14

*Historijski revizionizam,
govor mržnje i nasilje
prema Srbima u 2017.*

Uvod

"Prišla nam je grupa od neka tri, četiri čovjeka od 40-ak godina. Vidno alkoholizirani počeli su nam psovati 'majku četničku' i govorili 'kako nas nije sramota dolaziti u Zagreb'. Žena i ja smo se samo pogledali, šutjeli smo. Što ćemo, tu su nam bila mala djeca. Sačekali smo da se izdivljaju, to je trajalo, onako, neko vrijeme i onda su otišli uz poruku da će, ako se vratimo, srediti i nas i djecu", prisjetio se Dušan Kovačević, direktor novosadskog festivala Exit, svog posjeta Zagrebu. Opisani događaj dogodio se sredinom februara 2017. godine, u mjesecu kada su na ulicama Vukovara osvanule naljepnice kojima se poziva na vješanje Srba i kada su članovi ekstremno desne Autohtone - Hrvatske stranke prava (A-HSP) u crnim uniformama marširali glavnim gradom Hrvatske. Lanjski februar ostat će upamćen i kao mjesec u kojem je u Bjelovaru, na pravoslavnoj crkvi Svete Trojice, zaštićenom spomeniku kulture, osvanuo ustaški grafit, i u kojem je Milanka Opačić, zastupnica SDP-a, dobila policijsku zaštitu zbog fotomontaže koju je, inspiriran njezinom srpskom nacionalnošću, objavio portal Dnevno.hr. Da izuzetak nije bila ni Dalmacija, dokazali su organizatori karnevala u Kaštelima koji su krajem istog mjeseca pred stotinama posjetitelja, među kojima je bilo i maloljetne djece, spalili skulpturu koja je predstavljala Milorada Pupovca, predsjednika Srpskog narodnog vijeća (SNV) i Samostalne demokratske srpske stranke (SDSS).

Navedeni događaji predstavljaju 6 od ukupno 393 događaja (koliko ih je SNV zabilježio u 2017. godini) koji uključuju etničku netrpeljivost, reviziju i negiranje povijesnih događaja te uvrede, prijetnje, fizičke napade i govore mržnje usmjerene protiv Srba u Hrvatskoj. Izneseni podaci, koje prikupljamo od 2014. godine, ukazuju na daljnji rast takvih slučajeva. Konkretnije: lani je u prosjeku jednom dnevno zabilježen događaj koji sadrži elemente historijskog revizionizma i/ili etničke nesnošljivosti prema Srbima. Međutim, treba reći da taj rast ipak nije toliko drastičan koliko je to bio u prethodnom razdoblju (na prijelazu iz 2015. u 2016. godinu SNV je zabilježio porast navedenih slučajeva za čak 57 posto), kada su se u javnosti odrazile posljedice šovinističke kampanje koju je predvodilo desno krilo vladajućeg HDZ-a pod vodstvom Tomislava Karamarka, a kojima svjedočimo i danas.

Iako aktualna koalicijska Vlada, koja je predvođena HDZ-om i koju uz HNS podržavaju i zastupnici nacionalnih manjina, formalno osuđuje takve pojave, ona i dalje ne pokazuje energičnost u dokidanju antimanjinskih i proustaških manifestacija u društvu. Jedna od činjenica koja

ukazuje na to jest da je ploča s ustaškim pozdravom "Za dom spremni" u septembru iz Jasenovca premještena u obližnju Novsku, a u toj je prigodi Vlada pregovarala s Markom Skejom, zapovjednikom zloglasne IX. bojne Hrvatskih obrambenih snaga (HOS) "Rafael vitez Boban", koja nosi ime ustaškoga zločinca, i s Antom Đapićem, bivšim gradonačelnikom Osijeka i predsjednikom ekstremno desnog HSP-a, koji je najavio pokretanje referenduma čiji će cilj biti dokidanje prava na zatupljenost nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru.

Osim vidnog prisustva manifestacija kojima se Srbima želi poručiti da oni, kao ni njihova kultura, jezik i pismo, a ponajmanje političko djelovanje, nisu dobrodošli u Hrvatskoj, zastrašujuće je i to da su takve pojave u našem društvu prisutne do te mjere da su postale gotovo prešutno prihvaćene. Zbog toga se doimlje da će izvršna i zakonodavna vlast, kao i pravosudna tijela, morati uložiti daleko više napora da bi samo zaustavili daljnji porast takvih pojava, a kamoli da bi ih suzbili.

SLUČAJEVI HISTORIJSKOG REVIZIONIZMA, GOVORA MRŽNJE I NASILJA PREMA SRBIMA	2014.*	2015.	2016.	2017.
Grafiti i znakovlje koji sadrže govor mržnje i etničku netrpeljivost	8	14	26	35
Govor mržnje i etnička netrpeljivost na sportskim natjecanjima	4	8	20	14
Govor mržnje i etnička netrpeljivost u medijima	8	21	42	40
Govor mržnje i etnička netrpeljivost na društvenim mrežama	5	10	28	31
Javne akcije koje imaju obilježja netrpeljivosti prema Srbima	9	31	53	52
Etnička netrpeljivost i historijski revizionizam u izjavama javnih osoba	9	37	42	52
Vrijeđanje i prijetnje upućene Srbima i srpskim institucijama u RH	7	20	62	107
Fizički napadi (broj napadnutih osoba)	5	9	16	11
Oštećena, uništena i ukradena imovina privatnih osoba i srpskih institucija	6	9	17	16
Oštećena, uništena i ukradena imovina Srpske pravoslavne crkve	6	9	6	14
Oštećeni i uništeni antifašistički spomenici	7	13	17	17
Oštećene i uništene dvojezične ploče	8	8	2	4
UKUPNO	82*	189	331	393

*Na prijelazu iz 2014. u 2015. godinu došlo je do promjene metodologije prikupljanja podataka.

Pregled i analiza podataka iz 2017. godine

Bilten koji je pred vama donosi pregled slučajeva etnički motiviranog nasilja, revizije i negiranja povijesnih događaja te pregled slučajeva prijetnji i govora mržnje usmjerenih protiv Srba u Hrvatskoj u prethodnoj godini. Riječ je o podacima koje je po prijavama pojedinaca i informacijama objavljenim u medijima prikupio SNV.

S obzirom na to da je pojedine slučajeve gotovo nemoguće promatrati kao pojedinačne primjere (npr. nisu evidentirani svi grafiti kojima se promiče govor mržnje i netolerancija na ulicama svih hrvatskih gradova i mjesta), oni su ovisno o lokaciji na kojoj su zabilježeni navedeni kao jedan, ukupni slučaj. Ista metodologija korištena je i pri obradi medija: zbog količine sadržaja koji uključuje govor mržnje i/ili diskriminatorni sadržaj, a koji pojedini desno orijentirani mediji (prije svega portali) proizvode na gotovo dnevnoj razini, svaki od njih obrađen je kao jedan slučaj. Ako je riječ o televizijama koje takve sadržaje emitiraju, odnosno objavljuju u različitim emisijama, mjerna je jedinica jedna emisija (naprimjer: na Z1 televiziji emitiraju se tri emisije spornog sadržaja, u svakoj je od njih pronađeno desetak problematičnih primjera, ali kako se svaka od njih promatra kao cjelina, ukupan zbroj je tri). Također, u tablicu su uvršteni samo radikalniji primjeri korištenja jezičnog nasilja na društvenim mrežama, čiji su autori javne osobe, dok je govor mržnje u komentarima analiziran u posebnoj poglavlju "Korištenje ustaškog pozdrava na društvenim mrežama".

U poglavljima koja slijede nalaze se isključivo primjeri prijetnji, vrijeđanja, fizičkih napada, iskaza kojima se promovira mržnja i/ili etnička netrpeljivost te negira, umanjuje ili opravdava zločinački karakter Nezavisne Države Hrvatske, kao i ostali slučajevi kada se u Srbima želio izazvati strah ili im se željelo poručiti da je njihovo kulturno, vjersko i političko djelovanje u Hrvatskoj nepoželjno. Budući da dio žrtava zbog nepovjerenja u institucije i straha od daljnjih napada nikada ne prijavi napad ili prijetnju, svjesni smo da evidencija koju donosimo sadrži nedostatke. Iz objektivnih razloga u ovom Biltenu nije prikazan i analiziran svaki od 393 slučaja, već samo najeklatantniji primjeri. Pregled je okvirno podijeljen u pet tematskih cjelina:

- /1 elementi historijskog revizionizma, govora mržnje ili širenja etničke netrpeljivosti u javnom prostoru;
- /2 elementi historijskog revizionizma, govora mržnje ili širenja etničke netrpeljivosti u izjavama i postupcima javnih osoba;

- /3 verbalne prijetnje i uvrede;
- /4 fizički napadi;
- /5 oštećenje, uništenje i krađa imovine.

/1 Elementi historijskog revizionizma, govora mržnje ili širenja etničke netrpeljivosti u javnom prostoru

Kao i prethodnih godina, SNV je u 2017. godini zabilježio na desetke gradova i mjesta u kojima se pojavljuju grafiti koji sadrže fašističko, nacističko i ustaško znakovlje, ali i oni kojima se direktno poziva na ubojstvo Srba. Nogometni stadioni također su ostali mjesto na kojem se najčešće nekažnjeno odražava mržnja prema Srbima, bilo putem uzvikivanja ustaških pokliča ili pak gotovo uobičajenom parolom "Ubij Srbina".

Za razliku od prijašnjih godina kada je u Biltenima isticano pokretanje novih internetskih portala putem kojih se promoviraju radikalni nacionalizam, ustaštvo i pozivi na nasilje, u 2017. nije zabilježen takav trend. Međutim, ono što zabrinjava jest da postojećim portalima koji gotovo svakodnevno objavljuju takve tekstove raste čitanost. Diskriminatorni su sadržaji u prethodnoj godini objavljeni na desecima konzervativnih i desno orijentiranih portala, a, nažalost, nisu rijetkost ni u komercijalnim medijima ni na javnom servisu — Hrvatskoj radioteleviziji (HRT).

Lanjsku je godinu prije svega obilježilo javno isticanje ustaškog pozdrava "Za dom spremni", koji je, osim što je osvanuo na spomen-ploči poginulim pripadnicima HOS-a, a koja je iz Jasenovca u septembru premještena u Novsku, postao uobičajena pojava u formi grafita, u izjavama javnih osoba (što dokazuje poglavlje "Etnička netrpeljivost i historijski revizionizam u izjavama javnih osoba") te na društvenim mrežama, čemu smo u ovome Biltenu posvetili posebnu pozornost. Ustaški poklič "Za dom spremni" mogao se čuti i na nizu koncerata koje je pjevač Marko Perković Thompson lani održao u više hrvatskih gradova: Slunju, Nuštru, Zadru, Varaždinu i Zagrebu.

Javne akcije koje imaju antisrpsko ili profašističko obilježje i dalje su ostale uobičajene na ulicama Hrvatske. Pored različitih događaja u organizaciji proustaške Autohtone – Hrvatske stranke prava (A-HSP), predvođene Draženom Kelemincem, u 2017. nastavile su se održavati sjednice Hrvatskog nacionalnog etičkog sudišta (HNES), na kojima se u pravilu "presuđuje" istaknutijim predstavnicima srpske zajednice i kritički nastrojenim javnim osobama. Ostali su uobičajenima i javni događaji kojima se negiraju razmjeri ustaških zločina počinjeni u Drugom svjetskom ratu. Pored prosvjeda protiv komemoracija za

stradale u Jastrebarskom i Glini, lani je organiziran čitav niz javnih događaja čije je glavno obilježje historijski revizionizam. Podsjetimo i da je unatoč protivljenju predstavnika srpske i židovske manjine Grad Zagreb lani dodijelio nagradu režiseru Jakovu Sedlaru, koji je svoj dokumentarni film *Jasenovac — istina* temeljio na falsifikatima ne bi li taj ustaški logor prikazao kao radni logor, a ne logor smrti.

/1.1 Neprimjereni grafiti i znakovlje

SNV je u 2017. zabilježio povećanje broja gradova i mjesta (35 u odnosu na njih 26 u 2016. godini) na čijim su se ulicama pojavili grafiti koji sadrže fašističko, tj. ustaško i nacističko znakovlje, kao i one kojima se direktno poziva na ubojstvo Srba. Takvi grafiti, odnosno simboli, zabilježeni su na ulicama i prilaznim cestama Zagreba, Velike Gorice, Karlovca, Vukove Gorice, Gline, Petrinje, Kutine, Bjelovara, Osijeka, Vinkovaca, Vukovara, Bršadina, Rijeke, Pule, Paga, Gračaca, Obrovca, Zadra, Benkovca, Vrane, Kistanja, Šibenika, Bitelića, Vrlike, Sinja, Zrmanje, Crivca, Splita, Trilja, Kamenskog, Lovreća, Slivnog, Kljaca, Dubrovnika i Mokošice.

Kao i prethodnih godina, najveća koncentracija grafita zabilježena je u Zagrebu: za razliku od 2016. godine, kada ih je uočeno 182, u 2017. bilo ih je 369. Taj podatak ukazuje na činjenicu da je njihova pojava u glavnom gradu u samo jednoj godini porasla za sto posto. Tokom godine samo je manji broj njih uklonjen, a zamjetno je da je jedan dio grafita prekriven, što ukazuje na neslaganje dijela građana sa stavovima i porukama koje se njima promiču. Zabrinjavajući je podatak

/ Grafit u Aveniji
Dubrava, Zagreb

/ Grafit na otoku Pagu (Foto: Davor Konjikušić)

da većina grafita snimljena 2016. također nije uklonjena. Osim drastičnog povećanja njihova broja, zamjetno je i njihovo fizičko povećanje, pa su u 2017. uočeni grafiti čije dimenzije premašuju dva metra, zbog čega su vidljiviji u prostoru (npr. ustaško "U" u pothodniku kvarta Trnsko).

I dalje su najbrojniji oni grafiti koji sadrže ustašku simboliku (ušato "U", skraćenica Nezavisne Države Hrvatske — "NDH", kao i ustaški pozdrav "Za dom spremni" ili "ZDS"), a ne manjka ni onih kojima se otvoreno slavi nacistički režim (iscrtavanja i ispisivanje lika i imena Adolfa Hitlera, simbol nacističke svastike i pozdrav "Sieg Heil").

U 2017. godini nastavio se trend pojave grafita u kojima se uz imena osoba iz javnog života dodaje riječ "Srbin", pri čemu se srpska narodnost promatra kao uvreda. Osim već uvriježenog ponavljanja imena Zdravka Mamića, neformalnog šefa NK Dinamo koji ima veliki utjecaj i u Hrvatskom nogometnom savezu, Srbima je na ulicama Zagreba prozvan i čitav niz drugih osoba: voditelj i urednik emisije *Nedjeljom u dva* Aleksandar Stanković (napis "Stankoviću Srbije" na Remetinečkoj cesti), Luka Modrić, nogometaš hrvatske reprezentacije i Real Madrida, koji je lani, na svjedočenju u postupku protiv Mamića, tvrdio da se ničega ne može sjetiti (napisi "Luka Modrić Srbije čakija ti ne gine" i "Luka Modrić Srbije napuši se kurčine", također na Remetinečkoj cesti) i Ivo Josipović, bivši predsjednik RH (napis "Josipović Srbin", u kvartu Zaprude).

Posebno je zabrinjavajuće to što su i dalje prisutni grafiti kojima se direktno poziva na progon, odnosno na ubojstvo Srba. Osim u Zagrebu, gdje su u kvartovima Špansko, Dubrava, Gajnice, Prečko, Savski gaj, Slobodština i Srednjaci uočeni grafiti sadržaja "Ubij Srbina/ Ubi Srba", "Srbi van iz RH", "Smrt Srbima" i "Kill Srbe", grafiti slična sadržaja primijećeni su i u Karlovcu ("Srbska djeca došla vatat zeca / Ubij djecu, ubij djecu / Spasi život zeca"), u Osijeku ("Smrt Srbima"), u Rijeci ("Ubij Srbina"), u Benkovcu ("Srbe na vrbe"), na cesti između Petrinje i Hrvatske Kostajnice ("Srbe na vrbe") te na prometnici na otoku Pagu, gdje je u blizini uvale Matejna, u kojoj je djelovao ustaški logor, ispisan grafit "Ubi Srbina". Znakovit je primjer i grafit sadržaja "Svi Srbi su četnici — Za dom spremni", koji je u martu ispisan preko cijelog pročelja Osnovne škole "Vidici" u Šibeniku.

Na jednome od spomenutih primjera, na grafitu "Srbe na vrbe" koji je u decembru 2017. osvanuo na cesti između Benkovca i obližnjeg sela Šopot, snv je odlučio testirati rad lokalne policije i komunalnih redara. Nakon što nam je jedan od stanovnika Benkovca poslao dokaz o postojanju spomenutog grafita, nazvali smo Policijsku postaju Benkovac, kao i Policijsku upravu zadarsku. Osim što je izašla na teren, policija je o spornom natpisu uskoro obavijestila komunalne redare koji su ga i uklonili. To ukazuje na nužnost većeg angažmana građana koji danas takve i slične primjere mogu anonimno prijavljivati i uz pomoć nove MUP-ove mobilne aplikacije "Policija — sigurnost i povjerenje".

Osim na spomenutoj ploči, koja je u septembru 2017. iz Jasenovca premještena u obližnju Novsku, ustaški pozdrav "Za dom spremni" osvanuo je inkorporiran u grb Hrvatskih obrambenih snaga (HOS) i na cesti D56 u mjestu Crivac, od Muća prema Drnišu. U obliku plakata

/ U septembru je s natpisom "Srbi marš iz Bitelića" oštećen prometni znak na ulazu u to selo

na kojem se nalazi i ime zloglasne IX. bojne HOS-a "Rafael vitez Boban", koji je s Jurom Francetićem zapovijedao zloglasnom Crnom legijom, nalijepljen je na jednu od ploča uz cestu.¹ Mural s HOS-ovim grbom ljetos je osvanuo u Mokošici, a tom je prilikom dubrovački gradonačelnik Mato Franković (HDZ) izjavio da u tom činu ne vidi ništa sporno.²

Mural s likom ustaškog vojnika i natpisom "Naša Oluja nikada ne prestaje" 2017. je godine iscrtan na jednoj stambenoj zgradi u zadarskom kvartu Bulevar. Dio gradskih vijećnika zbog toga je tražio očitovanje gradonačelnika Branka Dukića (HDZ), na što im je ovaj sugerirao da se obrate njegovim autorima, navijačkoj skupini Tornado, i dodao da se on "ograđuje od svih totalitarnih režima, ali da tamo ne piše da je to ustaša, fašist ili četnik".³

Uoči lanjskih lokalnih izbora grad Kutina bio je oblijepljen letcima kojima se birače pozivalo da daju glas HDZ-ovu kandidatu za gradonačelnika Zlatku Babiću, a na letcima se nalazila ratna fotografija Damira Markuša, kandidata za dogradonačelnika Kutine i vukovarskog veterana. Markuš je na fotografiji odjeven u maskirnu uniformu, na ramenu mu je jasno istaknut simbol HOS-a, a u ruci drži crnu zastavu s HOS-ovim grbom na kojem je istaknut ustaški pozdrav "Za dom spremni". "Draga braćo i sestre Hrvati, došao je čas za obračun s ostacima crvenog režima koji na čelu s Rudićem (SDP-ov kandidat za gradonačelnika, op. a) vraća Kutinu u jugokomunistička vremena. Izađite na izbore i podržite prave hrvatske sinove i kćeri, ljude koji će znati opravdati vašu podršku. Prvi među njima je heroj Damir Markuš, zvani Kutina, dragovoljac HOS-a koji se borio protiv srbo-komunističke agresije pod našim povijesnim pozdravom ZA DOM SPREMNI i koji ga živi svojim svakodnevnim radom. Podržite Zlatka Babića, Hrvata, obiteljskog čovjeka, inženjera i vjernika bez moralne mrlje, koji će znati odgovoriti svima koji su protiv interesa Hrvata i Kutine. Podržite i Sonju Repić, našu uzdanicu iz redova U ime obitelji, veliku pobornicu Željke Markić koja se bori protiv ubijanja Hrvata prije njihovog rođenja. Hrvatska je iznad svega, samo Bog je od nje veći, a hrvatski narod preči", pisalo je na letku. U istom periodu u Kutini su se pojavili i grafiti podrške HDZ-ovu kandidatu uz pozdrav "Za dom", koji je bio nacrtan ispod spomen-ploče postavljene u znak sjećanja na postojanje zgrade sinagoge Templ. Isti grafit pojavio se i na još nekoliko lokacija.⁴

Pored oskvrnuća spomenika zoologu Špiri Brusini na zadarskoj rivi, kojemu je nepoznati počinitelj u maju urezao ustaško "U" na čelo, u 2017. je zabilježena i devastacija čitavog niza antifašističkih spomenika. U istoj godini grafitima ustaškog sadržaja oskrnavljeni su i pravoslavni hramovi u Bjelovaru i Sinju. Više o tome u poglavlju "Oštećenje, uništenje i krađa imovine".

1 Slobodna Dalmacija: *Pored Drniša mjesecima stoji ploča posvećena ustaškom ratnom zločincu* <https://www.slobodnadalmacija.hr/dalmacija/split-zupanija/clanak/id/496281/pored-drnisa-mjesecima-stoji-ploca-posvecena-ustaskom-ratnom-zlocincu-a-nacelnik-u-tome-ne-vidi-nista-sporno-nit-sam-ga-stavljao-nit-cu-ga-skidati>

2 Jutarnji list: *U Mokošici nacrtan sporni grafit* https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/umokosici-nacrtan-sporni-mural-dubrovacki-gradonacelnik-akona-nije-smetao-6-prosinca-1991-ne-znam-zasto-bidanasa/6395774/#.wxwj_9f-p-4.facebook

3 Zadarski.hr: *Gradonačelnik Branko Dukić o muralu na Bulevaru* <https://zadarski.slobodnadalmacija.hr/kalelarga/clanak/id/509850/ograujem-se-od-svih-totalitarnih-rezima-ali-tamo-ne-pise-da-je-ustasa-fasist-cetnik>

4 Net.hr: *Sramotni letci u Kutini* <http://net.hr/danas/hrvatska/>

U trima hrvatskim gradovima primijećene su naljepnice na kojima piše "Serbian family tree" (srpsko obiteljsko stablo, op. a) i na kojima su prikazani leševi koji vise s drveta. Prva je osvanula u februaru u Vukovaru na Trpinjskoj cesti, zbog čega je policija privela 19-godišnjaka, druga u julu u Zagrebu, u Berislavićevoj ulici, na prometnom znaku za parking Ambasade Republike Srbije, a posljednja u augustu u Petrinji, na zgradi turističke zajednice. U septembru je s natpisom "Srbi marš iz Bitelića" oštećen i prometni znak koji se nalazi na ulazu u to selo Splitsko-dalmatinske županije.

sramotni-letci-ukutini-na-njima-je-fotografija-kandidata-za-dogradonacelnika-za-dom-draga-braco-hrvati-dosao-je-cas-za-obracun/

/1.2 Sportska natjecanja

Nogometni stadioni i dalje su mjesto na kojima se najčešće ističe mržnja prema Srbima, a na ovom mjestu izdvojiti ćemo samo najeklatantnije primjere. Prvi incident u 2017. godini zabilježen je 11. marta, kada je odigrana utakmica Hajduka i Rijeke. Nakon prvog gola Hajduka navijačka skupina toga kluba, Torcida, razvila je transparent na ćirilici na kojem je pisalo "Morem plovi jedna mala barka". Riječ je o pjesmi koja veliča četničkog vođu Dražu Mihailovića, a navijači Torcide njome su se referirali na Armadu, navijače Rijeke, koji su na dvoboj u Split stigli brodom. Uz to se vijorila i zastava NDH, a čuli su se i uobičajeni ustaški povici "Za dom spremni".⁵

Dana 6. augusta na utakmici koja je između GNK Dinamo i HNK Hajduk odigrana dan nakon obilježavanja akcije Oluja na tribinama se, na strani Bad Blue Boysa, navijača Dinama, orilo skandiranje "Ubi, ubi Srbina", a čula se i "pjesma" "Mi Hrvati ne pijemo vina, nego krvi Srbina iz Knina". Nešto ranije, u 35. minuti derbija, s tribina Torcide čulo se i "Mrzim Dinamo, mrzim Dinamo, srpsko ime to".⁶

Šovinistički povici čuli su se i na utakmici koju su HNK Rijeka i GNK Dinamo odigrali 11. augusta. Tom su prilikom Bad Blue Boysi riječkom klubu i navijačima poručili: "Smrdljiva Rijeko, puna si Srba, ne brini Rijeko, ima još vrba". Odmah potom čulo se i "Mamiću, Mamiću, pičko četnička".⁷ Gotovo isti poklič, u kojem je taj put Mamić nazvan "srpskim kopiletom", navijači Dinama uzvikivali su i 10. septembra na utakmici protiv NK Rudeš, 22. oktobra na splitskom Poljudu na utakmici protiv Hajduka te 3. decembra u zagrebačkom Maksimiru na dvoboju Dinama i Intera.

Dana 14. maja Klub navijača Bad Blue Boys na terenima je Osnovne škole "Fran Krsto Frankopan", na zagrebačkoj Volovčici, organizirao memorijalni turnir "Za sve one kojih nema". Taj se turnir već tradicionalno održava u sjećanje na nikad odigranu utakmicu između Dinama

5 Večernji list: *Torcida transparentom na ćirilici provocirala Riječane* <https://www.vecernji.hr/sport/torcida-transparentom-na-ćirilici-provocirala-rijecane-napadnut-predsjednik-rijeka-1155460>

6 Izvještaj HNO-a <http://www.hho.hr/zbirno-izvjesce-4-kola-hrvatske-telekom-prve-lige/>

7 Izvještaj HNO-a <http://www.hho.hr/zbirno-izvjesce-5-kola-hrvatske-telekom-prve-lige/>

i Crvene zvezde 1990. godine i u spomen svim Bad Blue Boysima koji su sudjelovali u ratu 1990-ih. I tu nema ništa sporno. Međutim, sporan je bio ovogodišnji popis sudionika turnira na kojem su se natjecali i timovi nazvani Crna legija, po zloglasnoj ustaškoj vojnoj formaciji, i Ustaše Središće. Uoči turnira taj je čin u izjavi za portal N1 televizije osudila ravnateljica navedene škole, rekavši da je o svemu obavijestila policiju.⁸

/1.3 Mediji

/1.3.1 Internetski portali

Za razliku od prijašnjih godina kada je u Biltenima SNV-a isticano pokretanje novih internetskih portala putem kojim se promovira radikalni nacionalizam, ustaštvo i pozivi na nasilje, u 2017. nije zabilježen takav trend. Međutim, zabrinjava da postojećim portalima koji gotovo svakodnevno objavljuju takve radove raste čitanost. Većina njih i dalje se ne upisuje u registar pružatelja medijskih usluga Agencije za elektroničke medije, zbog čega im Vijeće za elektroničke medije, kada bi se na to uopće i odlučilo, praktički ne može izreći nikakve sankcije. Diskriminatorni sadržaji u 2017. godini objavljeni su na desecima konzervativnih i desno orijentiranih portala, kao što su Hkv.hr, Priznajem.hr, Sloboda.hr, Maxportal.hr, Croative.net, 7dnevno.hr, Hrvatski-fokus.hr, Tjedno.hr, Hu-benedikt.hr, Kamenjar.com, Portal.braniteljski-forum.hr, Krugovaldomovina.info, Braniteljski-portal.com, Projektvelebit.com, Hop.com.hr, Hrvatskoobrambenostivo.com, Hrsvijet.net, Dragovoljac.com. Kao i prethodnih godina, najveći broj spornih sadržaja objavljen je na portalima Dnevno.hr, Narod.hr i Direktno.hr.

Iako ga je sredinom prošle godine kupila članica HNS-a Marija Dekanić, novinari i uredništvo portala Dnevno.hr u 2017. su zadržali desnu orijentaciju te i dalje objavljuju diskriminatorne sadržaje, doduše u manjoj mjeri nego što je to prije bio slučaj. Još dok se na njegovu čelu nalazio kontroverzni poduzetnik Michael Ljubas, koji medij istog imena, ali s dijametralno suprotnim sadržajem, izdaje i u Srbiji, Dnevno.hr 15. je februara objavio fotomontažu saborske zastupnice Milanke Opačić (SDP). U vijesti, koja je nakon negativnih reakcija i intervencije policije izbrisana s tog portala, Opačić je prikazana u majici s četirima ćirilničnim slovima "S" i natpisom "Serbfest". Policija je, međutim, provedenim kriminalističkim istraživanjem utvrdila da je riječ o fotomontaži, dok motivom za objavljivanje i distribuiranje te fotografije smatra namjeru širenja mržnje i netrpeljivosti. Zbog prijetnji koje je primila po objavi fotomontaže, Opačić je pružena policijska zaštita.

8 N1: Crna legija i Ustaše Središće na školskom igralištu <http://hr.n1info.com/a197314/Vijesti/Crna-legija-i-Ustase-Sredisce-na-skolskom-igralistu.html>

Patrik Macek/PDCSELL

PROGLAS AKADEMSKIH GRADANA:

'Spriječimo posrbljavanje riječkog Sveučilišta te stvaranje SAO Krajine u Rijeci!'

Autor: Dnevno.hr Ponedjeljak, 20. veljača 2017. u 13:42

267

Like 1.5K

Share

/ Dnevno.hr objavio je antisrpski proglas o riječkom Sveučilištu

Pet dana kasnije, 20. februara, taj je portal objavio proglas Inicijative akademskih građana *Spasimo Rijeku* pod naslovom *Spriječimo posrbljavanje riječkog Sveučilišta te stvaranje SAO Krajine u Rijeci*. U svojevrsnoj potjernici za riječkom rektoricom Snježanom Prijić Samaržija, filozofom Ozrenom Pupovcem, bivšim ministrom znanosti Željkom Jovanovićem (SDP) i njegovim pomoćnikom Sašom Zelenikom, među ostalim se navodi: "U nekim verzijama Memoranduma SANU 2 apostrofira se Rijeka kao grad na koji se treba koncentrirati u zaposjedanju pozicija, posebno u obrazovanju, znanosti i kulturi, jer je procijenjeno da su u Rijeci najpovoljniji uvjeti za ostvarivanje prikrivene etničke dominacije... Da ne bude zabune, zalažemo se za punu ravnopravnost pa i pozitivnu diskriminaciju svih manjinskih etničkih zajednica koje skladno i slobodno žive u Rijeci. Protivimo se hegemonističkim planovima ovladavanja akademskim i kulturnim institucijama u Rijeci na podlozi velikosrpske ideologije i nositeljima tih planova koji djeluju kroz stranačku infrastrukturu SDP-a (Željko Jovanović), stranke PAMETNO (Saša

Zelenika), Rektorata Sveučilišta (Snježana Prijić Samaržija) i Srpskog nacionalnog vijeća (Milorad Pupovac). Najoštrije osuđujemo izdajničku kolaboraciju Pere Lučina, rektora na odlasku, koji je kontinuiranim pogodovanjima omogućio pretvaranje Sveučilišta u akademsku SAO Krajinu."⁹

Dana 31. marta taj je portal objavio tekst pod naslovom *Umjesto filmskog festivala Dani hrvatskog filma u Zagrebu se održavaju Dani srpskog filma* i podnaslovom *Eto i to smo dočekali: Bravo Hrvoje, alal vera Milorade* (Hrvoje Hribar, bivši ravnatelj Hrvatsko audiovizualnog centra — HAVC, koji je s te pozicije 2016. godine odstupio zbog nacionalističke hajke koja je uslijedila nakon što je otkriveno da je HAVC sufinancirao dokumentarac *15 minuta — Masakr u Dvoru*; Milorad Pupovac, predsjednik SDS-a i SNV-a, op. a). U njemu se čitatelje indirektno poziva na prosvjed protiv održavanja Dana srpskog filma, zbog čega je tu manifestaciju, održanu u aprilu u zagrebačkom kunu Tuškanac, morala čuvati policija.

Animiziteta prema Srbima ne manjka ni u njihovim kolumnama. 7. je augusta pod naslovom *Oluja im izaziva jal i bijes iz godine u godinu. "Treća armija Evrope", a popušila k'o mali piša...*, dva dana nakon obilježavanja 22. godišnjice akcije hrvatske vojske i policije u kojoj je, prema procjenama HVO-a, ubijeno oko 700 srpskih civila, objavljena kolumna Zvonimira Hodaka. Taj odvjetnik, poznat po svojim radikalno desnim stavovima, u njoj piše: "Ako agresoru iz prošlog rata opet padne na sićušnu pamet granica Karlobag, Zadar, Karlovac i Virovitica, onda im se Branimir Pofuk, Inicijativa mladih za ljudska prava, Vesna Teršelič, Mirovne studije, nevladine udruge, Velimir Visković, Ante Tomić, Jurica Pavičić, Igor Mandić, Boris Vlašić, Jelena Lovrić, Vedrana Rudan, Mile Kekin, Oliver Frlić, Rade Šerbedžija, Slavenka Drakulić, Dubravka Ugrešić, Boris Dežulović, Viktor Ivančić i ostali jugonostalgicari mogu odmah početi duboko i iskreno ispričavati za sve što će doživjeti u Lijepoj našoj. I ja se pridružujem tim isprikama. Iskreno! Onako usput!"¹⁰ Istog se ljeta taj portal pridružio nacionalističkoj hajci u kojoj su Srbi proglašeni glavnim krivcima za požare u Hrvatskoj. Tih je dana objavljen i jedan od najsramotnijih naslova u 2017. godini: *Dok mladi krajišnici pale nacionalne parkove — imigranti siluju, a Plenković se kupa*.

Za šovinističkim je konstatacijama u 2017. nastavio posezati i Marko Ljubić, kolumnist portala Narod.hr koji vodi konzervativna udruga U ime obitelji, na čelu sa Željkom Markić. To je vidljivo već u naslovima njegovih kolumni, a ovdje ćemo nabrojiti samo neke od njih: *Novosti su velikosrpsko oružje, a ne manjinski medij* (samostalni srpski tjednik koji izdaje SNV, op. a), *Terapija protiv mutiranih četnika i Srbe*

9 Dnevno.hr: *Spriječimo posrbljavanje riječkog Sveučilišta* <http://www.dnevno.hr/vijesti/hrvatska/sprijecimo-posrbljavanje-rijeckog-sveucilista-te-stvaranje-sao-krajine-u-rijeci-1001972/>

10 Zvonimir Hodak, Dnevno.hr: *Oluja im izaziva jal i bijes iz godine u godinu* <http://www.dnevno.hr/kolumnisti/zvonimir-hodak/oluja-im-izaziva-jal-i-bijes-iz-godine-u-godinu-treca-armija-evrope-a-popusila-ko-mali-pisa-1049130/>

narod.hr

Škoda Octavia Combi 1.6 TOLJOM g
već od 59,900 kn

automobili

BRITANIJA - GOSPODARSTVO - KULTURA - SPORT - ZAMJENJIVOSTI - ZDRAVLJE - FI - TRG - DOM I OBITELJ

Rođena - Mladica - Marko Ljubić: Srbe bradatog duha Hrvatska mora obrijati na suho, pa će nestati ugroženosti

Marko Ljubić - 18. kolovoza 2017. u 09:15 - 38 komentara

Knjevnost

Abeceda života
ERMES RONCHI

SVIDA VAM SE NAROD.HR?

Kao prije da narod.hr i dalje ubi...

/ Šovinistička
kolumna Marka
Ljubića na portalu
Narod.hr

bradatog duha Hrvatska mora obrijati na suho, pa će nestati ugroženosti. Pod posljednjim naslovom Ljubić u tekstu objavljenom 18. augusta piše: "Valja odmah jasno reći da su ćirilica, petokraka, svi simboli Jugoslavenstva, šubara, srpska zastava, tri prsta, SPC u Hrvatskoj, čitav niz spomenika, povijesnih krivotvorina počevši od Jasenovca preko stotina jama i jamica, do Srba, zatim pokušaji krivotvorenja oslobođilačkoga domovinskoga rata i njegovih uzroka i posljedica u Hrvatskoj – doslovno, stvarno i simbolički sve agresorsko."¹¹

Pored promoviranja događaja s proustaškim predznakom, kao što su revizionistički radovi Društva za istraživanje trostrukog logora Jasenovac u kojima se tvrdi da tamo u Drugom svjetskom ratu nije djelovao ustaški logor smrti u kojem su ubijeni Srbi, Židovi Romi i antifašisti,¹² udruga Željke Markić portal koristi i kao platformu za vlastite kampanje. Podsjetimo da je samo u prošloj godini udruga U ime obitelji lažno optužila tjednik Novosti za mržnju protiv hrvatskog naroda, kao i da je najavila pokretanje antimanjinskog referenduma čiji će cilj biti pokušaj dokidanja prava na zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru.

Antisrpske sadržaje nastavio je objavljivati i Direktno.hr, portal blizak vladajućem HDZ-u. U 2017. je godini taj portal pokretao svojevrstne kampanje protiv događaja sa srpskim predznakom. Povodom Dana srpske kulture, održanih ljetos u Puli, svojim su čitateljima danima

11 Marko Ljubić,
Narod.hr: *Terapija
protiv mutiranih
četnika* [https://
narod.hr/kultura/
marko-ljubic-
terapija-mutiranih-
cetnika](https://narod.hr/kultura/marko-ljubic-terapija-mutiranih-cetnika)

12 Igor Vukić,
Narod.hr: *Zašto
hrvatske institucije
skrivaju istinu
o Jasenovcu?*
[https://narod.
hr/kultura/igor-
vukic-jasenovcu-
nije-bilo-ubijanja-
djece-a-logoru-
postojala-
obrtnicka-skola-
djecake](https://narod.hr/kultura/igor-vukic-jasenovcu-nije-bilo-ubijanja-djece-a-logoru-postojala-obrtnicka-skola-djecake)

servirali objave u kojima skandaliziraju plesanje Užičkog kola u centru toga grada, kao i objavu notornog Velimira Bujanca, voditelja i urednika TV emisije *Bujica*. "PULA: UŽIČKO KOLO MOŽE, THOMPSON - NE! U studenom '91. isto kolo plesalo se u okupiranom Vukovaru... 'Bojnu Čavoglave' pjevali su — s druge strane — naši heroji... Izgleda da su došla neka nova (stara) vremena, sada su nas okupirali drugim meto-dama. Opančarska kola odjednom su 'dobrodošla' u nekim hrvatskim krajevima, a MP Thompson nije. Što se mene tiče, ovi što četnikuju po Guči mogli su Užičko kolo osim na pulskom trgu, zaplesati i u Areni, a Miletić i Flego nataknuti opanke i rastezati hozentregere! U čast 'SAO Istre'... FUJ!", napisao je Bujanec, a Direktno.hr objavio 21. augu-sta.¹³ Sljedeći dan svojim su čitateljima ponudili anketu s pitanjem "Kako biste postupili da šetate gradom i naletite na Užičko kolo?", a kao neke od mogućih odgovora naveli su: "Gađao/la bih plesače jajima i dobacivao/la negativne komentare" i "Bio/la bih pristojan/na, ali bih pisao/la prosvjedno pismo".

Direktno.hr svoj je obol dao i u kampanji o podmetnutim požarima. "Tko se i usudi pomisliti kako se požari kod nas masovno podmeću, da ih masovno podmeću oni koji su praktički jučer zapalili pola Hrvatske, ima tretman desničarskog luđaka. Tako je bilo i u Jugoslaviji: tko je shvatio i bio pripravan pojasniti kako se sprema velika Srbija, bio bi proglašen ludim nacionalistom. Onaj koji bi još na početku 1990. go-

13 Direktno.hr:
*Dobrodošli u Pulu:
Dani srpske kulture
u Domu hrvatskih
branitelja* [https://
direktno.hr/
direkt/dobrodosli-
u-pulu-dani-
srpske-kulture-u-
domu-hrvatskih-
branitelja-95416/](https://direktno.hr/direkt/dobrodosli-u-pulu-dani-srpske-kulture-u-domu-hrvatskih-branitelja-95416/)

/ Anketa na
portalu Direktno.hr

direktno®

• Direkt • Domovina • Zagreb • EU i svijet • Razvoj • Sport • Život

PTAMO VAS Kako biste postupili da šetate gradom i naletite na Užičko kolo?

Kako biste postupili da šetate gradom i naletite na Užičko kolo?

Stao/la bih, pogledao/la, to je zanimljiv turistički sadržaj

Pridružio/la bih se plesačima

Gađao/la bih plesače jajima i dobacio/la negativan komentar

Bio/la bih pristojan/na, ali bih pisao/la prosvjedno pismo

1,816 VOTES

vorio da će nas Srbi napasti, bio bi tretiran kao paranoik koji, naravno, mrzi Srbe", napisao je njihov kolumnist Tihomir Dujmović u kolumni koja je objavljena 25. augusta.¹⁴

Uz to što je pokrenuo hajku protiv Hrvatske radiotelevizije (HRT) zbog toga što je u emisiji *Lijepom našom*, za vrijeme požara, ugostila srpskog pjevača Miroslava Ilića, taj je portal među prvim desno orijentiranim medijima koji su napali Draganu Jeckov (SDSS) zbog toga što se kolegama u Saboru obratila na ekavici, odnosno na srpskom jeziku. "Manjine u Lijepoj našoj imaju pravo na političku reprezentaciju u svim predstavničkim tijelima. Imaju i pravo na dvojezične oznake u mjestima u kojima živi više od 30 posto njihove manjine. Pravo na promicanje svoje kulture i obrazovanja i promociju svog jezika. No službeni jezik naše zemlje je hrvatski i s njim se služi naše najviše zakonodavno tijelo. Za pravo služenja svojim jezikom Hrvati su se borili stoljećima. Upravo ove godine obilježavamo 50. godišnjicu objave Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika, proglasa kojeg su 1967. godine objavili hrvatski jezikoslovci, nezadovoljni objavljenim rječnicima i pravopisima u kojima se jezik, u skladu s Novosadskim dogovorom, nazivao hrvatskosrpskim. No upravo na obljetnicu te borbe zastupnica iz redova srpske manjine Dragana Jeckov u obraćanju svog Kluba zastupnika kolegama u Hrvatskom saboru obratila se na srpskom jeziku", navodi se u tekstu popraćenim govorom zastupnice Jeckov i komentarima čitatelja kao što su: "Sramota!", "Još malo pa će tražiti i srpsku zastavu u Saboru", "Ciganka... dok ja ovo pišem ona dođe do 91. godine i traži odštete za četnike koji nisu primali 'pemzije' u razdoblju okupacije do 97. i mirne reintegracije...", "Kažem ja da u ovakvim slučajevima lijeka nema, pomaže samo Budak u glavu", "Tebi treba nogu u dupe i marš iz Hrvatske", "Gamad četnika. Preko Drine u Srbiju pa tamo govori tvoj srbski Jezik. Za dom spremni."¹⁵

/1.3.2 Televizije

Kampanji protiv Dragane Jeckov pridružio se i javni medijski servis — HRT. Naime, nakon objave spomenutog članka na portalu Direktno.hr Branka Kamenski svoju je emisiju *Pola ure kulture*, emitiranu 25. oktobra, počela komentarom na "protuustavni način izražavanja u Saboru". "Prije tjedan dana, 19. listopada, mogao je u Hrvatskom saboru neki zastupnik progovoriti i latinski, a da to akademika Željka Reinera ne bi isprovociralo da se barem malo promeškolji u svojoj fotelji uvaženog potpredsjednika Sabora. U Hrvatskom saboru ionako se govori svakako. Hrvatski jezični standard, koji je obavezan u javnoj uporabi, mnogima je za govornicom nedostižan, pa se svakom dopušta da govori kako zna i umije. Od zakonskog okvira zasad se, čini se, najviše

14 Tihomir Dujmović, Direktno.hr: *Zapadno od Karlobaga nema ludaka ni djece u igri s fosfornim ampulama?* <https://direktno.hr/kolumne/zapadno-od-karlobaga-nema-ludaka-ni-djece-u-igri-s-fosfornim-ampulama-95862/>

15 Direktno.hr: *Pogledajte kako se zastupnica SDSS-a u Hrvatskom saboru kolegama obratila na srpskom jeziku* <https://direktno.hr/direkt/pogledajte-kako-se-zastupnica-sdss-hrvatskom-saboru-kolegama-se-obratila-srpskom-101790/>

/ Tihomir Dujmović je u HTV-ovoj emisiji *Iza zavjese* ugostio revizionista Josipa Jurčevića

udaljila zastupnica Dragana Jeckov", rekla je Kamenski i dodala: "Kojim je pismo svoje izlaganje Dragana Jeckov napisala, nije poznato, ali 19. listopada mogli smo čuti da ga nije pročitala na hrvatskom... bude li nekom drugom prigodom potpredsjednik Sabora iz redova nacionalnih manjina Furio Radin sjednicu vodio na talijanskom, nema razloga za bilo kakvo komešanje u sabornici, jer led je probijen." Direktna posljedica te kampanje kojoj se, dakle, priključila i javna televizija proglas je Koordinacije udruga proisteklih iz Domovinskog rata grada Vukovara, u kojem se navodi da je zastupnica sdss-a korištenjem srpskog jezika prekršila Ustav i više propisa, što ih je podsjetilo na "ubijanje i silovanje najmilijih u Domovinskom ratu".

Dana 28. marta 2017. u HRT-ovom vanjsko-političkom magazinu gostovao je Zdravko Tomac, bivši političar koji se posljednjih godina često pojavljuje na događajima s proustaškim predznakom, a također jedan od članova Hrvatskog nacionalnog etičkog sudišta (HNES), koje izdaje "presude" Srbima i ostalim "neprijateljima Hrvatske". U *Globalu* je iznio teoriju zavjere o "Memorandumu 2 kojim Srbija izražava pretenzije prema Hrvatskom teritoriju", a izjavio je i da će aktualno vodstvo Republike Srbije "nastaviti agresivnu politiku prema Hrvatskoj, gdje će preko manjine, jednog dijela srpske manjine, koju vode Stanimirović i Pupovac, pokušati tražiti da Srbi dobiju status naroda, a ne nacionalne manjine". "Znači, slijede teški dani s našim susjedima", poentirao je Tomac.

U jednom je od najgledanijih termina HRT sve do ljeta 2017. emitirao emisiju već spomenutog Tihomira Dujmovića *Iza zavjese*. U onoj koja

je emitirana 10. maja Tihomir je ugostio revizionističkog povjesničara Josipa Jurčevića, koji je u javnosti najpoznatiji po tvrdnjama da ustaški pokret nije bio fašistički i da logor u Jasenovcu nije bio namijenjen sustavnom ubijanju ljudi. Na samom kraju emisije Jurčević je poručio da je neupitno da je "Za dom spremni" stari hrvatski pozdrav.

/ Najprimitivniji
govor mržnje
emitiran je
u *Demokraciji*
Vinkovačke
televizije

Historijski revizionizam odavno nije nepoznanica ni uredništvu *tv kalendara* koji je 27. jula, povodom Dana ustanka naroda Hrvatske 1941. u Srbu, objavio prilog u kojem se umanjuje ustaški zločin nad lokalnim stanovništvom počinjen pod zapovjedništvom Vjekoslava Maksa Luburića.

Prilika za promicanje nacionalističkih i netolerantnih stavova, koji su u 2017. bili popraćeni i lažnim vijestima, na HRT-u je pružena i Karolini Vidović Krišto. Podsjetimo, riječ je o novinarki koja je od ranije poznata po diskriminatornim stavovima o LGBT-zajednici, kao i o osobi koja je DORH-u 2016. godine, sa spomenutim Jurčevićem, lažno prijavila Vojislava Stanimirovića, tadašnjeg predsjednika SDSS-a, za kazneno djelo ratnog zločina. Danas na uredničkoj poziciji, Vidović Krišto se u emisiji *Dobro jutro Hrvatska*, emitiranoj 14. jula na Prvom programu HRT-a, pozvala na malo poznati austrijski tjednik *Wochenblick*, kao i na *Info Wars*, američki tabloid koji je u prošlosti više puta bio pod optužbama da je širio lažne vijesti. Tog je puta dio emisije, u kojem komentira događaje iz svijeta, posvetila kampanji protiv antifašizma. "Antifašizam se ne temelji samo na ratovanju protiv fašista. On u sebe uključuje i demokraciju, a u komunizmu nije bilo demokracije. Nadalje, on uključuje i zaštitu ljudskih prava. Znamo da je Brozova Jugoslavija bila jedna od rijetkih zemalja koja nije potpisala UN-ovu povelju. Tu

je poštivanje privatnog vlasništva", rekla je Vidović Krišto, dodavši da je Brozova politika imala jasna fašistička obilježja. Vidović Krišto zapravo je na javnoj televiziji iskoristila ulomke kolumne Ivica Šole za Slobodnu Dalmaciju. On zaključuje, a ona bez ikakva ograđivanja ponavlja, da Tito nije bio antifašist, nego "crveni fašist".¹⁶ Ista je novinarka putem svog Facebook-profila u augustu Marka Perkovića Thompsona, čije pjesme sadrže ustaške povike, nazvala "neprocjenjivim" i dodala da njegov rad, njegove pjesme i njegova umjetnost imaju i kulturno-obrazovnu vrijednost: "On odgaja naraštaje u zdravom domoljublju i čestitosti."

Spomenut ćemo ovdje i neke od emisija koje se emitiraju na lokalnim televizijama, a putem kojih se i dalje u najvećoj mreži promiče nesnošljivost prema Srbima, ali i prema novinarima, ljudskopravaškim aktivistima, kulturnjacima i političarima čiji stavovi odstupaju od nacionalističkih mitova. Dana 17. siječnja na svTV-u iz Slavenskog Broda emitirana je emisija *Klopka* u kojoj su kao gosti nastupili Frano Čirko, nekadašnji predsjednik mladeži radikalno desnog HČSP-a, i Marko Jurič, član notornog *Projekta Velebit*, koji je kao voditelj na Z1 televiziji u 2016. sveštenstvo pravoslavna hrama na zagrebačkom Cvjetnom trgu nazvao četničkim vikarima. Jurič je u *Klopki* promovirao Hrvatsku pravoslavnu crkvu, osnovanu prije nekoliko godina po uzoru na istoimenu instituciju koju je 1942. utemeljio ustaški režim Ante Pavelića.

Kao i prijašnjih godina, najprimitivniji govor mržnje, u kojemu ne manjka ni poziva na fizičku likvidaciju, u 2017. je godini emitiran na Vinkovačkoj televiziji, odnosno u kontakt-emisiji *Demokracija*, koja je ranije emitirana pod nazivom *Politika i istina*. Koncept te emisije (koju sada vodi Tatjana Markić, a nekad ju je vodio i Krešimir Kartelo, sada zagrebački gradski vijećnik i potpredsjednik gradske skupštine s liste Esih-Hasanbegović) uvijek je isti. Dnevna se tema uvijek bira po desno-nacionalističkom ključu, pa se 2017. godine raspravljalo o sljedećem: "Podržavate li nastup Thompsona u Slunju za Dan pobjede?"; "Promišljate li kao premijer Plenković ili kao biskup Košić?"; "Bolesne perverzije Olivera Frljića!" (Oliver Frljić, kazališni redatelj i bivši intendant HNK Rijeka, op. a); "Pupovac traži uklanjanje nos-ove ploče!" itd. Pritom je voditeljica otvoreno izražavala stavove na zadanu temu, nakon čega je u eter puštala gledatelje. Ustaški pozdrav "Za dom spremni" u toj je emisiji gotovo uobičajen, kao što su to i prijetnje istaknutijim predstavnicima Srba u Hrvatskoj. Očito inspirirana ranije spomenutim člankom s portala *Direktno.hr*, Tatjana Markić 23. je augusta emisiju nasloвила *Dok je Hrvatska gorjela, HTV dopušta pjevati pjevaču koji veliča četnika*. Portal *Index.hr* navodi da je to izdanje emisije bilo toliko ekstremno da se nekoliko gledatelja koje imaju odlučilo javiti u eter i upozoriti voditeljicu i lokalnu HDZ-ovku, Tatjanu

16 *Index.hr: Karolina Vidović Krišto na HRT-u gadila antifašizam, pozvala se na portal poznat po širenju laži* <http://www.index.hr/vijesti/clanak/karolina-vidovic-kristo-na-hrtu-gadila-antifasizam-pozvala-se-na-portal-poznat-po-sirenju-lazi/982657.aspx>

Markić, da je pretjerala sa širenjem mržnje. Ona im je odgovorila da je s 19 godina išla braniti Hrvatsku i da zato može raditi što hoće. Većina je gledatelja koji su se javljali koristila ustaški pozdrav, pozivala na odmazdu prema Srbima, a jedan se čak i dosjetio da se Srbima trebaju sustavno odbijati hotelske sobe i apartmani na hrvatskoj obali Jadrana.¹⁷ Predvodnik u promoviranju šovinističkih stavova na lokalnim televizijama ostao je Velimir Bujanec, čija se emisija *Bujica* triput tjedno emitira na deset lokalnih stanica, kao i u emigraciji. Gotovo da ne prođe tjedan a da Bujanec i njegovi gosti ne šire nesnošljivost prema Srbima. Pritom uporno negiraju, odnosno umanjuju zločine koje je počinio ustaški režim NDH. Na početku 2017. godine, odnosno 25. januara, Bujanec je ugostio Igora Vukića, tajnika revizionističkog Društva za istraživanje logora Jasenovac na čijem se čelu nalazi katolički svećenik Stjepan Razum, koji je u više navrata na svom Facebook-profilu negirao postojanje plinskih komora u Auschwitzu, kao i razmjere holokausta. Vukić je u emisiji ponavljao teoriju da je za vrijeme ustaša Jasenovac bio radni logor, a logor smrti tek za vrijeme komunista, iako ne postoje znanstveno utemeljeni dokazi da a to da je logor tada uopće postojao.

U emisiji emitiranoj 18. marta gostovao je Roko Antić (HDZ), zamjenik načelnika Općine Kistanje, koji je autore i suradnike našega Biltena optužio za "antihrvatsko djelovanje". Tom je prilikom napao i Vojislava Stanimirovića (SDSS), dobitnika odličja Eparhije dalmatinske. "Odličje nosi ime Nikodima Milaša, vladike i srpskog političara s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Najveće dostignuće mu je knjiga 'Pravoslavna Dalmacija'. Mislim da sam s time sve rekao", rekao je Antić, otprije poznat po svojim antisrpskim stavovima.

Dana 25. oktobra u *Bujici* je gostovao saborski zastupnik Stevo Culej (HDZ), koji se obrušio na saborske kolege iz SDSS-a. Prvo mu se na meti našao Milorad Pupovac zbog izjave da kokarda po zakonu nije zabranjena u Hrvatskoj, što je Culej i komentirao: "Reče on to 2017., a da reče 1991. i da ostane živ, teško bi bilo! U ono vrijeme četnička kokarda značila je što i danas, a to je smrt hrvatskom čovjeku." Potom je na red došao i govor Dragane Jeckov na srpskom jeziku. "Nije joj to prvi put. Zgrožen sam da je govorila čistom ekavicom, radio sam nekad davno u Beogradu i nikada nisam naišao na takav čisti ekavsko-požarevački stil. To je napravljeno namjerno, moguće je da je čekala reakciju onih koji su bili tamo da bi opet mogli pričati o 'ugroženosti'. Što bi trebali reći zastupnici ostalih manjina, zašto oni ne govore na svom jeziku?! To govori o karakteru srpskih zastupnika i njihovom nepoštivanju Hrvatskog sabora i države Hrvatske", poentirao je Culej.

17 Gordana Duhaček, Index. hr: *Desničari koriste požare za huškanje na Srbe* <http://www.index.hr/black/clanak/desnicari-koriste-pozare-za-huskanje-na-srbenikad-nisu-bili-odvratniji/990285.aspx>

Podsjetimo i da je Bujanec krajem 2017. ugostio Antu Prkačina, ratnog načelnika Stožera HOS-a koji na karlovačkom tv Trendu vodi emisiju *Sve se može popraviti* u kojoj neometano promovira ustaštvo. U emisiji koja je bila fokusirana na prokazivanje tobožnjih domaćih veleizdajnika Prkačin se, uz spominjanje imena i prezimena političara koji su po mišljenju voditelja i gosta utjecali na epilog suđenja bosansko-hercegovačkoj šestorici u Haagu, dohvatio i bivšeg predsjednika Stjepana Mesića. Komentirajući Mesićeve postupke, Prkačin je u jednom trenutku izjavio: "To žgepče treba za uši dovesti na Jelačić plac i javno objesiti." "Mislite na Mesića?", pitao je Bujanec. "Na Mesića", potvrdio je Prkačin. Ne samo da se voditelj nije ogradio od te izjave nego je u njoj i sudjelovao.¹⁸ Taj je slučaj prijavljen Vijeću za elektroničke medije koje je odlučilo da takav govor "nije u suprotnosti" sa Zakonom o elektroničkim medijima "jer se ne može identificirati jasna, nedvosmislena i neposredna namjera poticanja, pogodovanja poticanju i širenje mržnje prema bilo kojoj ranjivoj skupini ili grupi ljudi".

18 Hrvoje Šimičević, *Novosti: Istraga zbog tv linča* <https://www.portalnovosti.com/istraga-zbog-tv-linca>

/1.3.3 Tiskani mediji

Najsuroviji govor protiv Srba, kao i protiv svih slobodnomislećih pojedinaca koji kritički progovaraju o stanju u hrvatskom društvu, i dalje je najprisutniji na stranicama Hrvatskog tjednika iz Zadra. Pod uredničkim perom Ivica Marijačića te novine iz tjedna u tjedan donose šovinističke naslovnice koje nerijetko nalikuju na tjeralice za "nepoćudnim" pojedincima. Na ovom mjestu nabrojat ćemo samo neke od njih koje su objavljene u 2017. godini.

Dana 16. marta objavljena je naslovnica na kojoj je stajalo *Kolinda i Andrej* (Kolinda Grabar-Kitarović i Andrej Plenković, op. a) *stidite se: Pupovac piše antihrvatske pamflete* (Bilteni snv-a, op. a), *vrijeđa poginule heroje, troši milijune kršeći zakone i pljuje Vam u lice*. Dana 6. aprila objavljeno je *Stop vampirima s 'đubrišta istorije'*, na čemu se nalaze fotografije hrvatskih potpisnika Deklaracije o zajedničkom jeziku, a dana 10. augusta na naslovnici se našla fotografija izbjeglica iz Oluje uz natpis *Marš*, kao i prikaz koncerta Marka Perkovića Thompsona u Slunju s naslovom *Olujna snaga hrvatskog patriotizma: Jao crvenoj bagri koja posumnja*. Dana 7. septembra na kioscima se pojavio Hrvatski tjednik s naslovnicom *Trojanski konj — otvoreno pismo Plenkoviću: Ostavite na miru našu poginulu braću u Jasenovcu!*. Uz taj je naslov objavljena fotografija s božićnog prijema snv-a na kojoj je premijer Plenković nalazi između zagrebačko-ljubljanskog mitropolita Porfirija i pakračko-slavonskog episkopa Jovana. Jedan od sljedećih brojeva, onaj objavljen 21. septembra, donosi fotografiju Marka Skeje, bivšeg zapovjednika zloglasne IX. bojne HOS-a "Rafael vitez Boban", koji

/ Najsuroviji govor protiv Srba prisutan je u Hrvatskom tjedniku

pozira s hitlerovskim brčićima pod naslovom *Bit će ovo država po mjeri hosovaca, a ne četnika*. Spomenimo i da je broj, koji je objavljen uoči obilježavanja Dana antifašističke borbe, Marijačić opremio "krvavim Titovim zemljovidom", koji navodno prikazuje "1.750 grobišta partizanskih zločina", i natpisom "Antifašisti, prokleti bili i 22. lipnja i svakog dana, ma gdje bili". Ostatak stranica tog tjednika gotovo je redovno posvećen promoviranju antisrpske histerije, kao i plasiranju laži kojima se nastoje umanjiti zločini koje su za vrijeme Drugog svjetskog rata počinili ustaše.

U 2017. diskriminatornog sadržaja nije manjkalo ni u tjedniku 7Dnevno, koji je i dalje ostao u vlasništvu poduzetnika Michaela Ljubasa, nekadašnjeg vlasnika portala Dnevno.hr. Taj je tjednik, koji je moguće pronaći u dobrom dijelu gradskih kafića, "specijaliziran" za svojevrsne teorije zavjere koje njegovim novinarima služe kao krinka za raspirivanje najnižih nacionalističkih strasti. Jedna takva u decembru je objavljena pod naslovom *Srbi i Rusi imaju plan za istrebljenje Hrvata*. Međutim, na ovom ćemo se mjestu posvetiti broju objavljenom 3. marta 2017. U glavnoj temi, opremljenoj naslovom *Zašto je Milanka vrednija od Željke* (Milanka Opačić, saborska zastupnica SDP-a koja je dobila policijsku zaštitu zbog fotomontaže objavljene na portalu Dnevno.hr i Željka Markić, predsjednica konzervativne udruge U ime obitelji, op. a): *Hrvatska po mjeri Pupovca i Bernardića*, zaključuje se da "nažalost, u Hrvatskoj nema zakona protiv civilnog srbovanja".

Isti broj 7Dnevno donosi i tekst *Samo Srbin Podravku spašava*, u kojem se prebrojavaju krvna zrnca novog predsjednika Uprave Podravke d.d.

"Pa nekad sada kaže Pupovac da su Srbi u Hrvatskoj ugroženi, te da ih nema na rukovodećim mjestima u najvećim i najuspješnijim tvrtkama u državi. Eto, prije neki dan za predsjednika Uprave Podravke, našeg najvećeg prehrambenog diva, postavljen je Marin Pucar, Srbin iz Babinduba", navodi se u tekstu i zatim nastavlja: "Insajderi tvrde da se Marin Pucar izjašnjava kao Srbin, a njegova dva brata kao Hrvati. Inače, prezime Pucar najviše asocira na komunističkog moćnika Đuru Pucara Starog, o kojem kruži anegdota da kada je zlostavljao političke zatvorenike u komunističkoj Jugoslaviji, nije prljao ruke, nego je to radio isključivo nogama — skačući sa stola žrtvi na trbuh."

Tekstovi usmjereni protiv srpske zajednice u Hrvatskoj tokom 2017. godine objavljeni su i u tzv. srednjostrujaškim, komercijalnim tiskanim medijima. Takvi sadržaji najčešći su u kolumnama dnevnih listova, kao što su one Ivica Šole u Slobodnoj Dalmaciji i Milana Ivkošića u Večernjem listu. Šola se tako u kolumni, koja je na stranicama Slobodne Dalmacije objavljena 24. jula, obrušio na predstavnika Srba u Saboru, Milorada Pupovca, zamjerivši mu što je izjavio da su krajevi Hrvatske u kojima žive Srbi "sramotno zapostavljeni", kao i da su "Srbi isključeni iz svih vitalnih pitanja Hrvatske". Tim se povodom

/ Diskriminatornog sadržaja nije manjkalo ni u tjedniku 7Dnevno

i Šola referirao na tada aktualne požare i Pupovcu poručio: "Milorade, crni Milorade, sezona je požara, jedna iskra može zapaliti (i) ljude, a ti ovakvim izjavama samo potkuruješ. Milorade, daj se više uozbilji, prestani biti piroman, postani konačno — odgovoran čovjek i političar. Ako to ne možeš, onda barem priznaj, moji mentori u Beogradu mi to ne daju."¹⁹

Iako gotovo i ne prođe tjedan a da Milan Ivkošić dio svoje kolumne, koja sadrži tjedni pregled, na spomene srpsku zajednicu, ovdje ćemo citirati njegove radove objavljene krajem 2017. godine. "'Puno će još vode proći Dunavom prije nego što će Hrvatska i Srbija biti prijateljske zemlje', rekla je predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović danas u Vukovaru. Mogla je reći kako toga prijateljstva neće biti sve dok Dunav teče jer je neprijateljstvo srbijanskih elita i medija prema Hrvatskoj utkano u njihov svjetonazor. I tako će biti sve dok dvije zemlje postoje. Beograd svoj politički smisao temelji na sotoniziranju Hrvatske i Hrvata toliko da bi se moglo reći kako bi srbijanska država bila bezrazložna kad svoj opstanak ne bi mogla crpsti iz opstanka 'ustaške Hrvatske'. A ta politička hrana srpske nacije sastoji se od mitova, obmana, laži, krivotvorina, od 'vrijednosti' koje nemaju rok trajanja, koje se ne kvare jer su već pokvarene. Istina ne može utjecati na onoga koji od laži živi jer se on pred istinom osjeća ugroženim. Što god ti više Srbima objašnjavao da su ustaše njihov proizvod, da njihovi zločini ni izdaleka nisu bili onakvi kakvima ih oni prikazuju, koliko god povijest i činjenice govorili da su Srbi izvršili agresiju, i to nakon brutalne dominacije u dvjema Jugoslavijama — oni su sve gluši. S takvim Srbima nikad ne može biti prijateljstva i uvijek im treba pokazivati zube da oni naše ne bi razbili", napisao je u kolumni koja je 25. novembra objavljena na portalu Večernjeg lista.²⁰ U onoj od 29. decembra navodi i sljedeće: "Milorad Pupovac? Kažu da je teško podnio gubitak SAO krajine, ali se čovjek s godinama oporavio od šokova — u SAO krajinu je pretvorio cijelu Hrvatsku."²¹

Zvonimir Despot, Ivkošićev kolega iz Večernjeg lista, u tekstu od 31. jula koristio se historijskim revizionizmom, napisavši da "oružana pobuna u Srbu nije bio nikakav antifašistički ustanak". "Pobunu u Srbu, i ne samo u njemu, nego i u drugim mjestima s većinskim srpskim stanovništvom, i u Hrvatskoj i u BiH, odnosno na području tadašnje NDH, organizirali su četnici Draže Mihailovića, u čijim su redovima još u to doba bili i vodeći srpski komunisti iz tog područja. Cilj pobune bio je kristalno jasan — stvaranje velike Srbije prema projektu 'Velike homogene Srbije' četničkog ideologa Stevana Moljevića koji je nastao netom prije pobune te iste 1941. godine", nastavio je Despot.²²

19 Ivica Šola, Slobodna Dalmacija: *Milorade, daj se više uozbilji, prestani biti piroman* <https://www.slobodnadalmacija.hr/misljenja/agora/clanak/id/498236/milorade-daj-se-vise-uozbilji-prestani-biti-piroman>

20 Milan Ivkošić, Večernji list: *Dopuna predsjednice - sa Srbijom nema prijateljstva sve dok Dunav teče* <https://www.vecernji.hr/premium/andrej-plenkovic-aleksandar-stankovic-hdz-kolinda-grabar-kitarovic-1209975>

21 Milan Ivkošić, Večernji list: *Pupovac je prebolio gubitak SAO krajine, sad mu je krajina cijela Hrvatska* <https://www.vecernji.hr/premium/milorad-pupovac-sao-krajina-1216779>

22 Zvonimir Despot, Večernji list: *Oružana pobuna u Srbu nije bila antifašistički ustanak* <https://www.vecernji.hr/premium/oruzana-pobuna-u-srbu-nije-bila-antifasisticki-ustanak>

/1.4 Javne akcije

/1.4.1 Obred Hrvatske pravoslavne crkve

Dana 6. januara, odnosno na pravoslavni Badnjak, predstavnici su nepriznate Hrvatske pravoslavne crkve (HPC) ispred pravoslavne crkve Sv. Preobraženja Gospodnjeg u centru Zagreba održali javni obred "Veliko posvećivanje vode povodom blagdana Bogojavljenja". Podsjetimo, ta je nepriznata institucija osnovana prije nekoliko godina po uzoru na istoimenu crkvu koju je 1942. utemeljio ustaški režim Ante Pavelića. Provokaciju pod imenom "ritual vodokršća" vodio je tzv. episkop Aleksandar. Izvođeci molitvu koja se u Zagrebu nije čula od pada kvislinške NDH, blagoslovio je dvadesetak prisutnih vjernika, mahom pripadnika ekstremne desnice, među ostalim i bivšeg ministra branitelja Miju Crnoju. Predvodio ih je Marko Jurič, predstavnik profašističkog udruženja Projekt Velebit. Ističući da im je SPC oteo hram na Cvjetnom trgu 1945. godine, bivši voditelj i urednik na Z1 televiziji zatražio je od države da registrira HPC te da im dodijeli adekvatan prostor.

"Zašto se Hrvatska srami svojih Hrvata pravoslavaca? Možda zato jer ne pjevaju četničke pjesme?", zapitao se Jurič, ističući da su hrvatski pravoslavci treća najveća vjerska skupina, s 16.700 članova. Jurič je

/ Prizivanje NDH
— obred Hrvatske
pravoslavne crkve
(Foto: Tomislav
Miletić/PIXSELL)

poručio da je potrebno "stvoriti novog hrvatskog čovjeka" koji će odbaciti "gen podaništva". Kao predvodnike te kreacije naveo je članove Projekta Velebit, koji "postaje sila". "Dosta je bilo klanjanja i svakodnevnog pravdanja jesmo li ustaše ili nismo! Onima koji traže takva opravdanja treba reći: 'Gospodo, odjebite!'", kazao je, izazvavši aplauz prisutnih.²³

/1.4.2. Antisrpski skup u centru Zagreba

Protestni skup, koji su Udruga Žene u Domovinskom ratu – Zadar i Koordinacija udruga proisteklih iz Domovinskog rata — grada Vukovara pod nazivom *Hrvatski antifašizam kroz čudnovate zgrade šegrta fašizma — Vojislava i Milorada* 18. februara upriličile na glavnom zagrebačkom trgu, protekao je uz napade na račun Srba, njihovih predstavnika i antifašista. U polusatnom naizmjeničnom čitanju pripremljenog teksta tri su predstavnice organizatora opisivale djelovanje "antifašističke JNA i bradatih četnika" 1991. godine.

"Abolirani četnici su pretvoreni u nacionalnu manjinu koja uživa sva prava i privilegije, dok su branitelji diskriminirani. Obnovljene su im kuće, izvršen povrat stanarskih prava, regulirane penzije i priznat radni staž iz Krajine, imaju prednost pri zapošljavanju u javnim tijelima", nabrajale su.

Prozvale su Vojislava Stanimirovića, tadašnjeg predsjednika SDS-a, detaljno "seciravši" njegov ratni put. Pošteđen nije ostao ni predsjednik SNV-a Milorad Pupovac. Njemu su spočitnule jezičnu analizu Glasa koncila, sudjelovanje u osnutku Udruženja za jugoslavensku demokratsku inicijativu (UJDI) 1989. godine sa Žarkom Puhovskim i Predragom Matvejevićem te, kako su naglasile, "srbovanje po Srbu i jugoslavenske orgije po Jasenovcu".

"Hrvatska politika je u znak zahvalnosti za počinjene zločine Stanimirovića poslala u Hrvatski sabor, a Pupovca je odlikovala Redom hrvatskog pletera za osobit doprinos razvitku i ugledu Hrvatske i dobrobiti njezinih građana", poručile su veteranke. Osudile su i postavljanje ćirilčnih ploča po Vukovaru te branile one koji su ih uništavali. Nakon čitanja teksta okupljeni su pjevali nacionalističke pjesme, među kojima i one Marka Perkovića Thompsona.²⁴

Podsjetimo da je ova zadarska udruga 2016. pravobraniteljici za djecu prijavila učenike iz Bobote koji su uoči Dana ustanka naroda Hrvatske u Srbu recitali partizanske pjesme.

23 Hrvoje Šimičević, *Novosti: Filoustaška čestitka na pravoslavni Badnjak* <https://www.portalnovosti.com/filoustaška-čestitka-na-pravoslavni-badnjak-krecemo-u-napad>

24 Nenad Jovanović, *Novosti: U centru Zagreba održan antisrpski skup* <https://www.portalnovosti.com/u-centru-zagreba-održan-antisrpski-skup>

/1.4.3 Djelovanje udruge U ime obitelji

Ultrakonzervativna udruga U ime obitelji, osnovana u 2013. s ciljem prikupljanja potpisa za raspisivanje homofobnog referenduma kojim je iste godine promijenjen Ustav RH na način da je njime brak isključivo definiran kao zajednice žene i muškarca, u 2017. je godini pokrenula niz inicijativa s antimanjinskim predznakom. Većina njih bila je usmjerena protiv rada samostalnog srpskog tjednika *Novosti* i njegova izdavača, SNV-a.

Ta je udruga, čiji su osnivači na čelu sa Željkom Markić u međuvremenu pokrenuli stranku U ime obitelji — projekt Domovina i revizionistički portal *Narod.hr*, ispred Hrvatskog sabora 13. februara 2017. održala konferenciju za medije, na kojoj je optužila tjednik *Novosti* i SNV da su zloupotrijebili proračunski novac koji im je dodijelio Savjet za nacionalne manjine RH. Javnosti su tada predstavili svoju fabriciranu analizu u kojoj su selektivno i van konteksta citirali tekstove trojice autora *Novosti*: Viktora Ivančića, Borisa Dežulovića i Milorada Krstulovića, s namjerom da ih označe kao državne neprijatelje i nacionalne izdajnike te da izazovu animozitet prema njima i prema listu za koji pišu. Markić je spomenute autore optužila za poticanje mržnje prema hrvatskom narodu, a na istoj je konferenciji njezin kolega, odvjetnik Krešimir Planinić, rekao da je U ime obitelji uputila zahtjev premijeru, predsjedniku Sabora, članovima Saborskog odbora za ljudska prava i nacionalne manjine, članovima Savjeta za nacionalne manjine, Državnom odvjetništvu i Uredu državne revizije da se *Novostima* prestanu isplaćivati sredstva iz proračuna te da im se zabrani javljanje na natječaj naredne tri godine. Orkestriranu kampanju protiv tjednika *Novosti* i njegovih autora osudili su Hrvatsko novinarsko društvo i Europska federacija novinara, a podršku su dali i brojni profesionalni novinari i medijski stručnjaci iz Hrvatske i regije, koji su napade na ovaj tjednik jednoglasno okarakterizirali kao prijetnje usmjerene protiv slobodnog i kritičkog novinarstva.

Na temelju tih fabriciranih optužbi, Koordinacija braniteljskih, veteranskih i stradalničkih udruga *Splita* i *Splitsko-dalmatinske županije* 23. marta 2017. DORH-u je prijavila trojicu spomenutih autora, tereteći ih za mržnju i netrpeljivost prema hrvatskom narodu i državnosti. *Novosti* su već bile suočene sa sličnom kaznenom prijavom koju su Hrvatska stranka prava (HSP) i još jedna veteranska udruga podnijele 2015. zbog objave teksta *Lijepa naša haubica*, a koju je Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu odbacilo 10. februara 2017. godine, s obrazloženjem da je riječ o satiričnom tekstu koji predstavlja oblik slobode mišljenja i izražavanja, zajamčene Ustavom RH.

/ Udruga U ime obitelji povela je kampanju protiv Novosti (Foto: Patrik Macek/PIXSELL)

Udruga U ime obitelji iste je optužbe ponavljala gotovo cijele godine, a u augustu, kada su Dalmacijom harali požari, ponovno je uputila pismo premijeru Plenkoviću. Potaknuta viješću da je zbog izazivanja požara kod Kistanja uhićeno pet maloljetnika i 18-godišnjak, od kojih su dvojica državljani Republike Srbije, Markić je ponovno optužila Novosti za "huškanja na netoleranciju i mržnju prema Hrvatima". "Naša naslovnica od 4. kolovoza ove godine, s naslovom *Lijepa naša lijepo gori*, koju nacionalistički piromani sada koriste kako bi uspalili šovinističke horde, odnosila se na izvještaj o više od 20.000 različitih objekata koji su, prema podacima UN-a, uništeni i spaljeni 1995. godine tokom i nakon operacije Oluja. To je istina za koju smatramo da na nju vrijedi podsjećati svake godine kada se slavi Oluja, kao što treba podsjećati da su tada život izgubile na stotine srpskih civila, odreda ostarjelih i nemoćnih ljudi, a da za većinu tih zločina, među njima i za one najsvirepije, ni do danas nemamo pravomoćnih presuda. Na tu istinu potrebno je podsjećati sve dok se prilikom službenih obilježavanja ne priznaju stradanja tih ljudi", odgovorile su joj Novosti.²⁵

U jesen 2017. godine U ime obitelji je, istodobno kada i stranka DESNO, predvođena bivšim predsjednikom radikalno desnog HSP-a, najavila akciju prikupljanja potpisa za referendum, taj put usmjeren na izmjenu izbornog zakonodavstva. Pod krinkom borbe protiv korupcije, Markić i Đapić založili su se za ukidanje prava na zastupljenost nacionalnih manjina, koji se biraju u 12. izornoj jedinici, u Hrvatskom saboru. Riječ je *de facto* o još jednom antimanjinskom referendumu kojim bi se degradirala stečena manjinska prava.

25 Novosti: Hrvati, Željka Markić vas laže <https://www.portalnovosti.com/hrvati-zeljka-markic-vas-laze>

/1.4.4 Obilježavanje Dana osnutka NDH

Dan osnutka Nezavisne Države Hrvatske, 10. april, već su tradicionalno proslavili pripadnici IX. bojne HOS-a "Rafael vitez Boban" u Splitu. Taj datum naime uzimaju i kao dan osnutka svoje postrojbe. Satnik Damir Banić zaključio je prikaz ratnog puta bojne s pozdravom "Bog i Hrvati" te "Za dom spremni". Dopise podrške poslali su saborski zastupnik Željko Glasnović i HDZ-ov EU-parlamentarac Ivica Tolić. Marko Skejo, zapovjednik bojne, pozdravio je i izaslanika ministra branitelja Nikolu Tokića, dožupana Luku Brčića, saborskog zastupnika Petra Škorića, izaslanika Grada Splita Davora Marasovića, dogradonačelnika Solina Josipa Tokića... "Sjetite se naših bijelih anđela u crnim odorama zbog kojih danas imamo slobodnu i nezavisnu Hrvatsku. Na kraju želim pozdraviti poginule, hrvatski narod i Nezavisnu Državu Hrvatsku sa starim hrvatskim pozdravom: Za Dom spremni. Nek' nam živi vječno hrvatska država", kazao je Skejo.²⁶

Proustaški skup istog je dana održan i u centru Zagreba. Između 50 i 100 pobornika zločinačkog ustaškog režima okupilo se u ranim jutarnjim satima najprije na Trgu bana Jelačića, a potom i na Gornjem gradu. Uz standardnu opremu, poput zastava NDH, okupljeni su se oboruzali i transparentima koji su sadržavali ušata "U", stih iz pjesme Marka Perkovića Thompsona "Sve bih dao da je vidim, ponosnu i lijepu k'o U snovima", ali i jasno istaknutu prijetnju "Ubij Srbina!". Nakon što se fotografija na kojoj je se vidi grupa osoba odjevenih u crno s uzdignutim desnicama počela dijeliti društvenim mrežama, pojavile su se sumnje o njezinoj vjerodostojnosti. No njih je otklonila snimka *Skyline time-lapse* web-kamere, a na koju je portal Antifašistički Vjesnik uputio svoje čitatelje.

Iako organizatori skupa, kao i suučesnici, nisu otkriveni, svoje oduševljenje okupljanjem na društvenim mrežama iskazali su članovi proustaške stranke Hrvatska čista stranka prava (HČSP). Tako je, naprimjer, Ivan Iličić, dopredsjednik HČSP-a, vijest o događaju na Facebooku komentirao najavom: "Iduće godine bit će nas na tisuće, javno, otvoreno demokratski izrazit ćemo svoju volju i politički stav."²⁷

Dana 1. jula 2017. neregistrirana udruga Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti dijaspora (HAZUD) pokušala je upriličiti postavljanje spomen-ploče ustaškom zločincu Juri Francetiću u Otočcu. Hrvatska Vlada osudila je taj čin, a nakon što ih je policija spriječila u tom namenu, organizatori skupa otišli su na misu za Francetića koju je držao don Anđelo Kačunko. To nije jedini slučaj da su pripadnici Katoličke crkve u 2017. držali mise za ustaške zločince. Pored one tradicionalne za ustaškog poglavnika Antu Pavelića koja se od 1990-ih svake godine

26 Index.hr: *U Splitu HOS-ovci urlali "Za dom spremni", policija najavila istragu* <http://www.index.hr/vijesti/clanak/video-u-splitu-hosovci-urlali-quotza-dom-spremniquot-policija-najavila-istragu/962590.aspx>

27 Ana Brakus, *Novosti: U centru Zagreba proslavili dan osnutka NDH* <https://www.portalnovosti.com/ustaski-dernek-u-centru-zagreba-proslavili-dan-osnutka-ndh>

28. decembra uz političke govore održava u bazilici Srca Isusova u centru Zagreba, u istoj je crkvi 24. septembra održana i misa za 18 ustaških generala i ostale visoke časnike NDH-a koji su 1945. strijeljani u Beogradu.

/ Obilježavanje Dana osnutka NDH u Zagrebu

/1.4.5 Obilježavanje akcije Oluja u Slunju

Dvadeset i druga godišnjica akcije Oluja lani je 5. augusta obilježena službenom proslavom u Kninu i onom neformalnom u Slunju, gdje je nastupio Marko Perković Thompson. Kako piše portal Index.hr, u Slunju su već u popodnevnim satima došle na tisuće Thompsonovih obožavatelja, od kojih su neki bili u vojnim uniformama, neki zagrnuti hrvatskim zastavama, a neki s majicama i zastavama s ustaškim pozdravom "Za dom spremni".

Prije koncerta govore su održali ministar branitelja Tomo Medved, karlovački župan Damir Jelić i gradonačelnik Slunja Jure Katić. Iako je ministar Medved okupljene pozvao na dostojanstveno slavlje, prvi koji je ozbiljno narušio ikakvo dostojanstvo u Slunju bio je gradonačelnik tog grada Jure Katić, koji je u svom govoru ustvrdio da "samostalna Republika Hrvatska nije stvorena na nekom antifašizmu". Dok su Medved, Jelić i Katić držali svoje govore, iz publike se čulo glasno

28 Index.hr:
Orio se ustaški pozdrav, pjevalo se Juri i Bobanu, gradonačelnik pljuvao po antifašizmu
<http://www.index.hr/vijesti/clanak/dernek-u-slunju-orio-se-ustaski-pozdrav-pjevalo-se-juri-i-bobanu-gradonacelnik-pljuvao-po-antifaszizmu/986787.aspx>

skandiranje ustaškog pozdrava "Za dom spremni" i pjevanje Juri i Bobanu.²⁸

Za razliku od Knina gdje je policija privodila osobe koje su skandirale ustaškim pozdravom, u Slunju policija nikog nije privela. Protiv Thompsona koji je koncert počeo "Bojnom Čavoglave", a koja započinje pozdravom "Za dom spremni", policija je podnijela prekršajnu prijavu.

/1.4.6 Prosvjedi protiv komemoriranja žrtava u Glini i Jastrebarskom

Komemorativni skup koji je u Glini, na prostoru nekadašnje pravoslavne crkve gdje su u ljeto 1941. godine ustaše ubile više od hiljadu Srba iz Gline i okolnih mjesta, održan 30. jula ometalo je desetak prosvjednika. Prosvjednici su svojim dovikivanjem pokušali prekinuti govore, približivši se na samo desetak metara od skupa u organizaciji snv-a. Pritom su u ruci držali hrvatsku zastavu i transparent s natpisom "Komunistički zločini nisu antifasizam". Kako je kasnije javio portal N1 televizije, policajci su po završetku skupa dvojicu najglasnijih i najupornijih prosvjednika evidentirali zbog remećenja javnog reda i mira.²⁹

S prosvjedima su se suočili sudionici obilježavanja 75. godišnjice oslobođenja dječjeg ustaškog logora u Jastrebarskom. Da će se nešto takvo dogoditi moglo se pretpostaviti jer ispred crkve je, na groblju,

29 Vladimir Jurišić, *Novosti: Sabotirali komemoraciju za žrtve ustaškog režima* <https://www.portalnovosti.com/glina-sabotirali-komemoraciju-za-zrtve-ustaskog-rezima>

/ Ometanje komemoracije u Glini (Foto: Vladimir Jurišić/Novosti)

Hrvatsko žrtvoslovno društvo, uz prisustvo Ante Belje (bivšeg pomoćnika ministra informiranja, čelnika Matice iseljenika i HDZ-ova dvomandatskog zastupnika), Hrvoja Hitreca (autora scenarija revizionističkog dokumentarca "Jasenovac — istina"), Mile Bogovića (biskupa gospićko-senjskog) i pedesetak istomišljenika u isto vrijeme organiziralo kontraobilježavanje: misu za stradale ustaše povodom 75. godišnjice "napada" partizana na dječji dom u Jastrebarskom. Uporište su našli u sveevropskom danu protiv svih totalitarizama, pritom naravno ne osuđujući ustaški, već samo partizanski "totalitarizam". Pored spomenika "Majci i djetetu" brojne delegacije antifašista položile su vijence i zapalile svijeće. No kad je svoja sjećanja na stradanja u logoru počeo evocirati jedini živući logoraš Mihajlo Veljić, iz obližnje je crkve na groblje stigla grupa od pedesetak prosvjednika i uzvikivala: "Mi smo krvlili za našu Hrvatsku!", "Komunjare!", "Bando komunistička!"³⁰

/1.4.7 Djelovanje Autohtone – Hrvatske stranke prava (A-HSP)

A-HSP, ekstremno-desna stranka na čelu s Draženom Keleminec, koja se nikada nije ni približila mogućnosti imati zastupnike u Hrvatskom saboru, već godinama prosvjeduje protiv gotovo svih događaja koje organizira SNV. Za razliku od 2016. godine kada je Keleminec s pristašama najviše energije utrošio na podizanje šatora u centru Donjeg Srba ne bi li spriječio obilježavanje značajnog antifašističkog događaja, Dana ustanka naroda Hrvatske, u 2017. je svoje šovinističke aktivnosti u najvećoj mjeri usmjerio protiv tjednika *Novosti*.

Keleminec je u 2017. organizirao najmanje sedam prosvjeda s vidljivim proustaškim obilježjima. Dana je 26. februara A-HSP održao marš u centru Zagreba, a onda i postrojavanje na glavnom trgu. Tom je prilikom dvadesetak članova i simpatizera stranke odjevenih u crno dalo podršku američkom predsjedniku Donaldu Trumpu, a iznad njih se vijorila zastava SAD-a, kao i ona neonacističke njemačke Nacionaldemokratske stranke (NPD). Keleminec, koji je priveden zbog kršenja Zakona o javnom redu i miru, ispričao je da je doveo njemačke neonaciste da mu pomognu u borbi protiv Sotone. "Moram pozdraviti i predstavnike iz NPD-a, dopredsjednika Baden Württemberga. Alexander Neidleit je ovdje među nama, prijatelj koji nam je došao danas dati podršku za samostalnu i nezavisnu državu Hrvatsku u borbi protiv Sotone koja vlada hrvatskom državom. Zato još jednom ja vas pozdravljam našim pravaškim pozdravom Bog i Hrvati, Hrvatska Hrvatima i Za dom — spremni!", kazao je Keleminec.³¹

Članovi A-HSP-a ni u 2017. godini nisu zaobišli Srb, gdje je 29. jula obilježen Dan ustanka u organizaciji SNV-a i Saveza antifašističkih borca

30 Milan Cimeša, *Novosti: Bogovićeve napad na dječji logor* <https://www.portalnovosti.com/bogovicev-napad-na-djecji-logor>

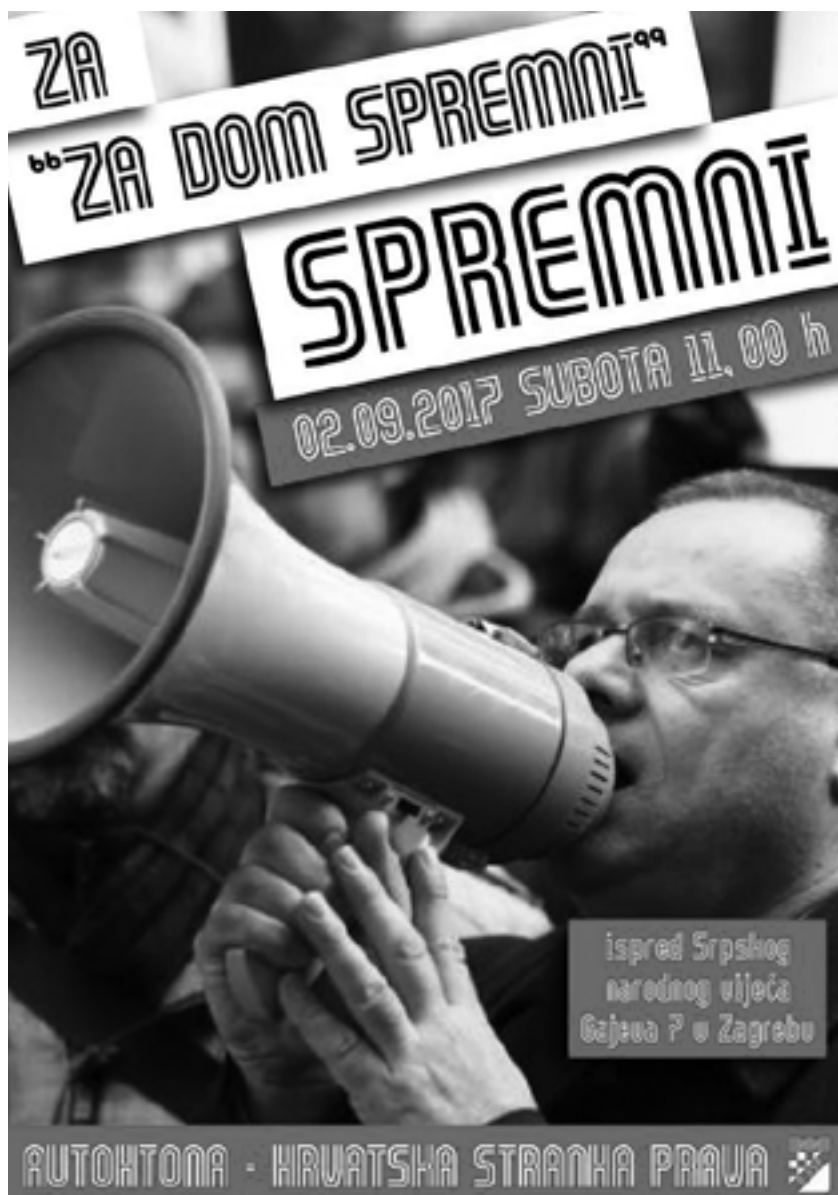
31 N1, Keleminec: *NPD-ovac je došao pomoći u borbi protiv Sotone* <http://hr.n1info.com/a181622/Vijesti/>

i antifašista RH. Tokom manifestacije u centru se mjesta pojavila grupa od 50-tak prosvjednika. Ponavljali su svoje stare "teze" da se u Srbu 27. jula 1941. godine nije dogodio antifašistički nego "srpsko-četnički ustanak protiv hrvatskog naroda, hrvatskih civila, hrvatske države". Keleminec je ovaj put Općini Gračac i Zadarskoj županiji javno predložio da se Donji Srb preimenuje u Hrvatski Srb.³²

Motiviran najavom da će ustaška krilatica uklesana u spomen-ploču poginulim pripadnicima HOS-a uskoro biti uklonjena iz centra Jasenovca, Keleminec je 2. septembra organizirao prosvjed ispred ureda

Keleminec-NPD-ovac-je-dosao-pomoci-u-borbi-protiv-Sotone.html

32 Iva Boban Valečić, Večernji. hr: Pupovac: U ustanku u Srbu bilo je i grešaka <https://www.vecernji.hr/vijesti/dan-ustanka-proslava-srb-prosvjed-1185428>

/ Poziv na prosvjed ispred SNV-a

snv-a, odnosno ispred redakcije Novosti. "Smeta im naš pozdrav 'Za dom spremni' s kojim su mnogi dali živote za Hrvatsku. Nazivaju nas ustašama isto kao što su nas nazivali i 1990. godine. Sav hrvatski narod je bio označen kao ustaše. Danas Milorad Pupovac dobiva milijune kuna iz državnog proračuna i s tim novcima ide po svijetu i tvrdi da je Hrvatska genocidna, fašistička i ustaška država i da se protiv takve države treba boriti", govorio je Keleminec, prozivajući sNV da dobiva 3,2 milijuna kuna iz proračuna za tjednik Novosti.

"Pali se Hrvatska usred turističke sezone. Ne bi li zato DORH trebao imati posla? Oni žare i pale preko medija, oni potiču da lijepa naša lijepo gori. U svakoj demokratskoj državi za ovo bi bili progonjeni, a oni koji nisu državljanini bili bi protjerani iz te države", kazao je Keleminec trenutak prije nego što će zapaliti primjerak tjednika Novosti, a nakon toga okrenuo se prijateljima predsjedniku HDZ-a i Vladi Andreju Plenkoviću, navodeći da će zabranom pozdrava "Za dom spremni" uvesti diktaturu i ukinuti demokratski sustav. "Neka se ne igra Plenković šibicama i domoljubljem i neka se ne igra Hrvatima, neka ne skida ploču s oznakom 'Za dom spremni' jer ljudi koji su na toj ploči su s tom oznakom branili hrvatski Jasenovac od onih koje vi danas štitate. I kad kažete da ćete skinuti ploču pljujete po braniteljima. Sram vas bilo, Plenkoviću! (...) Ako vi skinete ploču 'Za dom spremni', mi ćemo skinuti sve ploče u Hrvatskoj, a skinut ćemo i četnički spomenik u Srbu", poručio je Keleminec.³³

Nakon deset dana, odnosno 12. septembra, Keleminec je organizirao gotovo identičan prosvjed. Tog su dana izgorjela dva primjerka Novosti preko čijih su naslovnica bili zalijepljeni naslovi *Idi bre pa se leči* i *Lepo gore lepe novine*. "SDSS i sNV hrvatsku državu i narod proglašavaju genocidnim i tvrde da je Hrvatska zločinačka... sramota je od Plenkovića da koalira s osobom koja mrzi Hrvatsku i naše pozdrave, ali nisu mu mrske naše kune (...) Ja se policije, zakona i pravde ne bojim. Ali provoditi velikosrpsku politiku koju traži mali Sloba Dačić (Ivica Dačić — op. a) koji je bio desna ruka Miloševiću u agresiji... Ako oni mene zbog toga budu progonili, ja ću biti sretan"³⁴, rekao je tada Keleminec, a 28. je septembra, na još jednom prosvjedu ispred sNV-a i Novosti, dodao i: "Nemamo ništa protiv Srba niti protiv bilo koje manjine, ali imamo protiv agresije na Hrvatsku koju provodi Pupovac preko Vučića u Beogradu i Dodika u Banja Luci i žele stvoriti veliku Srbiju i imamo pravo to kritizirati. Mene se proganja, a štiti se onoga tko je protiv Hrvatske, kao da živimo u Jugoslaviji. Pozdrav Za dom spremni mogu zabraniti, ali će ostati u srcu svima koji su branili Hrvatsku, a istodobno se mogu vidjeti zvijezde petokrake."³⁵

33 Ana Brakus i Nenad Jovanović, Novosti: *Keleminec spalio Novosti i prijelio Pupovcu i Plenkoviću* <https://www.portalnovosti.com/keleminec-spalio-novosti-i-prijelio-pupovcu-i-plenkoviu>

34 Tamara Opačić, Novosti: *Keleminec ponovno spalio Novosti* <https://www.portalnovosti.com/keleminec-ponovno-spalio-novosti>

35 Index.hr: *Keleminec Plenkoviću: Skini četničke ploče u Vukovaru ili ne dolazi na Dan sjećanja* <http://www.index.hr/vijesti/clanak/permalink/997433.aspx>

Osim što je najavio pa otkazao skup u Trpinji, Keleminec je na samom kraju 2017., odnosno 25. decembra, na glavnom zagrebačkom trgu održao skup podrške Tomislavu Merčepu, ratnom zločincu koji je pravomoćno osuđen zbog ubojstva Srba. "Došli smo za Božić dati podršku domoljebu i dragovoljcu Domovinskog rata Tomislavu Merčepu i svim braniteljima koji su danas u hrvatskim zatvorima. Za nas je slučaj Haag i general Praljak (Slobodan Praljak, načelnik Glavnog stožera HVO-a i osuđeni ratni zločinac koji je počinio samoubojstvo nakon izricanja pravomoćne presude, op. a) isto što i mali Haag u Hrvatskoj. Tomislav Merčep sjedi u zatvoru jer je branio Hrvatsku, a mini Haag uz našu vlast abolirao je četnike koji su ubijali i razarali Hrvatsku"³⁶, kazao je šef A-HSP-a.

Keleminec je kraj 2017. dočekao s najmanje dvjema optužnicama po Kaznenom zakonu: s jednom zbog prijetnje koju je 2015. uputio Miloradu Pupovcu na obilježavanju Dana ustanka u Srbu i s drugom zbog javnog spaljivanja primjeraka tjednika Novosti.

36 A-HSP: Ovo što se u Hrvatskoj događa je mali Haag <http://hrvatskipravasi.hr/?id=vise&vise=2411>

/2 Elementi historijskog revizionizma, govora mržnje ili širenja etničke netrpeljivosti u izjavama i postupcima javnih osoba

U odnosu na 2016., u 2017. godini zabilježen je porast broja izjava ili postupaka javnih osoba (kao što je fotografiranje uz obilježja iz perioda NDH) koji sadrže elemente afirmacije ustaškog režima, šire netrpeljivost i diskriminaciju ili podrazumijevaju zakonom kažnjiv govor mržnje. Kao i prethodne godine, u ovom ćemo poglavlju Biltena posebnu pozornost posvetiti kleru Katoličke crkve, koji ima veliki utjecaj na hrvatsko društvo, i državnim dužnosnicima, kojima je Evropska komisija protiv rasizma i netolerancije još uoči pristupanja Hrvatske Evropskoj uniji savjetovala brigu za "izbjegavanje trajnog ponavljanja neprijateljstva na etničkim osnovama". Da je u međuvremenu diskriminatorni govor s najviših pozicija postao uobičajen, dokazuju odabrane izjave i fotografije poredane abecednim redom po prezimenima njihovih autora i aktera:

"Ne mogu reći da je ova uhićena grupa potpaljivača, među kojima su i neki državljani Srbije, ali i hrvatski državljani srpske nacionalnosti iz zaseoka Donjih Radića, podmetala požare i u Kistanjama. Ja to ne znam. Ali pola zaseoka im je neuračunljivo. Oni to svjesno rade, jer se očito ne mogu pomiriti da je ovo Hrvatska sada. Tijekom godine su većinom tamo samo starci, ali ne moram ni govoriti kakva je to ekipa: ljubitelji Mile Delije, Jandrijinog jata i Baje Malog Knindže (...) Treba povezati film 'Lepa sela lepo gore' s nedavnom naslovnicom srpskog tjednika Novosti 'Lijepa naša lijepo gori' i ovim požarima. Kistanje su uoči izbora i praznika postale kao Čačak. Ima više automobila sa srbijskim tablicama nego hrvatskima. Krcato je rodbinom iz Srbije. Ne razumijem zašto hrvatska država financira nešto poput Novosti što može podjarivati situaciju još više i praktički rušiti samu državu."

— Zamjenik načelnika Općine Kistanje Roko Antić (HDZ), u izjavi za medije povodom požara u Dalmaciji, 22. augusta

"Svi koji su u vrijeme NDH i ranije, od Šubića do pripadnika HOS-a i hrvatskih vojnika bili za dom spremni — oni su se borili za slobodnu državu Hrvatsku. Sigurno ni svi ustaše nisu željeli loše, nego su samo željeli svoju slobodnu državu Hrvatsku. Za dom biti spreman, to je najljepše za Boga, domovinu, za ono što nam je majka u našem domu

dala, tu nema ništa negativno. To što Pupovac ima više glasa u Hrvatskoj nego svi Hrvati, to je sramota za nas Hrvate."

— *Svećenik Miljenko Babaić o mogućoj zabrani ustaškog pozdrava "Za dom spremni" u anketi Z1 televizije, 11. septembra*

"Gospodin Pupovac je član Sabora i podupire većinu. On i manjine, iako sudjeluju u radu Vlade, neće određivati sustav i smjer Vlade, ovo je Hrvatska, o njoj — uz manjine koje imaju zajamčena prava — odlučuju Hrvatice i Hrvati, ovo je naša zemlja, a ne tuđa. Zamislite kako bi to bilo kad bih ja odavde govorio Vučiću u Srbiji kako će sastaviti Vladu."

— *Potpredsjednik Sabora Milijan Brkić (HDZ) u obraćanju novinarima, 8. maja*

"Hrvatski branitelji iz HOS-a imaju toliko veze s ustaštvom koliko neki, koji su zadnjih dana vrlo glasni, imaju veze s hrvatstvom. Ti nikada nisu ni željeli Hrvatsku; ne samo da je nisu željeli već su i radili protiv njene slobode i neovisnosti. Neka se i dalje, kao i inače, odmah dižu na zadnje noge na spomen slova H, ali Hrvatska je stvorena, obranjena i živjet će vječno."

— *Potpredsjednik Sabora Milijan Brkić (HDZ) u izjavi za medije povodom premještanja HOS-ove ploče iz Jasenovca, 29. augusta*

"Nije joj to prvi put. Zgrožen sam da je govorila čistom ekavicom, radio sam nekad davno u Beogradu i nikada nisam naišao na takav čisti ekavsko-požarevački stil. To je napravljeno namjerno, moguće je da je čekala reakciju onih koji su bili tamo da bi opet mogli pričati o 'ugroženosti'. Što bi trebali reći zastupnici ostalih manjina, zašto oni ne govore na svom jeziku?! To govori o karakteru srpskih zastupnika i njihovom nepoštivanju Hrvatskog sabora i države Hrvatske"

— *Saborski zastupnik Stevo Culej (HDZ) o govoru zastupnice Dragane Jeckov, u emisiji Bujica 25. oktobra*

"Bolestan zub treba iščupati, a to je onaj dio izbornog sustava koji narušava opće biračko pravo (...) Svi građani Hrvatske moraju biti politički Hrvati."

— Bivši gradonačelnik Osijeka i predsjednik stranke Desno, Anto Đapić, u eteru HRT-a, 19. septembra

"Mislim da ne bi po svako mišljenje trebalo ići kod Pupovca, Štromara i sličnih. Treba pitati hrvatski narod, a hrvatski narod jasno pokazuje što želi."

— Saborska zastupnica Bruna Esih o mogućoj zabrani ustaškog pozdrava "Za dom spremni" u anketi Z1 televizije, 11. septembra

"Ne smijemo dozvoliti da nam državu vode redizajnirani komunisti, udbaši i perverzno policijsko plemstvo koje je Hrvatsku dovelo do ovakvog stanja. Rekao bih samo ovo — Bog i Hrvati, svi moramo biti za dom spremni!"

— Saborski zastupnik Željko Glasnović na prosvjedu "Ne ekocidu u Cetinskoj krajini", održanom na Trgu bana Jelačića, 4. marta

"Moj stav o pozdravu 'Za dom spremni' je jasan. On je stari hrvatski pozdrav, no nažalost kompromitiran je u vrijeme ustaških dana."

— Predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović u intervjuu za RTL televiziju, 4. septembra

— Saborski zastupnici Zlatko Hasanbegović i Željko Glasnović u Vukovaru poziraju kraj zastave zloglasne ustaško-nacističke "Vražje divizije", 18. novembra

"Jedina istinska hrvatska pobjeda u 20. stoljeću, u kojoj se prepoznao beziznimno cijeli hrvatski narod, je pobjeda u Domovinskom ratu i ta pobjeda je jedini stvarni temelj na kojemu počiva moderna hrvatska država, bez obzira na formalna pravna sljedništva."

— *Saborski zastupnik i zagrebački vijećnik Zlatko Hasanbegović u eteru N1 televizije, 11. jula*

"NDH je bila hrvatska država i drago mi je da je bila, i on (Pavelić, op. a) je meni bio jedan od najvećih Hrvata u povijesti i danas ja ne bih bio Hrvat da nije bilo njega. A slika dr. Ante Pavelića, kao i druge slike, bila je u domu od prvog dana."

— *Smijenjeni član Savjeta Vlade RH za Hrvate izvan Hrvatske i predsjednik Australsko-hrvatskog društva Melbourne, Ante Jurić, u intervjuu za australski radio SBS, decembar*

"One koji govore o seks, drugs & rock proglašavaju se nazadnjacima, mračnjacima. Zamislite koncert na kojem pjevač zaurla 'seks', a masa odgovori 'spremni, drugs, spremni, rock, spremni'. Nitko iz medija ne bi to osudio kao fašizam, ali ako kaže 'Za dom spremni', to je odmah ustaštvo. Još ako ga netko iz crkve brani, onda je to klerofašizam. Još je 1070. godine kralj Petar Krešimir IV. upotrijebio pozdrav Za dom spremni, želeći reći da su Hrvati spremni i umrijeti za slobodu u borbi protiv Venecije."

— *Don Anđelko Kačunko na misi za ustaškog zločinca Juru Francetića u Otočcu, 1. jula*

"Sramotno postupanje vlasti. Šarafciger-vlasti. Ako budu sutra braću Srbe smetala i hrvatska himna, ova će je vlast zabraniti jer su i ustaše pjevale tu himnu. Živjela srpska Hrvatska! Pitam se što bi bilo da su u Francuskoj ili bilo kojoj drugoj europskoj zemlji koja se oduprla njihovoj agresiji vlast ukloni spomenik jer to njih smeta??? Quo vadis, Croatia?"

— *Biskup Vlado Košić na Facebooku nakon što je nos-ova ploča premještena iz Jasenovca u Novsku, 7. septembra*

"Možda će tek u budućem vremenu, kad se oslobodimo — kako pjeva biskup Ante Ivas — svih tih izdajica, krivokletnika, varalica, također i — kako pjesnički kaže Anto Kovačević — svih drpislava, tek će u budućoj, mirnijoj povijesti Hrvatske ovi naši velikani Marko i Josip (Marko Perković Thompson i Josip Šimunić, op. a) dobiti svoje pravo mjesto, mjesto najvećeg poštovanja (...) Najprije treba reći da ustaštvo nije bio fašizam, nego organizirano vojno djelovanje u obrani Hrvatske kao države, o čijoj su se naravi kao države pozitivno izrazili i bl. Alojzije Stepinac i dr. Franjo Tuđman, ali te su postrojbe to činile svim dopuštenim i nedopuštenim sredstvima, što je bio dio njihove zakletve."

— Biskup Vlado Košić na promociji knjige Thompson — pjesmom za Hrvatsku Josipa Pečarića, 25. oktobra

"Stoko jugokomunistička, nakon pet godina rata i agresije na RH vi pišete ovakve gadarije ...**DA SMO DEMOKRATSKA DRŽAVA, SUDILI BI VAM ZA VELEIZDAJU I STRELJALI VAS !** A vjerovatno i hoće, uskoro..."

— Bivši vijećnik Gradskog vijeća Grada Splita Hrvoje Marušić (HDZ) u Facebook-komentaru upućenom članovima Inicijative mladih za ljudska prava zbog kampanje kojom su od Vlade RH zatražili ispriku za žrtve akcije Oluja, 31. jula

— Župan Ličko-senjske županije Darko Milinović (HDZ) na predizbornom skupu, a potom i na Facebooku, maj

"Nikako dobro ne gledam na to. Zatražili smo jutros, kad smo čuli te informacije, od naše veleposlanice Vesne Terzić u Ljubljani da ispita o čemu se radi i da nas izvijesti o tome koji su razlozi za zabranu koncerta. Meni nije poznato koji bi to razlozi mogli biti."

— *Premijer Andrej Plenković novinarima o zabrani koncerta Marka Perkovića Thompsona u Mariboru, 17. maja*

"Oni koji su danas u ime HSP-a i u ime legendarnih hrvatskih junaka, poginulih mladića HOS-a, odlučili skinuti spomen ploču počinili su još jednu besramnu hrvatsku veleizdaju. Ovo je još jedno mučko ubojstvo HOS-ovih mladića koji su sa starohrvatskim državničkim pozdravom 'Za dom spremni' umirali braneći Hrvatsku (...) Nakon događaja kojima smo svjedočili proteklih dana, tjedana i mjeseci, nemoguće je ne zapitati se što još možemo očekivati od ovakvog režima predvođenog HDZ-om... Za pretpostaviti je da će početak ipak biti nešto suptilniji - izmještanje spomenika na Ovčari ili možda prepravljavanje hrvatske himne - jer, eto, i oni vrijeđaju Milorada Pupovca i slične njemu kojima su čak ustaške kune daleko draže od bilo kakve hrvatske države."

— *Gradonačelnik Gospića Karlo Starčević (HSP) u saopćenju medijima, 7. septembra*

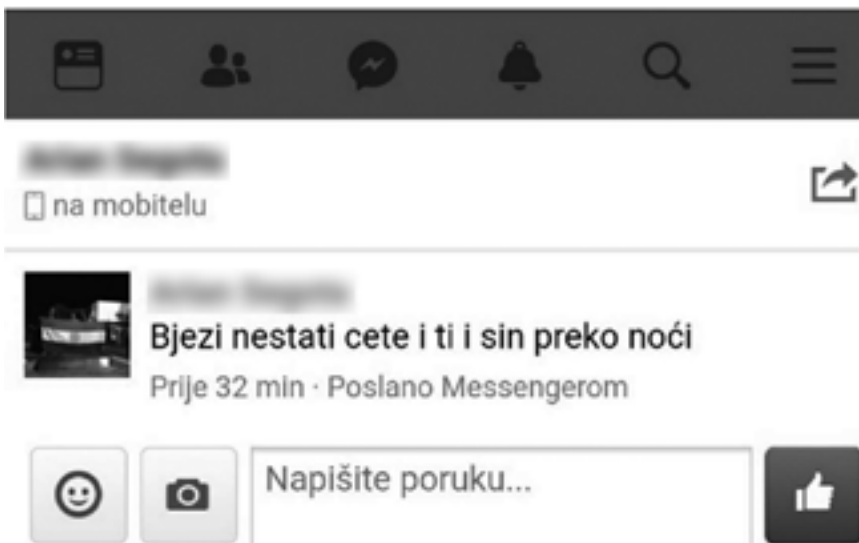
"Ako je netko kupio te novine, ima ih pravo i spaliti, samo da pazi da se ne zapali nešto (...) Novosti toliko šire govor mržnje da se u normalnoj državi to ne bi uopće financiralo... U normalnim, demokratskim državama, u Kanadi, to se radilo, palile su se novine."

— *Evroparlamentarka Ruža Tomašić o paljenju samostalnog srpskog tjednika Novosti, u eteru N1 televizije 13. septembra*

/3 Verbalne prijetnje i uvrede

Polijevanje benzinom, izlet u nebo, stavljanje pred zid, oslovljavanje nazivima kao što su *četnici*, *svinje* i *govna*, samo su neke od 107 zabilježenih prijetnji i uvreda koje su u prošloj godini upućene pripadnicima srpske zajednice. Najveći broj njih pristigao je na adresu snv-a i redakcije Novosti i to u trima valovima: nakon što su Novosti objavile da je u Jasenovcu postavljena ploča s ustaškim pozdravom, nakon što je udruga U ime obitelji pokrenula kampanju da se dokine javno financiranje tog tjednika te za vrijeme nacionalističke histerije u kojoj su, uz pomoć desnih medija, Srbi ljetos označeni kao glavni krivci za požare u Dalmaciji. Sedam najradikalnijih primjera pisama, *e-mailova* i poruka na društvenim mrežama prijavljeno je nadležnim institucijama, policiji i DORH-u.

Među prijavljenim je prijetnjama pismo poslano iz Slavenskog Broda u kojem se Pupovcu postavlja ultimatum "mir ili plivanje Savom", uz poruku "četnici, van iz Hrvatske!" i ustaški pozdrav "Za dom spremni". Isti pošiljatelj, koji se predstavlja kao hrvatski branitelj, ranije je također pismenim putem sugerirao da bi Pupovca trebalo "staviti iza zid", a redakciju Novosti, koju naziva "četničkim brlogom", preseliti u Srbiju. I sve to na fotokopiji naslovnice huškačkog Hrvatskog tjednika, na kojoj uz naslov *Bit će ovo država po mjeri nas hosovaca, a ne četnika*, s hitlerovskim brčićima pozira Marko Skejo, nekadašnji zapovjednik IX. bojne nos-a "Rafael vitez Boban". U arhivi pravnog odjela snv-a nalaze

/ Prijetnja
Miloradu Pupovcu

PUPOVAC !
MIR ILI PLIVANJE
SAVOM
ČETNICI VAN IZ
HRVATSKE
ZA DOM SPREHNI !

/ Prijetnja
 adresirana na SNV

se i deseci naljepnica s uvredljivim porukama koje, u prosjeku svaka dva tjedna, osvanu na portafonu glavnog ureda organizacije smještenog u centru Zagreba. Iako su o neposrednom fizičkom približavanju počinitelja posljednjih nekoliko godina u više navrata obavijestili policiju, ona je tek krajem 2017. prvi put odlučila uzeti otiske prstiju. Ranije je SNV-u sugerirano da u svoj ulaz postavi nadzorne kamere.

Najveći prostora u arhivi zauzimaju prijetnje pristigle preko Facebooka. "Bježi, nestati ćete i ti i sin preko noći", posljednja je koju je Pupovcu privatnom porukom uputio mlađi muškarac iz Rijeke. SNV-u je u martu 2018. odgovoreno kako je Općinsko državno odvjetništvo u Rijeci protiv tog počinitelja podiglo optužnicu po Kaznenom zakonu.

Iz DORH-a nam je potvrđeno da još uvijek provjeravaju navode iz dviju kaznenih prijava. Prvu od njih SNV je u septembru podnio protiv I. Š. koji je putem *e-maila* u najmanje pet navrata prijetio redakciji Novosti. "Voljeli su se sprdati i neki satirični novinarčići u Francuskoj. Pa ih je pola prestalo biti šaljivo... Do istrage vaše ili naše", napisao je on i potom narednih dana zaprijetio i "izletom u nebo" te polijevanjem redakcije benzinom i paljenjem. Druga, datirana u zadnje dane novembra, podnesena je protiv Predraga Peđe Mišića, člana Hrvatske konzervativne stranke (HKS), nakon čijeg se gostovanja u *Nedjeljom u dva* i rasprave o karakteru posljednjeg rata na meti "domoljubne" javnosti našao Aleksandar Stanković, novinar i urednik te emisije. Mišić, sudionik antićiriličnih prosvjeda u Vukovaru, prijavljen je nakon što je na adresu SNV-a pristiglo pismo koje je sadržavalo nekoliko isječaka s Facebooka te Mišićev autorski tekst s internetske stranice HKS-a u kojem je Pupovcu, između ostalog, poručio: "Taman stajao

sam razbit ću svaku ploču, razbit ću i tebe... ja sam spreman ovaj put ići do kraja, s tobom očito drugačije ne može... ovaj put mislim ozbiljno... ovo je obećanje preko kojeg neću prijeći."

Slučaj prijetnje zabilježen je i na pakračkom području, gdje je napadnut muškarac M. V., koji je potjerao stoku koja već mjesecima pustoši pakračkim selima. Uz povike da mu je mjesto u Srbiji, isti su ga dan presrela trojica muškaraca. M. V. tvrdi da je vlasnik stoke F. M. njemu i supruzi poručio kako će ih "noćas potući". Ovaj je slučaj okončan obostranim podnošenjem kaznenih prijava.

U prekršajnoj prijavi koju je policija u Srbu podigla ljetos nalazi se ime Milana Tankosića, nekadašnjeg zamjenika načelnice u općini Gračac. Tankosića, njegovu suprugu i šest drugih stanara zgrade u centru Srba 12. kolovoza oko ponoći preneli su bijesni povici. "Majku vam jebem četničku, sve ću vas pobiti jedno po jedno. Nećete dugo, sve ću vas skratiti za glavu. Izlazite kukavice, zapalit ću vam auta", urlao je njihov sumještani I. K. Nakon što je saznao da je prijavljen policiji, I. K. se sljedeće poslijepodne opet dovezao do zgrade, ovaj put prijeteci Tankosiću zbog javnih govora koje je proteklih godina držao povodom obilježavanja Dana ustanka u Srbu, uz poruku da će ga ubiti i srušiti spomenik NOV-u u centru mjesta. Iako je slučaj na kraju završio prekršajnom, a ne kaznenom prijavom, i zabranom prilaska, koju je I. K. prekršio nakon svega nekoliko dana, Tankosić ističe da je zadovoljan postupanjem lokalnih policajaca.

Sredinom februara u Zagrebu je napadnuta obitelj Dušana Kovačevića, osnivača i direktora novosadskog festivala Exit. "Pošto smo imali nekih obaveza u Umagu, poveo sam cijelu obitelj da spojimo posao i zadovoljstvo za vikend. Obzirom da smo tu noć spavali u Zagrebu, dok smo se pakirali da krenemo za Istru, ja sam bio sa suprugom i dvije male bebe jednom od četiri i drugom od 22 mjeseca i dok smo se pakirali prišla nam je grupa od neka tri, četiri starija čovjeka od 40-ak godina, vidno alkoholizirani i počeli psovati 'majku četničku' te govorili 'kako nas nije sramota dolaziti u Zagreb'. Prišli su nam na nekih pola metra i tražili reakciju i neki fizički sukob. Držao sam bebu u rukama u tom trenutku. Žena i ja smo se samo pogledali, šutjeli smo i čekali da se izdivljaju. Što ćemo, tu su nam bila mala djeca. Sačekali smo da se izdivljaju, to je trajalo onako, neko vrijeme, i onda su otišli uz poruku da će, ako se vratimo, srediti i nas i djecu", rekao je Kovačević za Index. Uz ovaj je incident došlo do još jednog. Kako je ispričao Kovačević, u Zagreb je uz njega i njegovu obitelj došlo još nekoliko kolega iz organizacije Exita, svi su putovali u obiteljskom aranžmanu. U drugom dijelu grada napadnuta je jedna njegova kolegica koja je također u vrijeme incidenta bila s malim djetetom: "Svi smo putovali

obiteljski, svi skupa smo u Istri. Ona je čekala muža s djetetom u automobilu, a njoj su prišli mladići u dobi od dvadesetak godina i počeli su pljuvati po njezinom automobilu. Kada ih je pitala što to rade, rekli su joj da joj je bolje da šuti kako ne bi loše prošla."³⁷

Sjednice Skupštine Sisačko-moslavačke županije i u 2017. godini ostale su mjesto napada na srpske predstavnike. Podsjetimo, vijećnik HSP-a Ivica Orkan Pandža prijašnjih je godina nasrtao na Bogdana Rkmana iz redova SDSS-a, a sada mu je na meti i Dušan Bjelajac iz Demokratskog saveza Srba (DSS). Na sjednici održanoj 14. septembra Pandža je prvo negodovao zbog dužine odgovora svojih kolega i činjenice da je ostao bez prava da postavi pitanje. Zbog toga je dobacivao Ivanki Roksandić (HDZ), predsjednici Skupštine, a nakon što ga je zamolila da ne krši poslovnik, Pandža je ustao sa svoga mjesta. Hodaćući prema stolu za kojim je sjedio zamjenik župana iz redova srpske nacionalne manjine Dušan Bjelajac, Ivica Pandža Orkan rekao je: "Tu četnik sjedi, vi red uvodite. Ne date pitanja. Sram vas može biti". Zatim je prevrnuo stol za kojim je sjedio Bjelajac, dovikujući vodstvu županije da ih može biti sram. Slučaj je osudio sisačko-moslavački dožupan Ivo Žinić (HDZ).³⁸

Pored dvije kaznene prijave protiv šefa A-HSP-a Dražena Keleminca, prve zbog prijetnje koju je 2015. uputio Miloradu Pupovcu na obilježavanju Dana ustanka u Srbu i druge zbog javnog spaljivanja primjeraka tjednika Novosti, u 2017. su godini donesene i dvije nepravomoćne osuđujuće presude. Prva od njih donesena je protiv D. G., nekadašnjeg pripadnika Hrvatske vojske, koji je 2013. napao Sinišu Martinovića, zamjenika načelnika Okučana iz redova srpske manjine. "U potrazi za prijateljem zaustavio sam se ispred kafića u centru Okučana. S vrata su me zazvali poznanici, a kratko nakon što sam im se javio osjetio sam udarac sleđa. Kako je napadač na kraju priznao, zasmetalo mu je što 'Hrvati pričaju s četnikom'", prisjetio se Siniša Martinović večernjih sati 17. novembra 2013. godine. Nakon udarca je uslijedila i prijetnja. "Jebem vam mamu četničku, ubit ću te iz pištolja, nije ovo Vukovar. Vi ste krivi što smo morali napustiti svoje domove", zaurlao je D. G. na Martinovića koji se, godinama nakon rata, te večeri ponovno suočio s prijetnjama. Kako kaže, u periodu prije napada međunarodni su odnosi u tom zapadnoslavonskom mjestu bili vidno poboljšani, međutim napadača i njegove istomišljenike zasmetalo je što je devet dana prije, povodom krsne slave Mitrovdana, u kući okupio goste i pozvao sveštenika. D. G. je u decembru 2013. kažnjen novčanom kaznom u iznosu od 912 kuna, a četiri godine poslije, početkom novembra 2017., Općinski sud u Slavonskom Brodu nepravomoćno ga je osudio na uvjetnu kaznu zatvora u trajanju od deset mjeseci, s rokom kušnje od dvije godine.³⁹

37 Index.hr: *Zbog srpskih tablica u Zagrebu napadnut organizator Exita* <http://www.index.hr/vijesti/clanak/zbog-srpskih-tablica-u-zagrebu-napadnut-organizator-exita-bio-je-sa-suprugom-i-dvije-male-bebe/951229.aspx>

38 Mate Piškori, *Jutarnji list: Kaos na sjednici županijske skupštine u Kutini* <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/kaos-na-sjednici-zupanijske-skupstine-u-kutini-razbijene-case-teske-rijeci-i-medusobne-optuzbe-vijecnika-a-ivica-pandza-orkan-hsp-prevrnuo-stol/6-552354/>

39 Tamara Opačić, *Novosti: Godina opasnog izivljavanja* <https://www.portalnovosti.com/godina-opasnog-izivljavanja>

Kako pokazuju podaci snv-a, nakon rata 1990-ih upravo ta godina u kojoj je zapriječeno Martinoviću predstavlja prekretnicu u porastu govora mržnje i napada na Srbe u Hrvatskoj. Nakon priključenja Evropskoj uniji i prvih razbijenih dvojezičnih ploča u Vukovaru snv iz godine u godinu bilježi konstantan rast broja prijetnji upućenih srpskim organizacijama ili viđenijim pojedincima te zajednice. Međutim, zbog nepovjerenja u institucije, kao i zbog straha, najveći broj prijetnji nije prijavljen nadležnim tijelima. Na to se nije odlučio ni Siniša Martinović. "Policajci su sami, kada su saznali što se dogodilo, izašli na teren i protiv počinitelja podigli prekršajnu prijavu zbog narušavanja javnog reda i mira, a zbog prijetnje su smrću slučaj prijavili i nadležnom Državnom odvjetništvu", posvjedočio je donaćelnik Okučana.

Prema podacima snv-a, u 2017. je još jedan slučaj prijetnje, ovaj put upućene Pupovcu, okončan sudskom odlukom. U svibnju te godine Splitsčanin s prebivalištem u Švicarskoj osuđen je na uvjetnu kaznu zatvora od šest mjeseci, uz rok kušnje od dvije godine. Pupovcu je poslao *e-mail* u kojem tvrdi da ga "treba zaklati", a sve Srbe objesiti i zapaliti, zamjerajući Franji Tuđmanu "što ih sve nije zaklao".

U istoj je godini započelo i suđenje Vladimiru Horvatiću, vukovarskom liječniku koji je krajem 2015. putem svog Facebook-profila Vojislavu Stanimiroviću, tadašnjem predsjedniku sdss-a, zaprijetio pijenjem krvi iz "tri prsta, sdpovska četnička". Nakon prijave policiji, Hrvatskoj liječničkoj komori i Ministarstvu zdravlja Horvatić se ispričao, ali zbog optužnice vukovarskog Općinskog državnog odvjetništva slučaj je završio pred sudom. Na prvom ročištu, održanom početkom travnja, Stanimirovića su pred Općinskim sudom u Vukovaru dočekali prosvjedi veterana, a u sudnici se morao suočiti i sa saborskim zastupnikom Stevom Culejem i njegovim istomišljenicima.

/4 Fizički napadi

U prethodnoj je godini u Hrvatskoj zabilježeno 11 fizičkih napada na osobe srpske nacionalnosti od kojih su neki državljani Republike Srbije. Prvi od njih dogodio se 12. februara, kada je skupina od desetak maskiranih huligana s kapuljačama na glavi i maramama preko lica napala petoricu navijača Partizana u zagrebačkom kafiću *Sport Billy*, u blizini Doma sportova. Napad se dogodio 45 minuta nakon utakmice Cedeвите i beogradskoga kluba u ABA ligi. Delinkventi su upali u kafić s dva betonska bloka i jednog od navijača pogodili kriglom u glavu te kamenom u leđa. Jedna je osoba medicinski zbrinuta, imala je ozljedu glave, a drugi su zadobili ozljede po tijelu. Gosti kafića, među kojima je bilo i zaštitara koji su osiguravali utakmicu, uspjeli su jednoga od počinitelja zadržati do dolaska policije, koja ga je privela.⁴⁰

40 Josip Tolić i Renato Jukić, 24 sata: *Partizanovi igrači napadnuti u Zagrebu* <https://www.24sata.hr/sport/incident-u-zagrebu-huligani-napali-simpatizere-partizana-511294>

Dana 20. aprila pretučen je i opljačkan Milan Radić (59), povratnik iz Kozaperovice na Baniji, desetak kilometara jugoistočno od Gline. Kako je kazao u razgovoru za *Novosti*, Radića je tri dana ranije posjetio nepoznati muškarac, predstavivši se kao djelatnik policije. Ispitivao ga je o njegovu imovinskom statusu i novčanim primanjima. "U početku sam povjerovao da je zaista riječ o policajcu u civilu, ali kada

/ Pretučen i opljačkan Milan Radić (Foto: Vladimir Jurišić/Novosti)

me je pitao koliko imam novca u kući, postao mi je sumnjiv. Zatražio sam da mi pokaže policijsku značku, ali je on to odbio učiniti. Rekao mi je da ću morati ići s njim u policiju, tamo dati izjavu i potpisati je. Potom je rekao da mora nazvati kolege, izašao je u dvorište i glumio da s nekim razgovara. Tada sam bio siguran da je prevarant jer u mom dvorištu nema signala. Rekao mi je da pričekam policiju i otišao", posvjedočio je Radić.

Radić je nazvao policiju u Sisku, odakle su ga uputili da se obrati glinskoj policijskoj stanici. Odmah je otišao u Glinu, a policajci su mu rekli da nitko od njihovih kolega nije bio na tom području. Savjetovali su mu da ode kući, da se zaključa i ne izlazi van. "U kući sam bio zaključan sve do četvrtka, a onda su me oko 10 sati ujutro posjetila dva nepoznata muškarca. Odmah na vratima su rekli da su policajci i da otvorim. Čim sam ih pustio u kuću, tražili su novac. Kada sam im rekao da nemam ništa, počeli su me udarati šakama po glavi i srušili su me na pod. Potom su me podigli i naredili da ih odvedem na mjesto gdje držim novac. Uplašio sam se da će me ubiti pa sam ih odveo na kat u sobu i dao im 440 kuna, sve što sam imao u kući. Odmah su izjurili van, a prije toga su mi uzeli mobitel i bacili ga negdje u šikaru", završio je on. Milan Radić potom je otišao do prvih susjeda, nazvao policiju koja je ubrzo stigla i odvela ga u sisačku bolnicu gdje su mu utvrđene lakše povrede. Od Natalije Mezak-Dolenčić, glasnogovornice Policijske uprave Sisačko-moslavačke, doznali smo da je policija u potrazi za nepoznatim počiniteljem.⁴¹

Vedran Neferović, gradonačelnik Požege iz redova HDZ-a, 12. je maja fizički i verbalno napao novinara Mladena Mirkovića. Iako ne postoje indicije da je Neferović napao Mirkovića isključivo zbog njegove srpske nacionalnosti, njegov je slučaj opisan u Biltenu jer riječ je o aktivnom članu Vijeća srpske nacionalne manjine Grada Požege. Do napada je došlo na konferenciji za medije koja je sazvana radi dodjele priznanja najboljoj medicinskoj sestri. "Neposredno prije konferencije za medije gradonačelnik me pozvao u ured, zatvorio vrata za sobom i pitao me tko je na našem portalu pisao neki tekst. Nisam ga pisao ja i to sam mu rekao, međutim on me odmah iza toga uhvatio za prsa, nabio mi glavu u zid i krenuo udarati. Udarao me rukama, šutirao nogama i urlao: 'Jebem ti mater, ubit ću i tebe i ostale'", rekao je Mirković novinarima i dodao da pritom nije pružao otpor. "Nisam ni mogao, bitno je korpulentniji od mene, a i pokušao sam mu objasniti da me ostavi i da nema potrebe za ispadima. Krenuo sam van, a on me šutao cijelim putem do izlaza...", kazao je za Index novinar kojemu je pružena liječnička pomoć i koji je slučaj prijavio policiji. Napad je osudio premijer Andrej Plenković koji je medijima potvrdio da je razgovarao s Neferovićem od kojeg je zatražio da se povuče iz kampanje za lokalne izbore u kojima se natječe za mjesto dožupana.⁴²

41 Vladimir Jurišić, *Novosti: U Kozaperovici pretučen i opljačkan povratnik*
<https://www.portalnovosti.com/u-kozaperovici-pretucen-i-opljackan-povratnik>

42 *Novosti: Nižu se osude napada na Mirkovića,*
<https://www.portalnovosti.com/nizu-se-osude-napada-na-mirkovica>

Prema riječima Nikole Ivanovića (SDDS), dogradonačelnika Pakraca, u septembru je u tome gradu fizički napadnut mladić srpske nacionalnosti. Kako tvrdi Ivanović, srednjoškolca je napao desetak godina stariji mladić koji mu je pritom psovao "srpsku majku". Protiv napadača je podignuta prekršajna prijava.

Policija je ljetos uhapsila dvije mlade djevojke za koje se sumnjalo da su podmetnule požar u selu Brgud, desetak kilometara od Benkovca. Zadarsko Općinsko državno odvjetništvo podiglo je optužnicu protiv J. Ž., 25-godišnjakinje, koju tereti da je u neubrojivom stanju upaljačem uzrokovala požar, motivirana činjenicom da u Brgudu živi većinsko srpsko stanovništvo koje je smatrala odgovornim za paljenje njezine kuće u obližnjem mjestu Lisičiću tokom rata 1990-ih. Iz tužiteljstva su saopćili kako 25-godišnjakinju terete za počinjenje protupravnog djela zakonskih obilježja teškog kaznenog djela protiv opće sigurnosti. Zbog mogućnosti da poćini isto kazneno djelo koje je rezultiralo milijunskom štetom, osumnjićena je zadržana u istražnom zatvoru.

/5 Oštećenje, uništenje i krađa imovine

U 2017. godini nastavljeno je s oštećivanjem, uništavanjem i krađom imovine u vlasništvu građana srpske nacionalnosti i srpskih institucija, većinom Srpske pravoslavne crkve. U svjetlu sve većeg broja slučajeva s revizionističkim predznakom nastavljena je i devastacija antifašističke spomeničke baštine koja u Hrvatskoj traje od početka 1990-ih godina.

/5.1 Oštećena, uništena i ukradena imovina privatnih osoba

Osim pljačke povratnika Milana Radića, opisane u poglavlju ovog Biltena *Fizički napadi*, u 2017. su godini zabilježena tri oštećenja automobila sa srpskim registracijama. Dana 9. aprila u popodnevним satima oštećen je automobil beogradskih registracija u vlasništvu Saše Kesića u Splitu. Počupana su mu oba retrovizora, odlomljen brisač na stražnjem staklu, ispuhana zadnja desna guma te oštećena vrata prtljažnika. Šteta se procjenjuje na 5.000 kuna, skoro koliko je već pretrpio prije tri godine.⁴³ Gotovo identičan vandalski čin u Splitu je zabilježen 13. septembra. Tada je oštećeno vozilo državljanina Srbije O. G. — išarano je ustaškim parolama, polomljeni su mu brisači i retrovizori, ukradene su registarske oznake, a oštećena su i vrata.

43 Zoran Šagolj, Slobodna Dalmacija: *Splitskom branitelju vandali na parkiralištu oštetili auto s BG-oznakom* <https://www.slobodnadalmacija.hr/dalmacija/split/clanak/id/479952/splitskom-branitelju-vandali-na-parkiralištu-ostetili-auto-s-bg-oznakom-ovoga-puta-policajci-su-barem-dosli-prosli-put-nisu-ni-to>

/ Uništeni automobil Mile Opačića u Rijeci

Dana 5. augusta, na 22. godišnjicu akcije Oluja, uništen je automobil u vlasništvu Mile Opačića, predsjednika Vijeća srpske nacionalne manjine grada Rijeke, vijećnika u Gradskom vijeću, člana Izvršnog odbora i nosioca drugih funkcija u SDSS-a te jednog od najistaknutijih pripadnika riječke srpske zajednice. Nepoznati počinitelji njegov su automobil, parkiran ispred njegove zgrade u kvartu Vežica, kompletno išarali porukama kao što su četiri "S" i "čedo majku mu", pri čemu su bojom uništene tablice i prednje staklo. Taj su čin osudili gotovo svi predstavnici političkih stranaka u Rijeci. Međutim, policija u tom slučaju još nije pronašla počinitelje, zbog čega je na čekanju i državnoodvjetnička odluka kojom se nepoznatog počinitelja tereti za poticanje na nasilje i mržnju.

U 2017. devastirani su pravoslavni grobovi na voćinskom, pakračkom i ličkom području. Nezakonita sječa stabala gotovo je u potpunosti uništila groblje u Lisičinama, selu na području Općine Voćin. Kako je objasnio Igor Pavković, zamjenik virovitičko-podravskog župana, radnici su prilikom sječe pustili da stabla padaju po grobovima, a nije se pazilo ni prilikom njihova izvlačenja pa je tom prilikom učinjena dodatna šteta. Budući da su stanovnici Lisičina u posljednjem ratu izbjegli, pa je to mjesto sada nenaseljeno, ne zna se kada je točno počinjena šteta.⁴⁴ U junu je u selu Mala Popina, koje se nalazi u sastavu Općine Gračac, primijećeno da su nepoznati počinitelji oskrnavili pravoslavno groblje. Na pet su spomenika tvrdim predmetom razbije-ni rubovi, a odlomljen je i dio ulaznih vrata u nekadašnji hram.

Stanovnici pakračkog područja, odnosno stanovnici sela Branešće, Kričke, Ožegovce i Bučje, u 2017. godini nisu svjedočili samo uništenju lokalnih groblja nego i ostale imovine koju uništava stoka koja luta njihovim imanjima. Naime, u tim selima svoju stoku bez nadzora puštaju stočari koji su u većinom pustim selima sa srpskim stanovništvom kupili napuštenu kuću, a za takvu vrstu "rada" dobivaju i poticaje.⁴⁵

/5.2 Oštećena, uništena i ukradena imovina Srpske pravoslavne crkve

Za razliku od 2016. godine kada je SNV saznao za šest slučajeva oštećenja, uništenja ili krađe imovine u vlasništvu SPC-a, u 2017. saznalo se za njih 14. Dana 28. februara jerej Nemanja Obradović saopćio je da je grafitom, odnosno ustaškim "U", oštećena fasada pravoslavne crkve Svete Trojice u Bjelovaru, koja je zaštićeni spomenik kulture. Istim znakom, kao i ustaškim pozdravom "Za dom spremni", 6. marta oskrnavljena je i crkva Svetog Petra i Pavla u Sinju.

44 Nenad Jovanović, *Novosti: Devastirano groblje u Lisičinama*
<https://www.portalnovosti.com/devastirano-groblje-u-lisicinama>

45 Paulina Arbutina, *Novosti: Kad stoka maltretira narod*
<https://www.portalnovosti.com/kad-stoka-maltretira-narod>

U martu i aprilu zabilježena je serija provala u objekte SPC-a na području Dalmacije. U periodu između 6. i 8. marta policijske postaje u Kninu i Drnišu zabilježile su šest pokušaja obijanja objekata SPC-a. Na meti su se našli hramovi na području Petrova polja, i to: crkva Sv. Jovana Krstitelja u Baljcima, crkva Sv. Apostola i jevanđeliste Luke u Štikovu, crkva Sv. Velikomučenika Georgija u Kričkama, crkva Sv. Jovana Krstitelja u Miočiću, crkva Sv. Petke u Kanjanima i crkva Sv. Nikolaja u selu Vrbnik kraj Knina.

U saopćenju SPC-a navodi se da je crkva u Kričkama ponovno oskvrnuta i u noći između 20. i 21. marta, kada je obijena i crkva Svetog Jovana Krstitelja u Miočiću, kod Drniša. Dan ranije, odnosno 19. marta, uočeno je i da je obijena crkva Rođenja Presvete Bogorodice u Medviđoj. Eparhija Dalmatinska objavila je da je 24. aprila nadležni sveštenik zatekao razbijena vrata na pomoćnom objektu pravoslavnog hrama Svetih mučenika Kirika i Julite u Karinu Donjem. O događaju je obaviještena policija koja je izvršila uvid, a u hram je na isti način bilo provaljeno i 2016.

/5.3 Oštećeni i uništeni antifašistički spomenici

Zahvaljujući koalicijskom sporazumu koji je stranka gradonačelnika Zagreba Milana Bandića sklopila s Nezavisnima za Hrvatsku, koje predvode Bruna Esih i Zlatko Hasanbegović, u septembru je većina u gradskoj Skupštini glasala za promjenu imena Trga maršala Tita. Unatoč prosvjedima građana, jedan od najljepših trgova od septembra nosi ime Trg Republike Hrvatske, a Hasanbegović je, poznat po proustaškoj prošlosti i nazivanju antifašizma floskulom, najavio da će takvih preimenovanja biti i ubuduće. Taj bivši ministar kulture, koji danas obnaša dužnost zagrebačkog predsjednika Odbora za imenovanje ulica, naselja i trgova, usprotivio se ideji da o sudbini trga, koji je desetljećima nosio ime vođe jugoslavenskog antifašističkog pokreta otpora, odlučuju građani na referendumu. Jednu je ploču s nazivom Trg maršala Tita poklonio Velimiru Bujancu, voditelju i uredniku šovinističke emisije *Bujica*, na dan njegova vjenčanja, a krađa i uništavanje istih ploča zabilježeni su uoči i nakon službene promjene imena trga. Prvu je, prema vlastitom priznanju, 15. augusta s istočne strane trga skinuo Neven Brajković i potom je odnio u svoj kafić. Riječ je o osobi koja se nalazila na kandidacijskoj listi Brune Esih na posljednjim lokalnim izborima.⁴⁶ Jedinu je preostalu ploču, onu na zgradi Hrvatskog školskog muzeja, 6. novembra uništio nepoznati muškarac koji se zaustavio automobilom, upalio sva četiri žmigavca, popeo se na kantu za smeće, odvalio komad fasade i malom lopatom krenuo razbijati ploču.

46 Hina: *Usred dana skinuo ploču s imenom Trga maršala Tita u centru Zagreba i odnio je u svoj kafić* <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/usred-dana-skinuo-plocu-s-imenom-trga-marsala-tita-u-centru-zagreba-i-odnio-je-u-svoj-kafic-policija-o-nestanku-nije-imala-pojma/6466210/>

47 Dnevnik.hr: *Upalio sva četiri, izašao iz auta i lopatom razbio ploču na kojoj još uvijek piše "Trg maršala Tita"* <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/upalio-sva-cetiri-izasao-iz-auta-i-lopatom-razbio-plocu-na-kojoj-jos-uvijek-pise-trg-marsala-tita---495212.html>

/ Oštećena bista Ivo Lole Ribara u Zagrebu

Jesen je u zagrebački javni prostor, odnosno u park na uglu Prilaza baruna Filipovića i Selske ulice, vraćena bista narodnog heroja Ivo Lole Ribara, koja je 1990-ih bila ukradena. Bista je u najmanje dvama navratima išarana ustaškim grafitima, a kako javlja Antifašistički Vjesnik, u istim navratima išaran je i Spomenik palim borcima NOV-a u Adžijinoj ulici, na zagrebačkoj Trešnjevci.⁴⁸

Početak augusta nepoznati počinitelji devastirali su spomenik palim borcima NOV-a na Podmurvicama u Primorsko-goranskoj županiji. Plavom bojom zalivena je spomen-ploča na kojoj su ispisana imena dva naestorice poginulih antifašističkih boraca toga područja, a crvenom bojom devastiran je i popratni spomenički obelisk. Narednog mjeseca oštećena je i spomen-ploča NOV-a u centru Zadra, na kojoj je crnim sprejem iscrtana nacistička svastika. Za razliku od 2016. godine kada je razbijena spomen-ploča Prvom splitskom partizanskom odredu, smještena u parku u Vinkovačkoj ulici na Plokitama, lani je ta ploča devastirana grafitom. Nepoznati počinitelj krajem septembra na njoj je crnim sprejem iscrtao ustaško "U". U najmanje četirima navratima lani je ustaškim i nacističkim znakovljem išaran i spomenik poginulim dalmatinskim partizanima kod sela Zrmanje, smješten nekoliko metara od ceste D1, na dionici Gračac — Knin.

U drugoj polovini septembra u selu su Vodoteč u Ličko-senjskoj županiji, sedam kilometara udaljenom od Brinja, nepoznati počinitelji odnijeli devet ploča i tri biste. One su se nalazile u Spomen-parku bratstva i jedinstva, sa skulpturama boraca i bistama trojice narodnih heroja

48 Antifašistički Vjesnik: *Spomenik palim borcima NOV-a pod napadom istih fašista koji su napali bistu Ivo Lole* http://www.antifasisticki-vjesnik.org/hr/spomenici/3/Spomenik_palim_borcima_NOV_a_pod_napadom_istih_fasista_koji_su_napali_bistu_Ivo_Lole/219/

te s pločama na kojima su bila imena poginulih partizana i žrtava rata. Prilikom izleta na Petrovu goru 12. novembra, u organizaciji udruge SF:ius, grupa građana naišla je na još jedan uništen spomenik antifašističkoj borbi. "Lokacija spomenika zove se Magarčevac i nalazi se uz stazu koja ide od Bakićevog spomenika na Petrovcu prema Centralnoj partizanskoj grobnici. Na betonsko-kamenom zidu nalazila se spomen-ploča koju smo zatekli razbijenu, u dijelovima. Nažalost, većina dijelova ploče nije pronađena te nismo mogli pročitati njen sadržaj, ali radi se o popisu imena, civilnih ili vojnih žrtava", napisali su učesnici izleta u informaciji poslanoj Novostima⁴⁹, navodeći pretpostavku da bi se moglo raditi o žrtvama proboja ustaškog obruča u maju 1942., koji se dogodio na tom mjestu.

Dana 15. novembra pomaknut je i vidno oštećen spomenik NOV-u koji je stajao na Trgu sv. Šimuna u zagrebačkom Markuševcu. Rada Borić, zastupnica u zagrebačkoj Skupštini, o tom je događaju obavijestila Savez antifašističkih boraca i antifašista Hrvatske i poslala upit gradonačelniku. Svibor Jančić, također zastupnik Lijevoeg bloka, od komunalnog je redarstva dobio odgovor da će se na tom mjestu postaviti "spomenik Domovinskom ratu", na inicijativu Gradske četvrti Podsljeme, i obnoviti spomenik iz NOV-a, uz napomenu da spomenik palim borcima i žrtvama fašizma nije bio ni oštećen dok ga bager nije uništio.⁵⁰

/5.4 Oštećene i uništene dvojezične ploče

Za prijašnjih od ranijih godina kada su zabilježeni brojni slučajevi otpora korištenju ćirilice pisma, odnosno uništavanja dvojezičnih ploča koje su u pojedinim mjestima postavljene sukladno Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina, u 2017. godini zabilježena su dva takva slučaja s ukupno četirima uništenim, odnosno ukradenim pločama. Prva je skinuta u noći s 29. na 30. jula s ulaza u Donji Lapac u Lici. Nepoznati počinitelji ukrali su je nakon obilježavanja Dana ustanaka naroda Hrvatske u organizaciji SNV-a, Saveza antifašističkih boraca i antifašista i Općine Gračac 29. jula u obližnjem Srbu.

Novinari portala Telegram⁵¹ u septembru su 2017. pisali kako su već mjesecima preko dvojezičnih ploča na ulazu u Županijski, Općinski i Prekršajni sud u Vukovaru prelijepjene naljepnice s hrvatskom zastavom. Time je prekršen Zakon o sudovima koji izrijekom propisuje (članak 13.) da na zgradi suda mora biti istaknuta ploča s njegovim imenom. Sva tri suda smještena su u istoj, obnovljenoj i suvremeno uređenoj zgradi, u Županijskoj ulici 33, u Vukovaru, ali ni na jednome od dvaju ulaza u sudove ne piše o kojem je sudu riječ.

49 Nenad Jovanović, *Novosti: Još jedan je pao* <https://www.portalnovosti.com/jos-jedan-je-pao>

50 Antifašistički Vjesnik: *Gradske institucije iznova ruše spomenike NOV-a* http://www.antifasisticki-vjesnik.org/hr/vijesti/3/Gradske_institucije_iznova_ruse_spomenike_NOV_a/231/

51 Drago Hedel, *Telegram: Ploče suda u Vukovaru imale su i ćirilice natpise pa ih je netko fino prelijepio; i to tako stoji mjesecima* <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/ploce-suda-u-vukovaru-imale-su-i-cirilicne-natpise-pa-ih-je-netko-fino-prelijepio-zastavom-i-to-tako-stoji-mjesecima/>

Zaključak

Najava izrade novog zakona kojim bi se sankcionirao govor mržnje na internetu te različitih akata sukladno problematičnim smjernicama koje je izradilo vladino Vijeće za suočavanje s posljedicama vladavine nedemokratskih režima, glavni su alati kojima je aktualno političko vodstvo RH najavilo obračun s antimanjinskom društvenom atmosferom. No uzme li se u obzir da ni nakon pet godina od kada je na snagu stupila nova verzija Kaznenog zakona (kojom se propisuje zabrana javnog poticanja na nasilje i mržnju) ne postoji sudska praksa koja bi poslužila kao temelj za donošenje budućih predrasuda, ali i kao upozorenje onima koji posežu za takvom vrstom javnih akcija, opravdan je strah da donošenje novih akata neće promijeniti trenutnu situaciju. Zbog toga najveća odgovornost i dalje ostaje na onim institucijama koje su zadužene za provođenje zakona u praksi, a to su prije svega Ministarstvo unutarnjih poslova (MUP), Državno odvjetništvo (DORH), sudovi i Vijeće za elektroničke medije.

Kao i u prethodnim godinama u kojima je SNV objavljivao ovaj Bilten, u 2017. godini bili su prisutni propusti prilikom sankcioniranja počinitelja kaznenih djela zločina iz mržnje i pozivanja na nasilje i mržnju. Najveći broj njih policija i/ili DORH još uvijek neprimjereno kvalificiraju kao prekršaje ili kao kaznena djela manjeg značaja, dok se određena kaznena djela ocjenjuju djelima bez elemenata zločina iz mržnje (kako pokazuje statistika MUP-a, uzvikivanje i javno isticanje ustaškog pozdrava "Za dom spremni" gotovo se u pravilu tretira kao prekršaj). Iako je Zakonom o kaznenom postupku propisano da je državni odvjetnik po kaznenoj prijavi dužan završiti istragu u roku od šest mjeseci, one u pravilu traju znatno dulje, što žrtve obeshrabruje u daljnjim prijavama sličnih slučajeva.

Elektronički mediji (internet, TV, radio) pokazali su se kao glavni generatori diskriminatornog govora i/ili govora mržnje. HRT kao javni medijski servis po pitanju manjinskih prava još uvijek ne provodi čitav niz potpisanih međunarodnih konvencija i preporuka (Međunarodnu konvenciju o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, Okvirnu konvenciju o zaštiti nacionalnih manjina Vijeća Evrope, Evropsku povelju o regionalnim i manjinskim jezicima te Preporuke iz Lunda o učinkovitom sudjelovanju nacionalnih manjina u javnom životu). Dodatan problem, posebno u radu Vijeća za elektroničke medije, predstavlja aktualna verzija Zakona o elektroničkim medijima (čl. 12) kojom nisu jasno definirani govor mržnje i diskriminatorni govor, zbog čega je

gotovo nemoguće sankcionirati počinitelje. Dapače, takvi često apliciraju na natječaje i dobivaju sredstva iz Fonda za poticanje raznolikosti medija, koja su, između ostalog, namijenjena i proizvodnji sadržaja kojima se promoviraju prava manjina.

Velika odgovornost svakako ostaje na političkom vrhu koje je prethodnih godina dozvolilo i, štoviše, poticalo jačanje ultrakonzervativizma te nacionalističkih pojava. Podsjetimo, samo u 2017. godini zabilježene su najmanje 52 izjave javnih osoba kojima se promiče etnička netrpeljivost prema Srbima kao i relativizacija ustaških zločina počinjenih za vrijeme Drugog svjetskog rata. A najveći dio tih izjava, pored visokih predstavnika Katoličke crkve, potpisuju upravo političari, i to na svim razinama: od najniže, lokalne razine pa sve do Vlade i Sabora.

Uz snv, koji od ulaska Hrvatske u Evropsku uniju upozorava na konstantan porast korištenja diskriminatornog govora i etničke netrpeljivosti, kao i na prijetnje i napade kojima su izloženi Srbi u Hrvatskoj, na te probleme iz godine u godinu upozoravaju i relevantne međunarodne organizacije. Pored State Departmenta, koji je u izvještaju o stanju vjerskih sloboda upozorio na jačanje historijskog revizionizma, to je u svom prošlogodišnjem izvještaju istaknuo i Amnesty International. "Period političke nestabilnosti utjecao je na porast nacionalističke retorike i govora mržnje usmjerene na specifične grupe, prije svega Srbe, izbjeglice i migrante. Iako su slučajevi poticanja na diskriminaciju, pa čak i nasilje protiv manjina rijetko istraženi, hrvatski sudovi redovito progone slučajeve klevetanja i povrede časti i ugleda osoba", zaključuje se u izvještaju Amnesty Internationala.

Korištenje ustaškog pozdrava na društvenim mrežama

Krajem 2016. pripadnici Hrvatskih obrambenih snaga (HOS) Zagreb postavili su spomen-ploču u Jasenovac poginulim pripadnicima prve satnije "Ante Paradžik", na koju su dali uklesati ustaški pozdrav *za dom spremni*, u neposrednu blizinu poprišta zločina počinjenih za vrijeme Nezavisne Države Hrvatske nad tisućama Srba, Židova, Roma i Hrvata antifašista. Ploča je u septembru 2017. godine, nakon što su predstavnici naroda žrtava u aprilu 2017. drugu godinu za redom bojkotirali službenu komemoraciju proboja jasenovačkih zatočenika, a zastupnici nacionalnih manjina u Saboru tražili intervenciju vladajućih, premještena nekoliko kilometara dalje, u Novsku. Politički i administrativni mehanizmi koji su omogućili njezino postavljanje osokolili su i komentatore na društvenim mrežama na upotrebu sintagme *za dom spremni* pružajući im institucionalnu podršku i izliku za njezinu revitalizaciju. Porast mržnje bio je jedan od razloga zašto se sredinom prošle godine počela spominjati izrada zakona o društvenim mrežama, na koju su mediji ponovno podsjetili u januaru 2018. Zahtjev za izglasavanjem ovoga zakona ukazuje na razmjere ekspanzije fašističkih tendencija društvom i načina na koje to društvo, u mikrokontekstu Facebook-stranice, razumijeva te tendencije i reagira na njih.

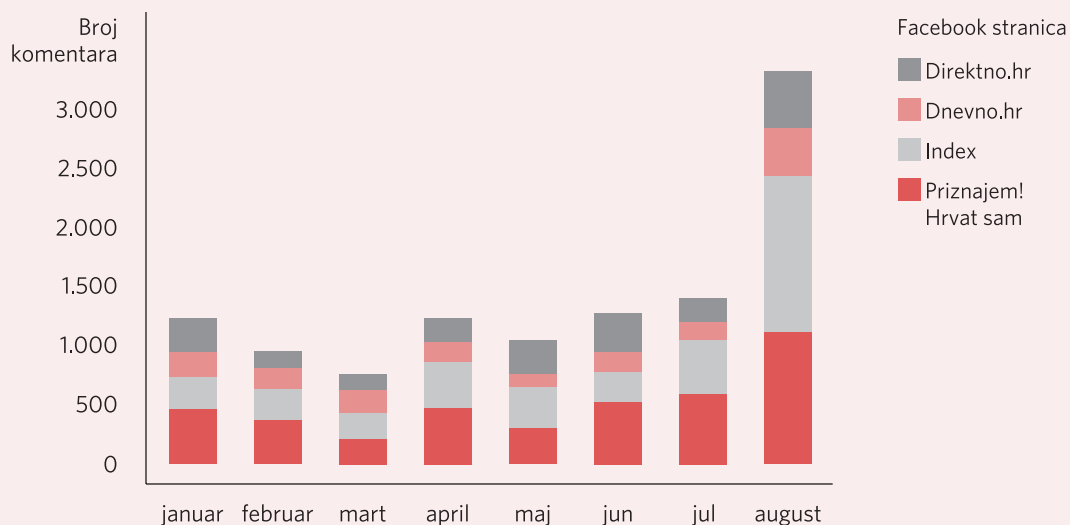
Javne objave Facebook-stranica i pripadajući komentari, analizirani u ovom radu, prikupljeni su s pomoću programa *Facebook Graph API-a* (v2.9)⁵². Svi su podaci prikupljeni minimalno 14 dana nakon objave komentiranoga sadržaja na Facebook-stranici kako bi se ispod nje ostavilo dovoljno vremena za diskusiju. Za odabrane Facebook-stranice prikupljene su sve objave, komentari i odgovori na komentare. Analiza se usredotočila na komentare i na odgovore na njih, tretirajući ih ravnopravno i ne razlikujući ih. Odabir se Facebook-stranica s kojih će se prikupljati sadržaj temeljio na platformi *Socialbakers*⁵³, koja omogućava uvid u najpopularnije stranice zadanih kategorija prema broju pratitelja. Promatrane su 62 hrvatske Facebook-stranice u periodu između 1.1.2017. i 31.8.2017. s najvećim brojem pratitelja u kategorijama *mediji* i *politika*, s još nekoliko stranica za koje je procijenjeno da bi mogle biti dugoročno relevantne za ovakve ili slične analize podataka. Rad je obuhvatio komentare na Facebook-stranicama četiriju novinskih portala: Priznajem, Hrvat sam (portala Priznajem.hr)⁵⁴, Direktno.hr, Dnevno.hr i Index.hr, jer je na njima zabilježeno najviše komentara čitatelja s jednom od varijacija uzvika *za dom spremni*. Na te je komentare primijenjena jezična, kontekstna analiza, koja je trebala sagledati

52 Facebook graph aplikacijskoga programskog sučelja (engl. *application programming interface, API*). <https://developers.facebook.com/docs/graph-api/> Posljednji pristup: 7.3.2018.

53 Socialbakers platforma. <https://www.socialbakers.com/statistics/facebook/pages/total/croatia/media/> Vrijeme preuzimanja podataka: travanj 2017. Posljednji pristup 7.3.2018.

54 U jesen 2017. Facebook-stranica Priznajem, Hrvat sam ugašena je, ali je prije njezinoga gašenja, uz danas i dalje aktivnu Facebook-stranicu Priznajem.hr, služila za prenošenje članaka s portala Priznajem.hr. Priznajem, Hrvat sam odabrana je za analizu zbog većega broja pratitelja od Facebook-stranice istoimenoga portala.

ponašanje za *dom spremni* ili zds-a u kontekstima u kojima se pojavljuje, što se s tom sintagmom ili kraticom događa, na koje se načine koristi i koja značenja stječe.

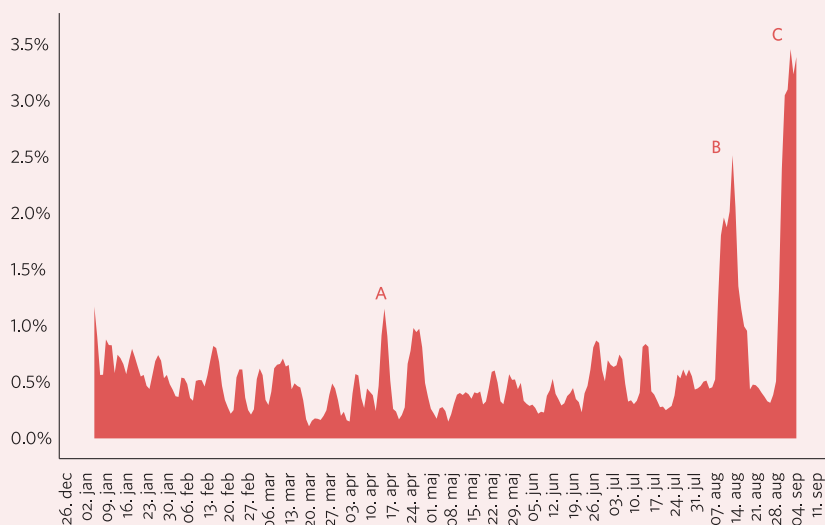

Prikaz 1. Broj komentara sa zds-om mjesečno po stranici.

Od ukupnoga broja komentara na stranici Direktno.hr (235.913), njih 2.064 (0.87%) sadrži poruke u kojima se pojavljuje neki oblik sintagme za *dom (spremni)* ili kratica zds. Na Index.hr-u 3.533 komentara i odgovora na komentare od njih 1.340.757 (0.26%) obuhvatilo je za *dom spremni*, a na Dnevno.hr-u od 179.362 poruke pronašli smo njih 1.585 (0.88%) s tim riječima. Priznajem, Hrvat sam je od 237.065 poruka korisnika sadržavala 4.127 komentara i odgovora na komentare s tom karakteristikom (0.17%). Intenzivnost pojavljivanja za *dom spremni* na ovim Facebook-stranicama u odnosu na preostalih 58 može otkriti nešto o publici koju te stranice uspijevaju angažirati i o njezinim političkim pogledima, ali još važnije, odražavati politiku stranica prema administriranju i moderiranju komentara sa za *dom spremni*. Iako taj podatak nije dostupan, svi informativni portali čije su Facebook-stranice obuhvaćene analizom omogućavaju komentiranje svojih članaka korisnicima Facebooka bez prethodne registracije. Uz iznimku Priznajem.hr, na kojem nema nikakve naznake da se komentari ikako filtriraju, na portalima se napominje da će komentari koji vrijeđaju, psuju i kleveću biti izbrisani i prijavljeni, čemu Direktno.hr pribrojava i sankcije za govor mržnje, huškanje i/ili poziv na nasilje. Iz toga se može zaključiti da se radi ili o nedosljednosti i neažurnosti u administriranju komentara

ili pak o neprepoznavanju *za dom spremni* u kontekstu ijedne od nabrojanih kategorija. Drugim riječima, prepoznaje li Direktno.hr *za dom spremni* kao govor mržnje i reagiraju li Index.hr i Dnevno.hr na revitalizaciju ustaštva i nasilje prema ranjivim grupama, koje nailazi ono pojedinačno kao što su uvrede i klevete? Da bismo vidjeli koliko komentara osuđuje upotrebu izraza *za dom spremni* ili spominje tu sintagmu bez ikakva odobravanja, ručno je provjereno svih 11.309 komentara i pronađeno da se radi o 849 poruka ili 7,5%, u što su uvrštene i poruke za koje nije bilo moguće odrediti stav komentatora. S obzirom na to da su čak i komentari koji nisu blagonakloni prema upotrebi *za dom spremni* većim dijelom obilježeni mržnjom, kako etničkom tako i onom građenom na drugim osnovama, nisu izuzeti iz analize i zasebno vrednovani. Nemogućnost ostavljanja osuđujućih i neutralnih komentara po strani svjedoči o tome da rasprava koju razlažemo nailazi *za dom spremni*. Ona se grana u problem izostanka odgovornosti za nasilje počinjeno u prošlosti kojim se hrani nasilje koje se odvija pred nama danas. Kontekstnu će analizu zanimati koja značenja i funkcije stječe *za dom spremni*, u koje se verzije historije teritorija današnje RH uranja i kako su životi Srba u Hrvatskoj konstruirani u rukama pučke historiografije.⁵⁵

55 Uvodimo koncept za imenovanje neslužbenih, znanstveno nužno nepodržanih ili osporavanih interpretacija prošlosti, konstruiran prema lingvističkom terminu *pučka etimologija*.

Prikaz 2. Broj komentara sa zds-om po danu. (A - obljetnica Oluje, B - dan osnutka NDH, C - pred preseljenje spomen-ploče u Novsku).

Pretraživanjem baze komentara vidljivo je da je najviše komentara sa *za dom spremni* ili *ZDS* pronađeno na Index.hr-u dana 5.8. (289), 6.8. (201), 8.8. (105), 26.8. (185) i 10.7. (143) te na Priznajem, Hrvat sam 9.8.

(127) i 10.8. (114). Unatoč tomu što se za *dom spremni* provlači tokom cijele godine ovim Facebook-stranicama, njegova je upotreba porasla početkom augusta 2017., oko obljetnice vojno-redarstvene akcije Oluja, i krajem augusta, netom prije preseljenja ploče u Novsku. Na sam dan obljetnice Oluje, 5.8.2017., uhićen je Marko Skejo, član Hrvatske čiste stranke prava i ratni zapovjednik IX. bojne nos-a "Rafael vitez Boban", zbog povika za *dom spremni* u Kninu. To je, zajedno sa zakašnjelom prekršajnom prijavom protiv Thompsona zbog uzvika za *dom spremni* na koncertu u Slunju, potaklo raspravu o legalnosti sintagme za *dom spremni*, kao i o tome odakle ta sintagma dolazi i što znači. Da je Oluja jedna od tema oko koje su komentari koncentrirani, razotkriva i činjenica da je 206 komentara od 11.309 (1.82%) sa za *dom spremni* u sebi sadržavalo i riječi *traktor, Oluja* ili *Knin (spremite vi bolje traktore, trebace vam brzo, kako mi se cini, samo pazite, mozda necete imati sreće kao sto ste je imali u OLUJI, jer sada ce vam biti OLUJETINA, TSUNAMI, ZDS; Ako bog dragi da zdravlje dogodine u kninu za oluju bit će oko desetak tisuća Hosovaca i suboraca koji smo svako jutro na raspored išli ZA DOM SPREMNI)*, a zabilježene su i druge aluzije na Oluju i progon srpskoga stanovništva 1995., kao što su *zapamtite odakle ste pobjegli sa kesama na glavi ili DA JE PO MOME BILO NITKO IZ KOLONE BJEŽANIJE NEBI OSTA NA ŽIVOTU*. Za vrijeme, neposredno prije i nakon operacije Oluja, prema procjenama Hrvatskoga helsinškoga odbora⁵⁶, ubijeno je 677 srpskih civila, većinom starijih ljudi i osoba s invaliditetom ili slabijega zdravlja, koji nisu mogli napustiti svoje kuće, a na stotine je tisuća ljudi natjerano u izbjeglištvo. Posezanje u recentno sjećanje zastrašuje one koji su se zadržali ili koji razmišljaju o povratku tako što se za *dom spremni*, skovan u režimu odgovornome za smrt na više stotina tisuća Srba, prebacuje u 1995. godinu, nanovo ispunjenu ubojstvima i progonima. Zazivanjem se Oluje ustaški za *dom spremni* obavija uz Hrvatsku vojsku i njezino ratno djelovanje, što komentatorima omogućava i da se identificiraju s njome, kao osobe spremne podići oružje, ali i osobe spremne nanovo nauditi ljudima koji su bili prisiljeni napustiti svoje kuće ili koji su, unatoč svemu, ostali (*MARS U BEOGRAD OLUJA SE PONA VLJA MLADA VOJSKA ZA DOM SPREMNI; Sčpustice se gusta magla kad tad -ko 95-za vrijeme -oluje-zds-*). Ta identifikacija dolazi do izražaja i u upotrebi prvog lica množine (*Mi smo za dom spremni!!!*). Za *dom spremni* u odrednicama Oluje opomenom je i prijetnjom da ona nikada ni nije završila: *Još koji sat do pocetka VRA Oluja. Zato sjetite se traktorijade kukaviceeeee. ZA DOM SPREMNI; doci ce opet neka Oluja. Pozdrav. ZDS*. Na tragu peticije kojom se tražilo dopuštanje službene upotrebe za *dom spremni* u Hrvatskoj vojsci 2015. i razgovora o vraćanju obaveznoga vojnog roka u januaru 2017. godine, u komentarima se za *dom spremni* učitava u simboliku Hrvatske vojske: (*To je pravi pozdrav hrvatske vojske, za dom spremni; Uz njega se branila Hrvatska 1991. i 1992. taj pozdrav je na*

56 Hrvatski helsinški odbor. (2001). Vojna operacija Oluja i poslije: izvještaj. <https://snv.hr/oluja-u-haagu/media/sg1/sg1-04-vojna-operacija-oluja-hr.pdf> Posljednji pristup 5.3.2018.

službenom znakovlju hrvatske vojske i time zakonit), do te mjere da se on nameće kao njezino autentično i institucionalizirano obilježje, kao što su uniforma ili grb (*pravi, službeni, zakonit*). Ciljevi su ispreplitanja za *dom spremni* s Hrvatskom vojskom uspostava kontinuiteta između Nezavisne Države Hrvatske i Republike Hrvatske, ustaškoga pokreta 1940-ih i ratnih veterana 1990-ih te hrvatskoga naroda u cjelini s nasljeđem NDH, no isto tako učvršćenje dominantnoga narativa o ratu 1990-ih kao samo i jedino obrambenome ratu, uz zastrašivanje Srba u Hrvatskoj, kao i drugih manjinskih grupa poput Židova i Roma, naroda stradalih u Drugome svjetskom ratu.

Iako bi kao najočitije primjere mogli navesti eksplicitne i neupitne pokušaje stapanja NDH i RH ili ustaškoga pokreta s ratnim veteranima 1990-ih poput *Da nije bilo NDH ne bi nas danas bilo niti Hrvatske države! ZDS ili poput ŽIVJELA NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA! Lijep pozdrav od vukovarskog prognanika i sina vukovarskog branitelja iz 204. Vukovarske. ZDS*, u porukama se nalazi niz implicitnih strategija kojima je historija ovih prostora reinterpreterana kako bi akomodirala ekstremno desne, nacionalističke predodžbe hrvatskoga društva. Dominantnom je strategijom trganje sintagme za *dom spremni* iz 1940-ih i njezino proizvoljno kontekstualiziranje u druge historijske periode koji su ostavili traga na prostoru današnje RH, i to u 7. st. s dolaskom Hrvata (*TO JE NAŠE PRED-PRE-PRE-PRADJEDOVINSKA OZNAKA SA NAMA PUTUJE VJEKOVIMA OD BOG SAMO ZNA OD KADA....Od 7. stoljeća...*), u 10. stoljeće pripisujući je vladaru Tomislavu (*u Mađarkim povjesnim arhivama se spominje uzvik ZA DOM SPREMNI jos od Kralja Tomislava*), u 1566. godinu, kada se pridaje Nikoli Šubiću Zrinskome u Sigetskoj bitci (*Godine 1566. Nikola Šubić Zrinski brani Siget od najezde daleko brojnijih Turaka (...) krenuli su u posljednji juriš i zadali Turcima ogromne gubitke. Nikola Šubić Zrinski uzviknuo je "Za Dom sad u boj"*) i u 19. stoljeće, kada se upliće u borbe bana Josipa Jelačića (*Kada bi išli u bitku, ban bi uzviknuo "Za dom!" a vojska bi odgovarala "Spremni umrijeti!"*). Pritom, nije slučajno da su životi Zrinskoga, bana Jelačića i kneza Tomislava odabrani za referentne ureze na vremenskoj lenti u koje će se utaknuti za *dom spremni*. Izgradnjom se kontinuiteta sa Zrinskim, Jelačićem i Tomislavom za *dom spremni* dosljedno gura u hrvatsku ratnu historiju da bi se afirmirali, preko tih nekadašnjih ratnika, ratnici i ratovi 20. stoljeća. S obzirom na to da je rat 1990-ih nemoguće neposredno prisloniti na ostavštinu Drugoga svjetskog rata u Hrvatskoj bez povlačenja ustaških zločina za sobom, iz nje se izvlače pojedinačne niti koje će se potegnute do ratnih bitaka *hrvatskoga* kneza, *hrvatskoga* bana i *hrvatskoga* plemića. Traganje za boljom prošlosti zao bilazi traumatsko razdoblje koncentracijskih logora i sistematskoga nasilja u punome luku kako bi se izbjegla odgovornost suočavanja s njime (*to nije ustaški pozdrav*), ali i kako bi se pročistile, isprale

tekovine NDH u nekom dovoljno dalekome periodu, kao što su godine Zrinskoga i Jelačića, od krvavih zločina usmjerenih protiv njezinih građana. Čak se i komentarima koji odbacuju za dom spremni provlači uvjerenje da prethodi 20. stoljeću i da nema ništa inherentno loše u njemu, već da je tek 1940-tih stekao loš glas: *Da i mene kao hrvaticu i rođenu u Zagrebu vrijedja ustaski pozdrav "za dom spremni" jer je kompromitiran i uprljan fasistickim zlocinima!; "Za dom" je bio u upotrebi i prije drugog svj. rata i koliko znam koristili su ga u HSSu ali ono "spremni" je ubacio 30tih godina prošlog stoljeća sam Pavelić i tako povijesno kompromitirao jedan inače naš stari, posve dobronamjeran i bezazlen izraz.* Glagoli *uprljati* i *kompromitirati* pretpostavljaju postojanje neokaljane, čiste stvarnosti za koju se naknadno kače značenja osmišljena u Drugome svjetskom ratu. Potiskivanje za *dom spremni* što dublje u historiju u kojoj će NDH biti samo jedna umrljana etapa koja mu otima izsanjanu nevinost (*naš stari, posve dobronamjeran i bezazlen izraz*), okreće komentatore prema traganju za mitovima i legendama, idealiziranoj prošlosti koju će se pretvoriti u idealiziranu budućnost. Da bi se za *dom spremni* oslobodio svojih začetnika, nazire se i odmicanje ustaške ideologije od njezinih prepoznatljivih oblika u koje je moguće uperiti prstom, kao što su termini ustaše i ustaški, prema drugim jezičnim strukturama (iz toga izviru tolika isticanja da to nije ustaški pozdrav), pa najčešće nastanjuje koncepte *domoljublja* i *hrvatstva*, neprijeporne same po sebi u svojim ustaljenim značenjima, potiho ih ispunjavajući idejama koje za dom spremni čuva i prenosi iz 1940-tih (*Ja sam Hrvat, domoljub, volim sve Hrvatsko i ak treba sve ću dati za domovinu; kao pravi hrvat sam bio i ostat ću kao i naša pređa-za dom spreman*). Unatoč odbacivanju pojma *ustaštvo*, ono se razotkriva pozivima na oživljavanje genocida i holokausta: *Otvoriti Jasenovac i Staru Gradišku i neka rade i pridonose, a ne da štetu nanose ZDS; Ja sam za HOS i da se ponovi Jasenovac i Gradiška Stara!* Osobe koje odbacuju za *dom spremni* nazivaju se protivnicima Hrvata i Republike Hrvatske, a ne protivnicima ustaškoga režima i ideja koje je ostavio za sobom, kao što je to posvjedočeno citatom: *udbaško smeće sta laprdas u čemu je tvoja stvar i slabost tvoja što nisi hrvat katolik i što želiš nasilno bit hrvat kad ti rok trajanja istekao dosta ste vi srbi i anti hrvati skupa bili u organizaciji sa hrvatsku mafiju protiv hrvatskih zakona pravde i poštenja (...).* Iskorištavanjem višeznačnosti pridjeva hrvatski Hrvatska se ne čita kao Republika Hrvatska nego kao država koja pripada Hrvatima (*Hrvatsku Hrvatima!* ZDS) koji se razumijevaju unutar sužene definicije određene nacionalizmom i naklonosti okrutnome kvisliškom režimu (*udbaško smeće sta laprdas u čemu je tvoja stvar i slabost tvoja što nisi hrvat katolik i što želiš nasilno bit hrvat kad ti rok trajanja istekao dosta ste vi srbi i anti hrvati skupa bili u organizaciji sa hrvatsku mafiju protiv hrvatskih zakona pravde i poštenja*). Prema ovome gledištu, sve one koji nisu Hrvati treba protjerati iz Hrvatske, bilo da nisu dovoljno autentič-

ni Hrvati jer se odriču nasilja i ustaške sintagme za *dom spremni*, bilo da su Srbi i pripadnici drugih etničkih grupa, koje se promatra kao goste ili doseljenike iz Srbije, a ne kao punopravne građane Republike Hrvatske (*vi svi kojima se nesvidja možete slobodno u SRBIJU VAŠU MATERU ZEMLJU PUJ BANDO, POZ ZA SVE PRAVE HRVATE ZDS IZ WUPERTALA NJEMAČKA; Želimo za mjesec dana da se iseljiš ti i tvoji CRVENI smradi jugosloveni iz naše lijepe Hrvatske. ZA DOM SPREMNI*). Da se redefiniranjem hrvatsva krišom pokušava kultivirati tijesni odnos hrvatskoga naroda s ostavštinom poražene marionetske države, očituje se i u primjerima poput ovoga: *NDH je bila izraz težnje Hrvatskog naroda za neovisnosti, izraz tisućljetnog sna, velikosrpska politika je godinama Jasenovac prikazivala u krivom svjetlu, u Jasenovcu su većinom ubijani Hrvati i to nakon 45*. Nezavisna Država Hrvatska tako se pretvara u nedovršeni projekt koji nalazi svoje ispunjenje u osamostaljenju Republike Hrvatske 1990-ih, u ime hrvatskoga naroda. Kako bi se ostaci NDH prigrlili, njezino se vlastito nasilje dosljedno izmješta iz nje same, u socijalističku Jugoslaviju i 1945. (*Znaju li ti klosari iz dokumente da u Jasenovcu leže kosti domobrana i ustasa koje je Tito pomlatio a ne srba i cigana, tako da je sporni spomenik Za dom spremni na pravom mjestu*), pri čemu se nazire svako toliko negiranje holokausta nad Židovima i genocida nad Srbima i Romima, a onda i utišavanje njihovih glasova u zahtjevima za uklanjanjem spomen-ploče s natpisom za *dom spremni* iz Jasenovca (*u Jasenovcu su većinom ubijani Hrvati; u Jasenovcu leže kosti domobrana i ustaša (...) a ne srba i cigana*). Preuzimanjem se hrvatsva i domoljublja, kao provodnika etničke mržnje i nacionalizma, metonimijom (ostvarenom prema načelu DIO ZA CJELINU) cijeli hrvatski narod i hrvatska država nastoje izjednačiti s tim retrogradnim i opasnim tendencijama, što se zrcali u primjerima: *Zasto bi bio ustasa ako je za dom spreman? Svaki Hrvat je za dom spreman; Ta ploča i pozdrav ZDS vrijeđa samo one koji ne žele i nikad nisu željeli RH. Ako ne mogu biti Hrvati ili ne poštuju državu u kojoj žive neka odele gdje će im, navodno, biti bolje*. Komentar *NDH je bila izraz težnje Hrvatskog naroda za neovisnosti odabirom konstrukcije težnje (...) za neovisnosti* indicira potlačenost i sputanost hrvatskoga naroda, koje su uvijek nametnute nekim drugim narodom ili grupom koja je označena nehrvatskom – Mađarima i Turcima u prošlosti, a danas Srbima, komunistima, Jugoslavenima i/ili partizanima (*Hrvatski Narode! Kucnuo je čas za otpor velikosrpskim agitatorima i njihovim slugama u našoj domovini. Mi danas imamo jedinstvenu priliku reći ne porobljavanju naše zemlje*). Komentari koji se identificiraju s ustaštvom i NDH, potpisani sa za *dom spremni* ili ZDS, očekivano se odriču Narodnooslobodilačke borbe i Jugoslavije ocrnjujući ih i shvaćajući kontradiktornima hrvatsvu, unatoč velikome angažmanu Hrvata antifašista 1940-tih u partizanima i u stvaranju zajedničke države. Srbi se u Hrvatskoj u analiziranim porukama ne vide kao osobe koje žive svoje živote kao i osobe dominantnoga

etniciteta, koje se susreću sa sličnim problemima i koje su pretrpjele nasilje u ratu 1990-ih. Od njih se traži dvostruki napor da dokažu vlastitu humanost i odanost državi, u što se konstantno sumnja i što se osporava: *srbi TREBAJU KONAČNO SHVATITI DA ŽIVE U HRVATSKOJ DRŽAVI, PA SE MORAJU I TAKO PONAŠATI, ODNOSNO POSTATI LOJALNI GRAĐANI HRVATSKE*. Čak 1.219 od 11.309 svih komentara (10,8%) sadrži neku varijaciju pojmova *Srbi*, *Pupovac* ili *bilten* (o govoru mržnje i zločinima iz mržnje Srpskoga narodnog vijeća), gotovo dosljedno upotrebljenih u negativnome ili uvredljivom smislu.

Uz pobliže razmatranje konstrukcije *za dom spremni*, obrana se doma, uslijed neke zamišljene prijetnje utjelovljene u Srbima ili komunistima, uzima kao izlika spremnosti na rat i nasilje (*ZA DOM (svoj kucu, selo, grad i domovinu) SPREMNI (spremni sve to obranit); to je pozdrav nasi branitelja koji su bili spremni obraniti svoju domovinu...*). Obrana pritom slijedi kao odgovor na ugrozu koja se paralelno konstruira u komentarima: *Hoće banda cetnicka i komunisticka kad ponovo napadnu da nam se zakonom zabrani da smo ZA DOM SPREMNI*). U scenariju apsolutnih i binarnih opozicija — obrane i napada — jedna je funkcija *za dom spremni* dati autoru komentara opravdanje samoobrane, ispričati ga retrogradno (ili u nekim slučajevima, unaprijed) za nasilje, ali u isto-me mahu, užariti strasti i mobilizirati za neki budući sukob koji će se prelići iz virtualnih u materijalne prostore. Povratkom isječcima o Zrinskome i Jelačiću, *za dom spremni* podiže iscrpljene vojnike i priprema ih za borbu: *Nakon dugotrajnih borbi i opsada umjesto da se predaju, krenuli su u posljednji juriš i zadali Turcima ogromne gubitke. Nikola Šubić Zrinski uzviknuo je "Za Dom sad u boj"; ban Josip Jelačić koristi sličan pozdrav za motivaciju vojnika i naroda.*), a istu ulogu stječe i prijelazom u rat 1990-ih: *tim (su se) vojnim poklicem motivirali i hrabрили*). *Za dom spremni* prikazuje se kao odgovor na neposrednu i trenutnu opasnost (spremnost uvjetovana ugrozom doma), koja se prikazuje podjednako aktualnom kao i u ratu 1990-ih, kako bi se održala strast koja će se iskoristiti za započinjanje novoga rata na zgarištu starih. Iako mogućnost mijenjanja sastavnica sintagme (*za dom spreman, za dom, ZDSa-nje, ZDS*) naznačuje da nije okamenjena do te mjere da bi je svrstali bez problema među frazeme, rekli bismo da se radi o kolokaciji koja je ipak dovoljno očvrstala da stekne neka frazeološka obilježja, zbog čega npr. nije moguće pisati **za kuću spremni*, a da ona i dalje znači ono što je značila s riječju *dom*. Nemogućnost rasijecanja sintagme *za dom spremni* na temeljna značenja njezinih dijelova (*za, dom, spremni*), bez da se zagubi prvotna zamisao koju nosi, razotkriva njezinu frazeološku narav odnosno da ona nije tek zbroj značenja svih svojih dijelova, već nešto složenije od toga. Ipak, autori komentara u njezinome rasijecanju nalaze potencijal za opravdavanje upotrebe *za dom spremni* trudeći se banalizirati kolokaciju i učiniti je što doslovnijom.

Ako je za *dom spremni* samo pripravnost da se sačuva i zaštiti kuća ili zemlja na kojoj živimo, kakve to veze ima s ustašama i NDH? Da bi se utvrdio scenarij *obrane*, u komentarima se promišljeno za *dom spremni* secira na svaku pojedinu riječ, razumijevanu u onome značenju koje stječe kada je izolirana iz sintagme. Spomenuti primjer ZA DOM (svoj kucu, selo grad i domovinu) SPREMNI (spremni sve to obraniti) gradacijski plete značenja višeznačnoga *doma* navodeći prvo da se radi o *kući*, a onda metonimijom i o *selu, gradu i domovini*: *Taj pozdrav je izmisljen od pamtivjeka, te svaki narod ga ima. KAD TE NETKO NAPADA, OCIGLEDNO JE DA SI ZA DOM SPREMAN, ZA OBRANU*. Doslovnim se čitanjem sintagme odvraća pozornost sa značenja cjeline i potiskuju neželjene konotacije kojima ona zrači, a svođenje diskusije na pitanje *obrane vlastitoga doma*, ako mu prijete opasnost, odaje dojam njezine bezazlenosti i univerzalnosti (*To može i francuz viknut ako brani svoj dom; U bilo kojoj državi na bilo kojem jeziku, univerzijalno i svatko ima pravo bit spreman za svoj dom*).

Grupa komentatora odlazi korak dalje od pukoga opravdavanja tvrdnje "*za dom spremni nije ustaški pozdrav*" destabiliziranjem sinonimnosti uzvika za *dom spremni* u Drugome svjetskom ratu s onim na spomen-ploči nos-ovim vojnicima iz rata 1990-ih. *Za dom spremni* prevlači se u neki prilagođeniji oblik koji će zavarati o čemu se tu zaista radi. Ta presvlaka treba uvjeriti u to da je *za dom spremni* u NDH bio nešto sasvim drugo nego u ratu 1990-ih i danas. Komentari interviniraju u sintagmu da bi preoblike naveli kao dokaze da riječi uklesane na ploči nemaju veze s onim za što ih se optužuje. U komentarima je moguće pronaći pojašnjenja da se ustaški pokret zapravo koristio pozdravom za *dom i poglavnika spremni*, a da je Zrinski upotrebljavao, prema jednim, za *dom spremni* i, prema drugima, za *dom, sad u boj* (ZA DOM SPREMNI JE BIO POZDRAV ZA VRIJEME ZRINSKIH. A ZA DOM I POGLAVNIKA SPREMAN JE ZA VRIJEME NDH; *Velika je razlika između Šubićevog povika "ZA dom sad u boj" i povika "Za dom spremni" koji se isključivo koristio za vrijeme NDH i nikad prije!*). Jedan dio komentatora racionalizira da za *dom* ima historijsku vrijednost, a da su ga ustaše proširile na *za dom i poglavnika spremni* (*krilatica Ustaškog pokreta, "Za dom i poglavnika spremni", zbog kojeg pojedinci i izraz "za dom" smatraju fašističkim premda je "za dom" postojao prije pojave fašizma*). Poigravanja s formom mogu se popratiti i kada je u pitanju kratica ZDS, koja je nastala inicijalno kako bi zamaglila sadržaj koji konceptualizira, ali se s vremenom toliko ukorijenila da je prepoznatljiva neovisno o uskim virtualnim krugovima nacionalista i pobornika ustaške ideologije, pa neki predlažu da između ZDS i ZD *ima razlika.. Hrvati.. posteni marljivi Hrvati koji su odvijeka branili svoje domove uvijek su govorili ZD bes S.. samo bagra koja se odnekud dotepla, koji su sve samo ne Hrvati vicu zds.. tako da ako zelite cetnikovati vicite zds.. ako*

zelite biti Hrvati.. zd.. Svijest o tome da je oblik sintagme za *dom spremni* rastezljiv i da je njime moguće manipulirati u govoru, upozorava i na elastičnost značenjske strukture, kada je naizgled forma i ostala neokrzuta. Argument da se jezik neminovno mijenja kroz vrijeme pa tako i za *dom spremni*, upošljava se da bi se osudila upotreba za *dom spremni* nakon 1940-tih (*ZDS može sto puta biti starohrvatski pozdrav ali ako je pod njime ubijeno na tisuće ljudi (između ostalih i Hrvata) onda je isti uprljan i kao takav moralnom/normalnom čovjeku neprihvatljiv*), ali u nekim slučajevima i da bi se 1990-te prikazale kao radikalni rez u kojem su stara značenja okajana pobjedom nad neprijateljima (Srbima i komunistima), pa je samim time sintagma pripremljena za povratak u komunikaciju: *Razlika je to jednaka onoj između paveliceva gubitnickog zds 1941 u 2 sv ratu i HOS- ova pobjednickog ZDS 1991 u domovinskom ratu*. U posljednjem slučaju, jednim je efektom toga reza mišljenje Vijeća za suočavanje s posljedicama vladavine nedemokratskih režima o ustaškim i komunističkim obilježjima u kojem se, između ostaloga, preporučuje da se za *dom spremni* iznimno dopusti kao obilježje HOS-a i/ili na "javnim mjestima (uključujući groblja), (gdje se) odaje poštovanje braniteljima koji su poginuli za Republiku Hrvatsku boreći se pod tim insignijama"⁵⁷. Ako se osvrnemo na zapažanja ove analize, ali i na to da se 27 puta u tome dokumentu Vijeća spominje riječ *značenje*, postaje očito da su, uz pučku historiografiju, semantika – preoznačavanje kolokacije za *dom spremni*, ali i zahvati na razini oblika (npr. za *dom*, *ZDS*, *ZD*) načini na koje se nastoji zadržati veza s ustaštvom danas bez njegova eksplicitnoga prisvajanja, razotkrivanja imenovanjem. Ustaška se ideologija nastoji sakriti u drugačije, nešto izmijenjene jezične strukture kako bi se odgodilo propitivanje odnosa RH ili barem HOS-a prema njoj, a kako bi se ona opet podvalila kao nova, svježija, isprana *hrvatstvom* i *domoljubljem*. Da za *dom spremni* danas ne donosi ništa novo i vrijedno čuvanja, pokazuju komentari koji pokušavaju uplesti za *dom spremni* u devedesete i današnjicu koji to ne mogu nikako drugačije bez čvrstoga držanja za četrdesete, ma koliko ih se u istome dahu odricali (v. npr. jedan od prethodnih citata: *Razlika je to jednaka onoj između paveliceva gubitnickog zds 1941 u 2 sv ratu i HOS- ova pobjednickog ZDS 1991 u domovinskom ratu*).

57 Vijeće za suočavanje s prošlošću nedemokratskih režima. Dokument dijaloga: temeljna polazišta i preporuke. <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Vijesti/2018/02%20veljača/28%20veljače/Dokument%20dijaloga.pdf> Posljednji pristup: 12.3.2018.

Dodatak

Republika Hrvatska nizom zakona propisuje zabranu i kažnjavanje diskriminacije, upotrebu govora mržnje i nasilja te isticanje simbola koji predstavljaju režime ili ideologije koji potiču na nasilje, nesnošljivost i diskriminaciju po bilo kojoj osnovi. Velik značaj u pogledu izrade nacionalnih zakona imalo je evropsko zakonodavstvo. Uz **Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda**, važno je istaknuti **Povelju Evropske unije o temeljnim pravima** kojom se propisuje zabrana diskriminacije na temelju nacionalnosti, spola, rase, boje, etničkog ili socijalnog porijekla, genetskih obilježja, jezika, vjere ili uvjerenja, političkog ili drugog uvjerenja, pripadnosti nacionalnoj manjini, vlasništva, rođenja, invaliditeta, dobi ili spolne orijentacije.

U smislu inkriminiranja i zabrane govora mržnje, velik značaj predstavlja Vijeće Evrope, koje je 1997. godine izdalo **Preporuku o govoru mržnje**. U njoj je govor mržnje definiran kao "svaki oblik izražavanja koji širi, potiče, promiče ili opravdava rasnu mržnju, ksenofobiju, antisemitizam i druge oblike mržnje temeljene na netoleranciji, uključujući i netoleranciju izraženu agresivnim nacionalizmom i etnocentrizmom, diskriminacijom ili neprijateljstvom prema manjinama, imigrantima ili ljudima imigrantskog porijekla". Posebno je istaknuto da su glavna obilježja govora mržnje netolerancija i diskriminacija po raznim osnovama kao posljedice negativnih predrasuda i stereotipa. Ovim je Vijeće Evrope osudilo govor mržnje, naglasivši pritom da on može biti posebno štetan ako su ga prenijeli mediji. U tom je kontekstu Vijeće Evrope osnovalo **Evropsku komisiju protiv rasizma i netolerancije**⁵⁸ koja je do danas napisala više izvještaja o državama članicama i opće preporuke.

58 www.coe.int/t/ecri

Republika je Hrvatska krajem 2001. potpisala **Konvenciju o kibernetičkom kriminalu**⁵⁹, o inkriminiranju dijela rasističke i ksenofobne naravi počinjenih s pomoću računalnih sustava. Protokolom su se države potpisnice obavezale osigurati procesuiranje i sankcioniranje autora rasnog i ksenofobnog materijala te zakonodavnim usklađivanjem i uvođenjem drugih potrebnih mjera kojim će se s pomoću računalnog sustava spriječiti distribuiranje ili činjenje dostupnim javnosti.

59 <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/185.htm>

Ustavom Republike Hrvatske propisuje se opća zabrana i kažnjavanje svakog pozivanja ili poticanja na rat ili uporabu nasilja, na nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju ili bilo koji oblik nesnošljivosti.

Kazneni zakon uređuje zločin iz mržnje kao kazneno djelo počinjeno zbog rasne pripadnosti, boje kože, vjeroispovijesti, nacionalnog ili etničkog podrijetla ili spolne orijentacije druge osobe te propisuje da će se takvo postupanje uzeti kao otegotna okolnost ako Zakonom nije izričito propisano teže kažnjavanje. Kroz kazneno djelo javno poticanje na nasilje i mržnju (članak 325.) inkriminira se javno poticanje na nasilje i mržnju usmjerenu prema određenim skupinama ljudi. Propisano je kažnjavanje onoga tko putem tiska, radija, televizije, računalnog sustava ili mreže, na javnom skupu ili na drugi način javno potiče ili javnosti čini dostupnim letke, slike ili druge materijale kojima se poziva na nasilje ili mržnju usmjerenu prema skupini ljudi ili pripadniku skupine zbog njihove rasne, vjerske, nacionalne ili etničke pripadnosti, podrijetla, boje kože, spola, spolnog opredjeljenja, rodnog identiteta, invaliditeta ili kakvih drugih osobina. Istim člankom (stavak 4.) propisuje se i kažnjavanje onoga tko javno odobrava, poriče ili znatno umanjuje kazneno djelo genocida, zločina agresije, zločina protiv čovječnosti ili ratnog zločina, usmjereno prema skupini ljudi ili pripadniku skupine zbog njihove rasne, vjerske, nacionalne ili etničke pripadnosti, podrijetla ili boje kože, na način koji je prikladan potaknuti nasilje ili mržnju protiv takve skupine ili pripadnika te skupine.

Od posebne je važnosti za hrvatsko antidiskriminacijsko zakonodavstvo **Zakon o suzbijanju diskriminacije**. Ovim se Zakonom osigurava zaštita i promicanje jednakosti kao najviše vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske, stvaraju se pretpostavke za ostvarivanje jednakih mogućnosti i uređuje zaštita od diskriminacije na osnovi rase ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije.

Zakonom o medijima uređuju se pretpostavke za ostvarivanje načela slobode medija, prava novinara i drugih sudionika u javnom informiranju na slobodu izvještavanja i dostupnost javnim informacijama. Zakon ističe da će se njegove odredbe tumačiti sukladno Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Također, izričito se zabranjuje prenošenjem programskih sadržaja u medijima poticati ili veličati nacionalnu, rasnu, vjersku, spolnu ili drugu neravnopravnost ili neravnopravnost na temelju spolne orijentacije, kao i ideološke i državne tvorevine nastale na takvim osnovama, te izazivati nacionalno, rasno, vjersko, spolno ili drugo neprijateljstvo ili nesnošljivost, neprijateljstvo ili nesnošljivost na temelju spolne orijentacije, poticati nasilje i rat.

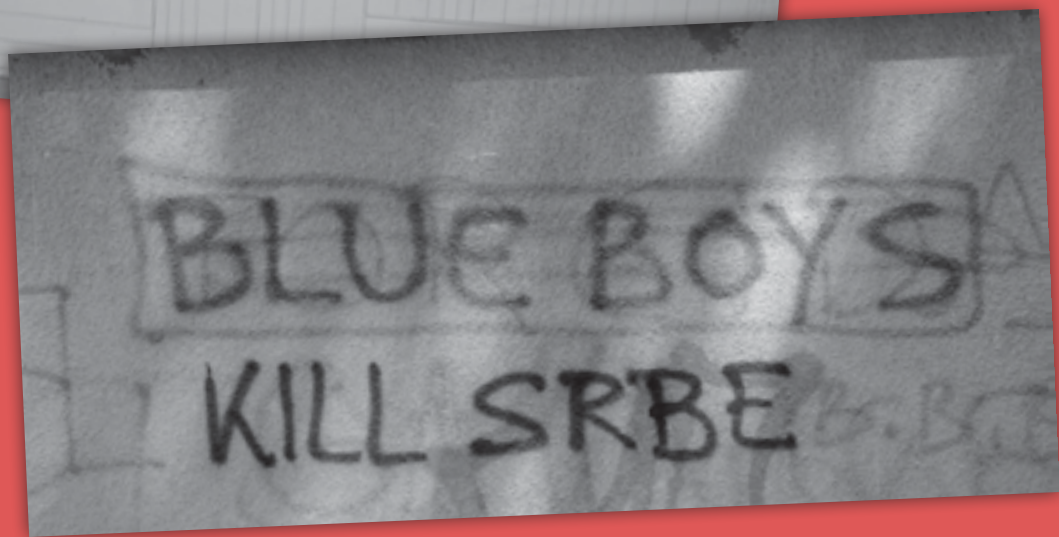
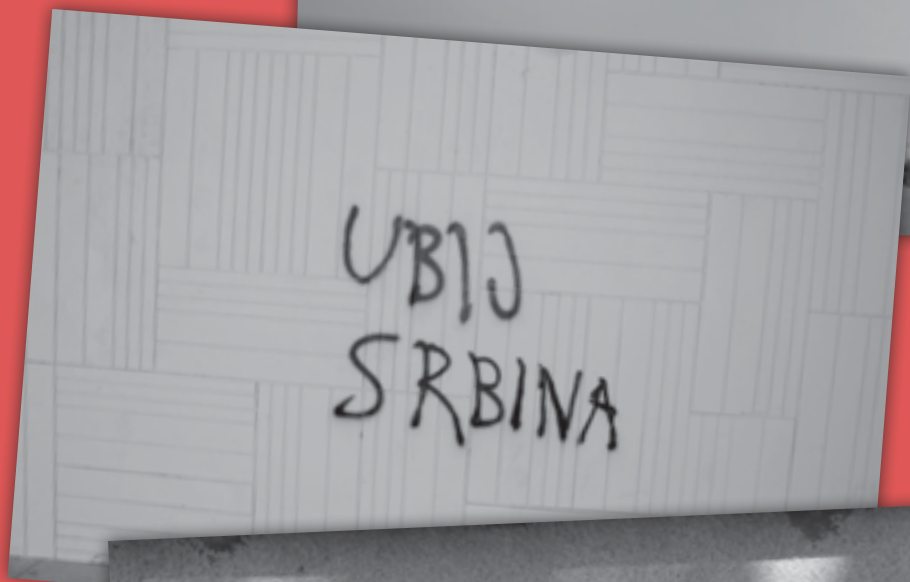
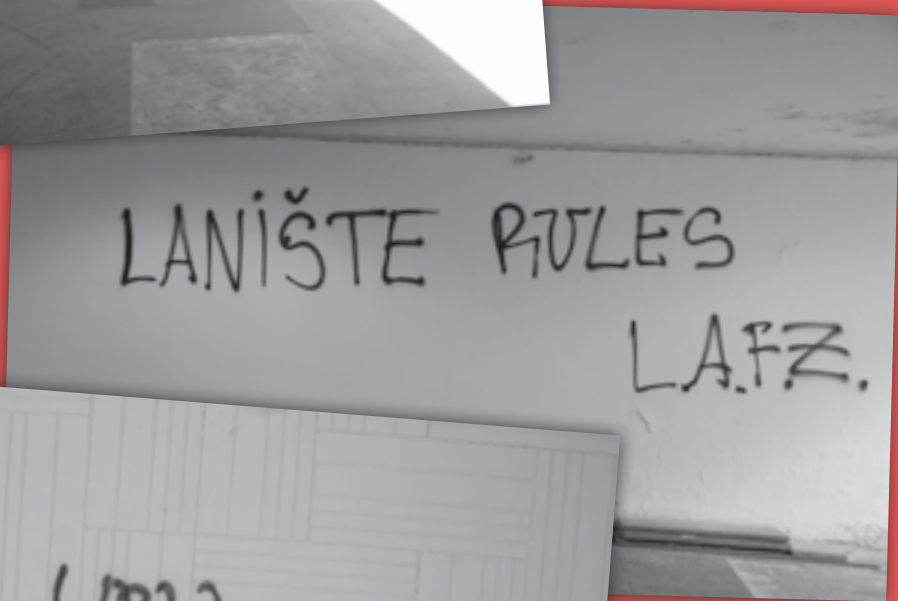
Zakonom o elektroničkim medijima uređeno je da u audio i/ili audio-vizualnim medijskim uslugama nije dopušteno poticati, pogodovati poticanju i širiti mržnju ili diskriminaciju na osnovi rase ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije, te antisemitizam i ksenofobiju, ideje fašističkih, nacionalističkih, komunističkih i drugih totalitarnih režima.

Od posebnog značaja je i **Zakon o Hrvatskoj radio-televiziji**, koji regulira obaveze HRT-a kao javne televizije. Njime se zabranjuje širenje netrpeljivosti i poticanje na nasilje na jednak način kao što je to učinjeno Zakonom o elektroničkim medijima. HRT je sukladno ovom Zakonu dužan pridonositi suzbijanju diskriminacije na svakoj osnovi u skladu s Ustavom i propisima te je također dužan programskim sadržajem pridonositi ostvarivanju ljudskih prava, ravnopravnosti i političkih prava građana te unapređivanju pravne i socijalne države te civilnog društva, kao i objektivnom izvješćivanju i ukazivanju na kršenje ljudskih prava ranjivih skupina.

Zakonom o javnom okupljanju sudionicima mirnog okupljanja i javnog prosvjeda zabranjuje se nositi odoru, dijelove odore, odjeću, oznake ili druga obilježja kojima se poziva ili potiče na rat ili uporabu nasilja na nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju ili bilo koji oblik nesnošljivosti.

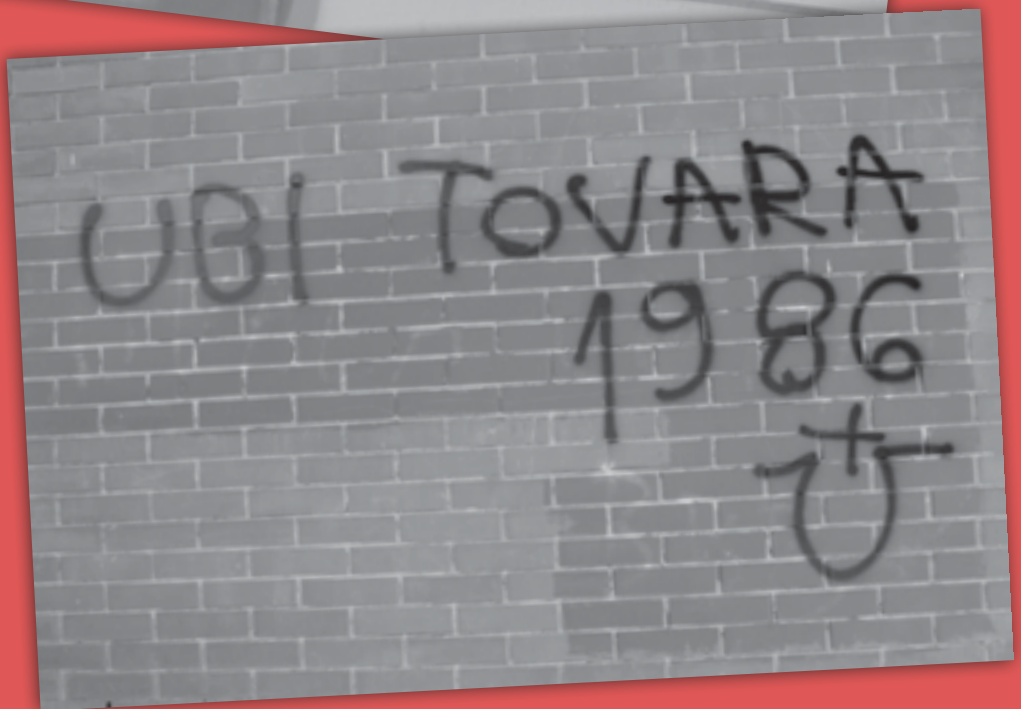
Zakonom o prekršajima protiv javnog reda i mira propisuje se da se novčanom kaznom ili kaznom zatvora kažnjavaju osobe koje na javnom mjestu izvođenjem, reproduciranjem pjesama, skladbi i tekstova ili nošenjem ili isticanjem simbola, tekstova, slika, crteža remeti javni red i mir.

Zakon o sprječavanju nereda na sportskim natjecanjima zabranjuje unošenje i isticanje transparenta, zastave ili druge stvari s tekstom, slikom, znakom ili drugim obilježjem koje iskazuje ili potiče mržnju ili nasilje na temelju rasne, nacionalne ili vjerske pripadnosti ili neke druge posebnosti te pjevanje pjesama ili dobacivanje poruka čiji sadržaj iskazuje ili potiče mržnju ili nasilje na temelju rasne, nacionalne ili vjerske pripadnosti ili neke druge posebnosti. U slučaju kršenja ovih odredbi Zakona zapriječene su novčane kazne ili kazne zatvora.

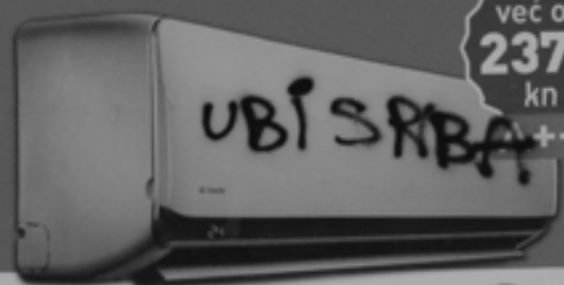

TREBAŠ KLIMU?

već od
2374
kn

++

frigo-kor

www.frigo-kor.hr

Majstorska 11, Zagreb

0800 444 444

TOSHIBA

SAMSUNG

KOREL

YETH

LIJEPA FASADA

PAJO

KO SRPSKI METCI

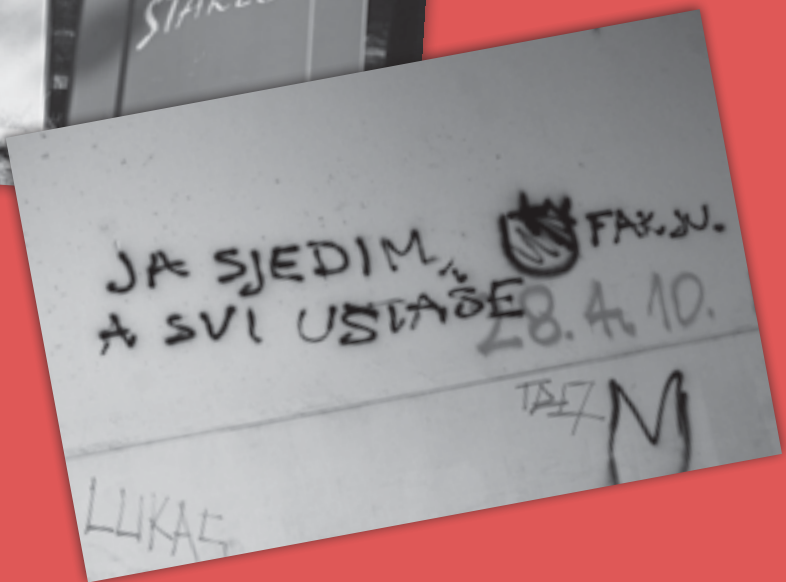
⚡

LIBI SRBINA

⚡

LUKA MODRIĆ
~~SRBINE~~ ČAKIJA
TI NE GINE!

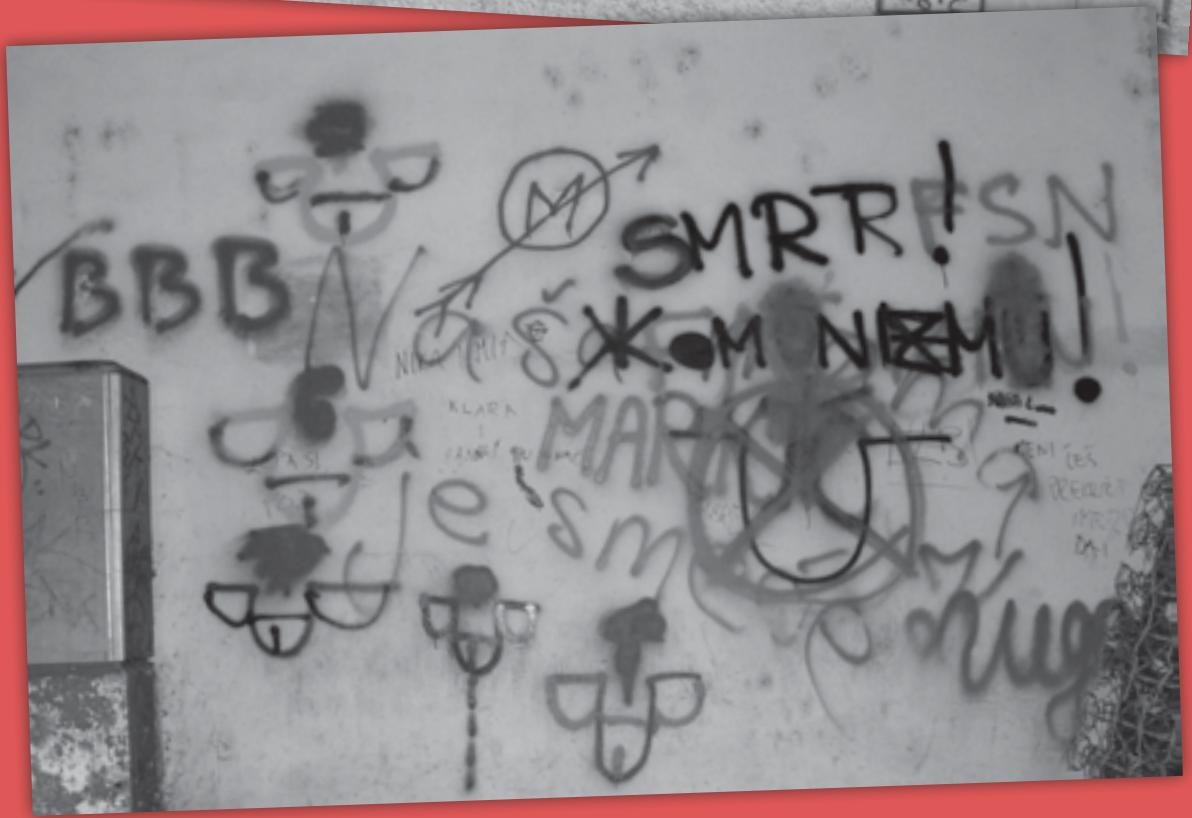
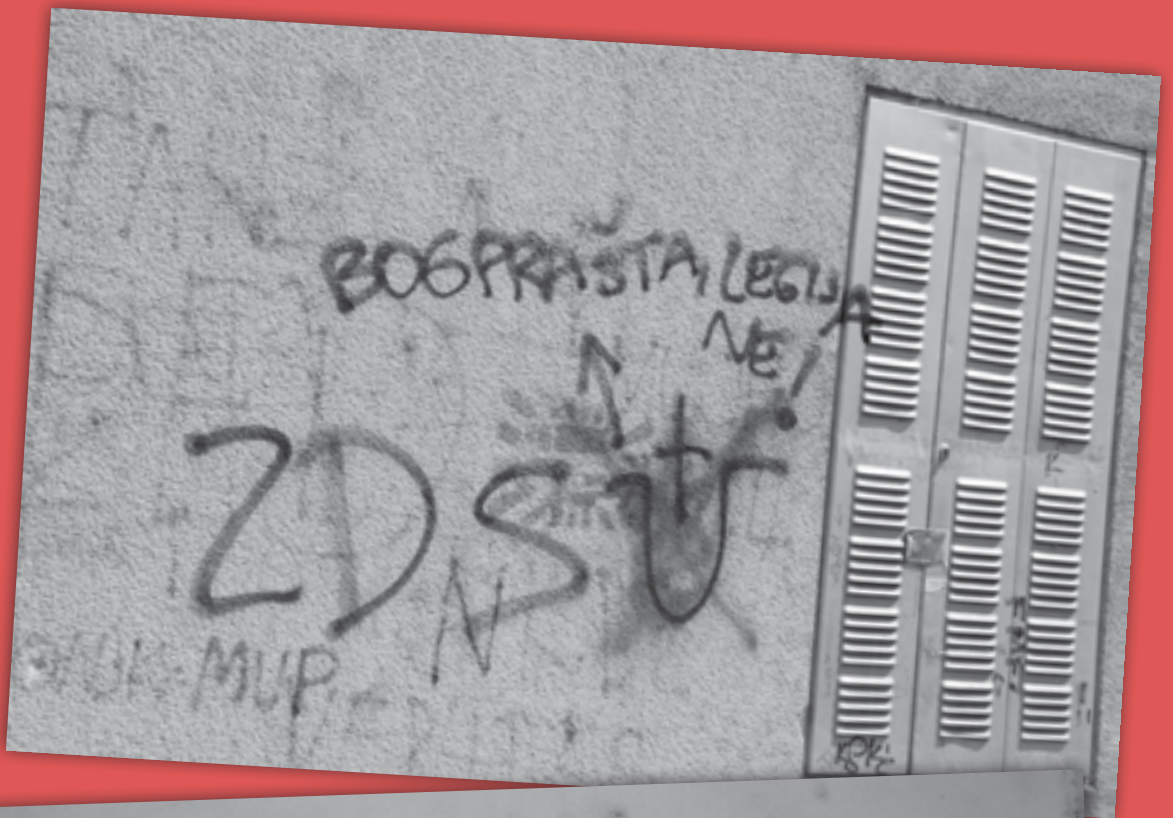

VZ BOGA
KRISTA
PROTIV
KOMUNISTA

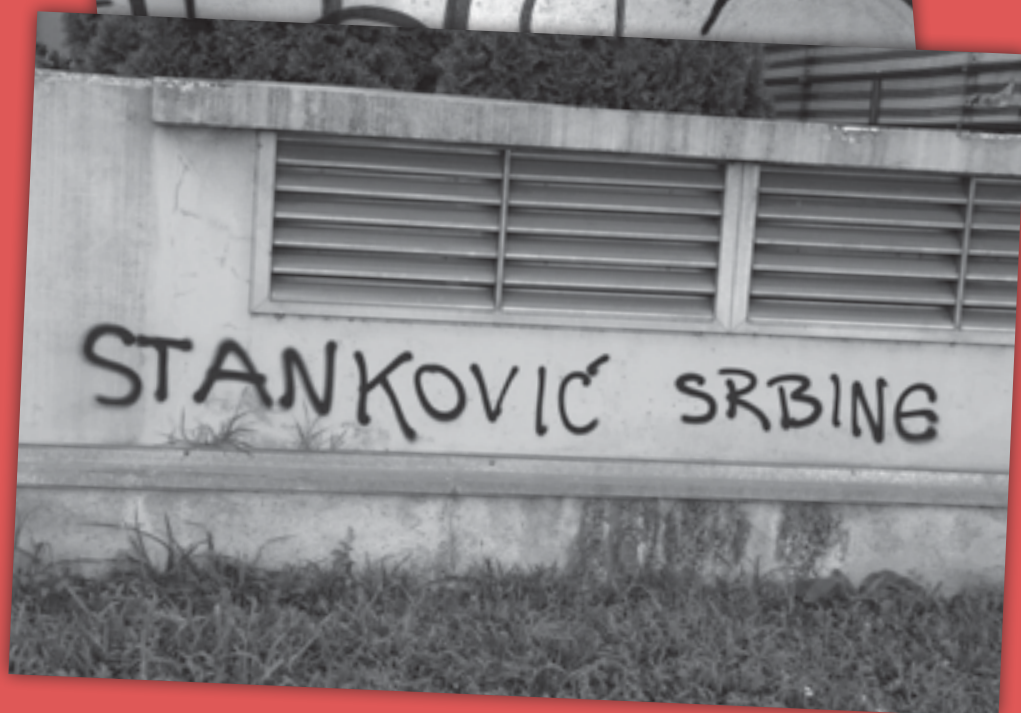
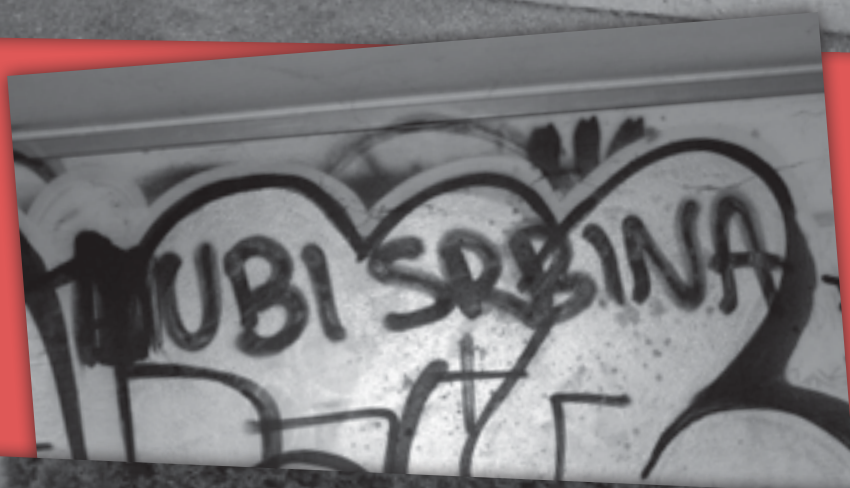
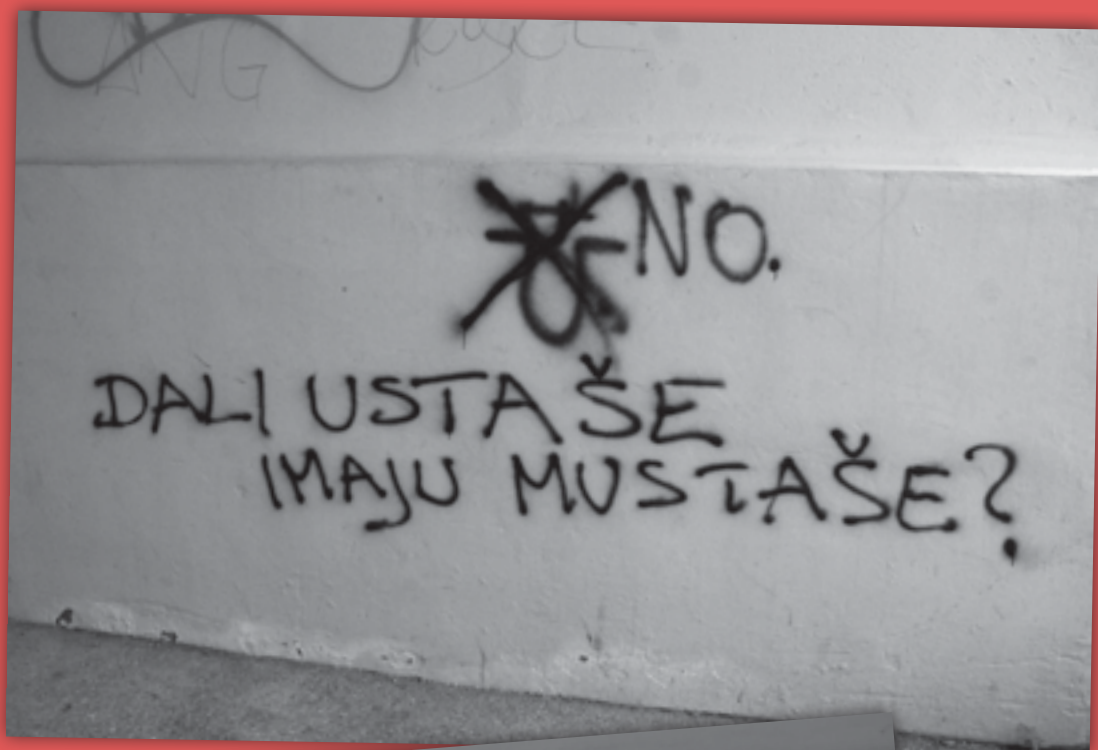
MSZ
Fo
K

1951

PRO
BIB
D.

BILIC
CRAFTMAN!

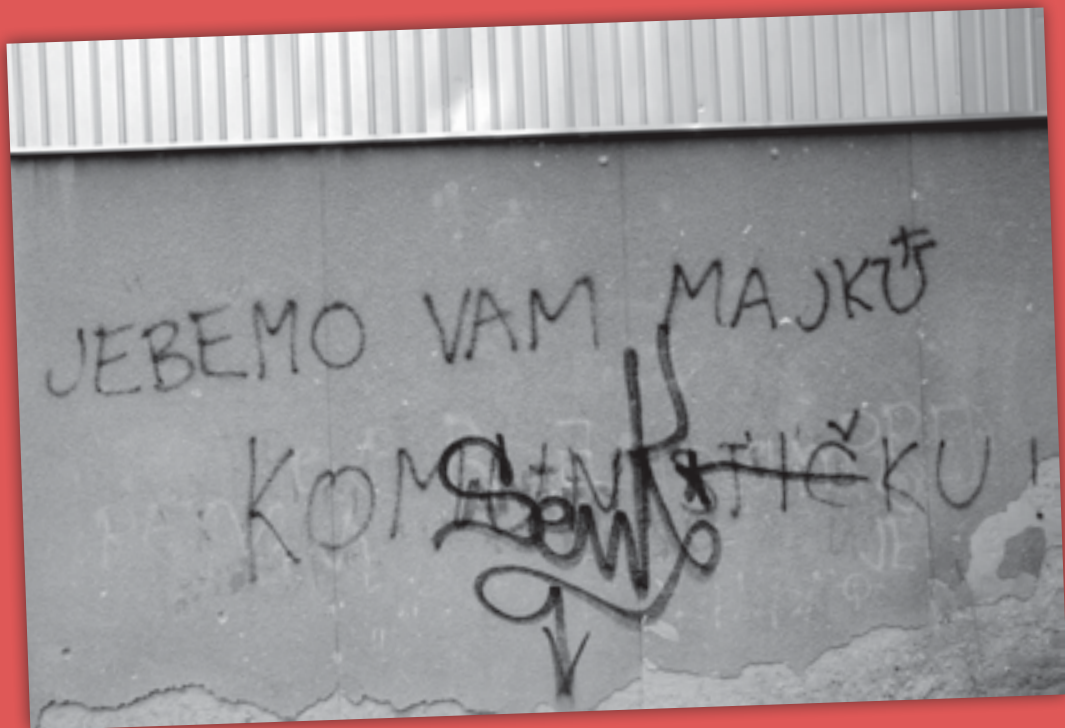
VOLIM SAMO Ć

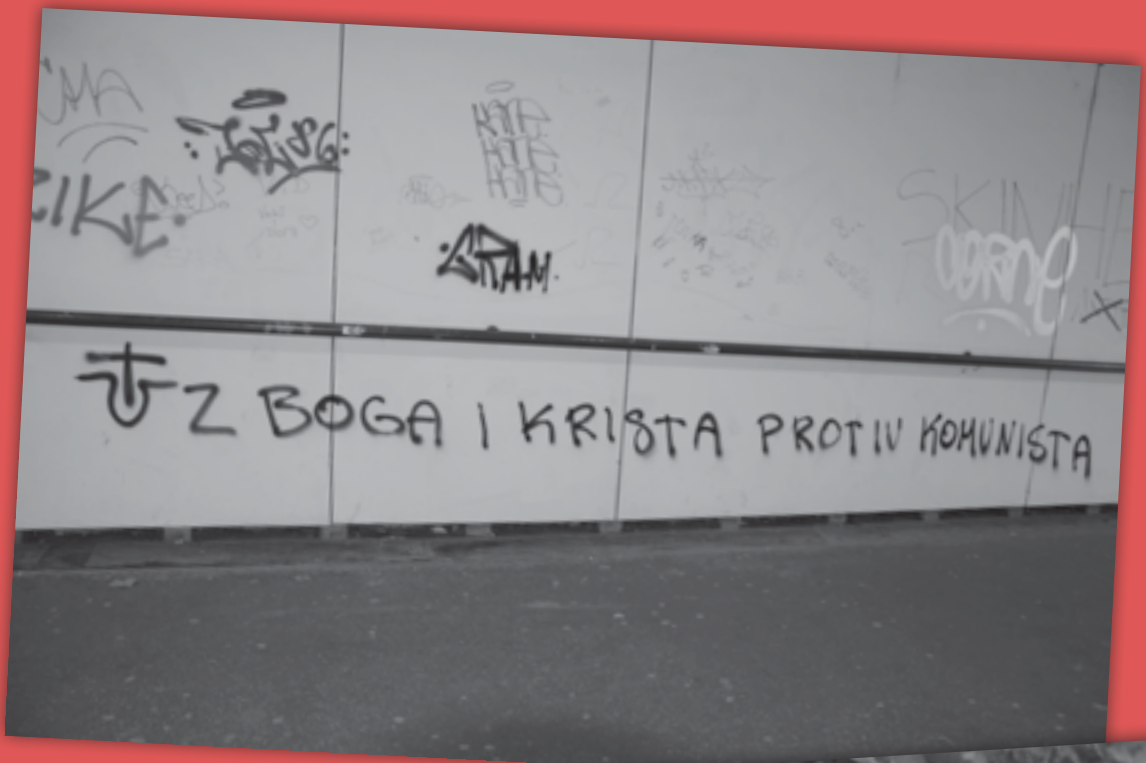
Ć

UBI
SRBINA

LUKA MODRIĆ
SRBINE NAPUŠI
SE ~~KURČINE!~~

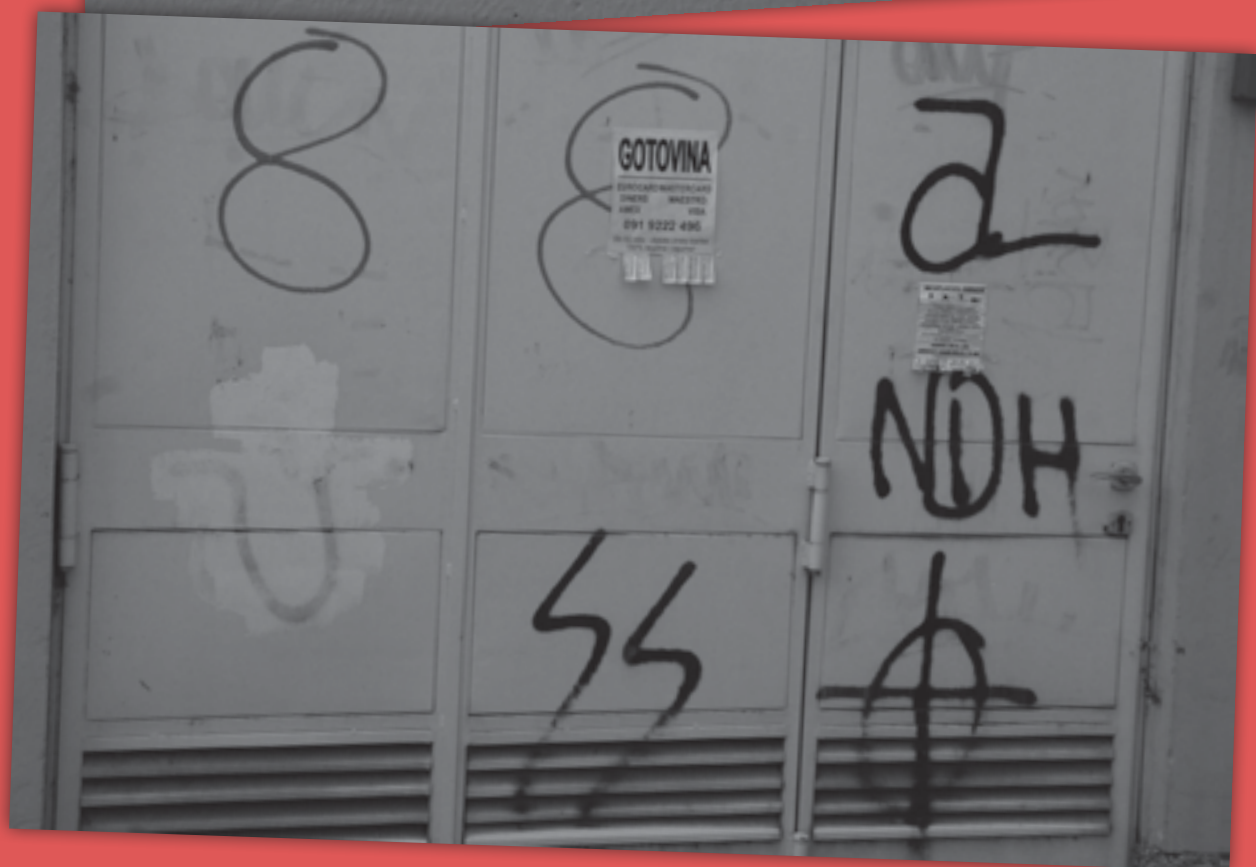
OBROK
PUŠTAR
F. TO TENCU
DVAJE PRQ BOSTAN

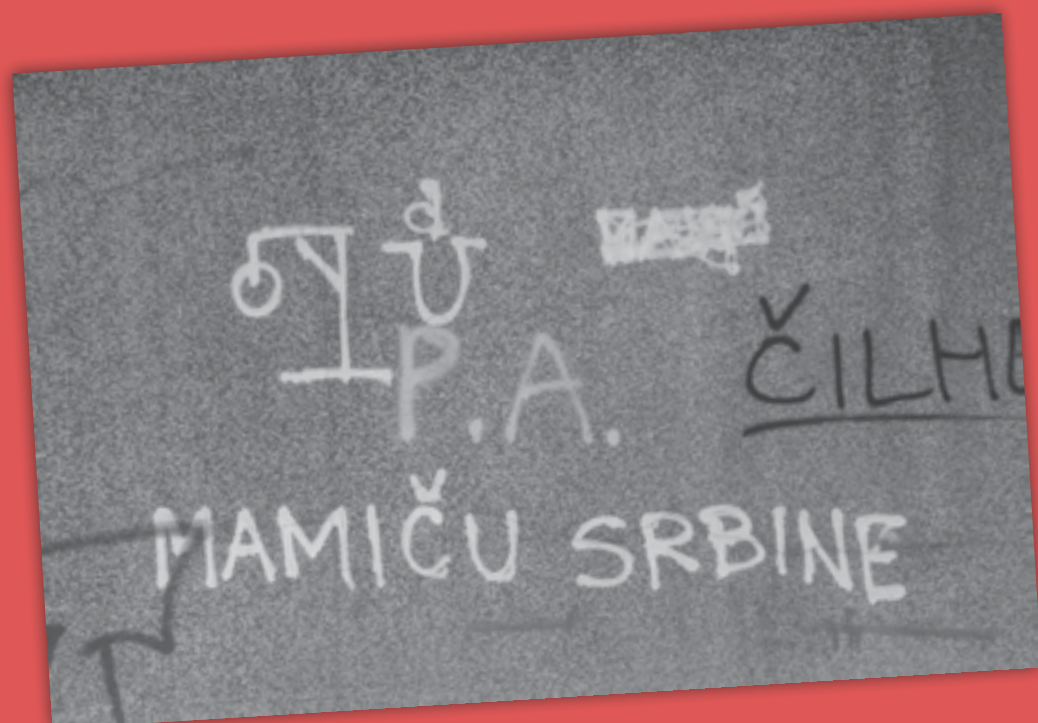
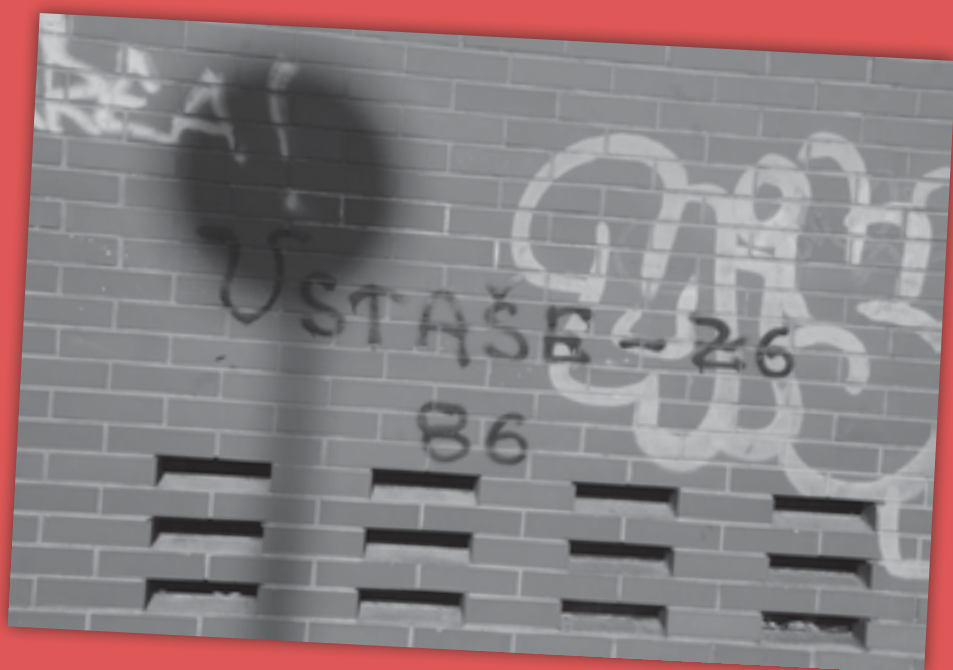
ŠAŠAVKI
JARUN

SNV Bulletin #14

*Historic Revisionism,
Hate Speech and Violence
Against Serbs in 2017*

Introduction

"A group of about three to four people in their 40s approached us. They were visibly inebriated and started swearing at 'our Chetnik mother', asking 'how come we were not ashamed to come to Zagreb'. My wife and I looked at each other and remained silent. What were we to do, we were here with small children? We waited for their rampage to end but it went on for a while and then they left with the message that they would take care of us and the children, should we ever return", Dušan Kovačević, the director of the Novi Sad music festival Exit, said during his visit to Zagreb. The incident occurred in mid-February 2017, the same month that stickers appeared on the streets of Vukovar with the invitation to hang Serbs, and that members of the extreme right party Autochthonous - Croatian Party of Rights (A-HSP) marched through the Croatian capital dressed in black. Last February will also be remembered as a month when an Ustasha graffiti appeared on the Orthodox church of Holy Trinity in Bjelovar, a protected cultural monument. Also in February, the Social Democratic Party (SDP) MP Milanka Opačić, received police protection because of the photomontage inspired by her Serb nationality, published by the portal Dnevno.hr. Dalmatia was no exception to this trend. At the end of February, organisers of a carnival in Kaštele near Split, torched before hundreds of spectators and effigy of Milorad Pupovac, the president of the Serb National Council (SNC) and of the Independent Democratic Serb Party (SDSS).

These are six from among 393 events which the SNC registered in 2017 as displaying ethnic intolerance, revisionism, denial of historic events, offences, threats, physical attacks and hate speech against Serbs in Croatia. Data that we have been gathering since 2014 indicate that such incidents are on the rise. To be more precise: last year we registered an average of one event per day containing elements of historic revisionism and/or ethnic intolerance towards Serbs. But this increase has not been as drastic as the year before (between 2015 and 2016, the SNC noted a 57 percent rise in the number of such events) — which can be ascribed to the chauvinist campaign led by the then HDZ (Croatian Democratic Party) president Tomislav Karamarko. We are still witnessing the consequences of this campaign even today.

Although the current coalition government led by the HDZ and supported by the liberal HNS (Croatian People's Party) and representatives of national minorities, formally condemns such occurrences, it still is not energetic in curbing anti-minority and pro-Ustasha manifestations in

the society. This can be seen from the fact that in September a plaque bearing the Ustasha salute "For homeland ready" was simply transferred from Jasenovac, site of ww2 death camp, to the nearby town of Novska. Related to this, the government negotiated with Marko Skejko, the commander of the notorious IX battalion of the Croatian Defence Forces (HOS, paramilitary troops) named after the ww2 Ustasha criminal Rafael Boban, which had fought in Bosnia and Herzegovina in the 1990s. The government also negotiated with Anto Đapić, a former mayor of Osijek and president of the extreme right party HSP (Croatian Party of Rights), which had announced it would initiate a referendum to eliminate the national minorities' right to be represented in the Croatian Parliament.

Aside from the visible manifestations that aim to send a message to Serbs that they, their culture, language, and script, not to mention political activity, are not welcome in Croatia, what is even more frightening is that the phenomena of this kind are so omnipresent in our society that they are almost tacitly accepted. This leaves an impression that the executive and legislative power, as well as the judiciary, will have to put in much more efforts just to halt the rise of such phenomena, and even more to suppress them.

Cases of historic revisionism, hate speech and ethnic intolerance	2014.*	2015.	2016.	2017.
Graffiti and insignia containing hate speech and ethnic intolerance	8	14	26	35
Hate speech and ethnic intolerance at sporting events	4	8	20	14
Hate speech and ethnic intolerance in the media	8	21	42	40
Hate speech and ethnic intolerance on social networks	5	10	28	31
Public actions marked by hostility against Serbs	9	31	53	52
Ethnic intolerance and historic revisionism in public persons' statements	9	37	42	52
Insults and threats directed against Serbs and Serb institutions in Croatia	7	20	62	107
Physical assaults (number of persons attacked)	5	9	16	11
Damaged, destroyed, and stolen property of private persons and Serb institutions	6	9	17	16
Damaged, destroyed, and stolen property of the Serbian Orthodox Church	6	9	6	14
Damaged and destroyed antifascist monuments	7	13	17	17
Damaged and destroyed bilingual signs	8	8	2	4
TOTAL	82*	189	331	393

* By the end of the 2014 and beginning of the 2015 methodological changes occurred

Overview and Data Analysis for 2017

This Bulletin brings an overview of cases of ethnically motivated violence, revisionism and denial of historic facts, threats and hate speech directed against Serbs in Croatia in the past year. The data is based on reports by individuals and on information from the media collected by the SNC.

Since individual incriminating acts are virtually impossible to list (not all the graffiti promoting hate speech or all intolerant articles by certain media were registered), they were, depending on location where they were registered, thus presented as a single case. The same methodology was used in analysing the media: due to the volume of content containing hate speech and/or discriminatory content, and which certain right-oriented media produce almost on daily basis, these were presented as a single case. For the televisions that broadcast such contents in different programs, the measuring unit was one broadcast (e.g. Z1 television had three broadcasts with disputed content, and in each of them we found a dozen of problematic examples, but since each of them is regarded as a single item, the sum total was three).

In the ensuing chapters we have included exclusively examples of threats, offences, physical attacks, and statements which promote violence and/or ethnic intolerance, deny, diminish, or justify the criminal character of the fascist Independent State of Croatia, as well as other instances aimed at intimidating Serbs or sending them a message that their cultural, religious and political activity in Croatia is unwelcome. Since some of the victims due to lack of trust in the institutions and fear from further attacks never report an attack or a threat, we are aware that this record has its deficiencies. For objective reasons, this Bulletin does not present and analyse each of the 393 incidents, but only the most blatant examples. The overview is divided in five thematic units:

- /1 elements of historic revisionism, hate speech, spreading ethnic hatred and historic revisionism in the public domain,
- /2 elements of historic revisionism, hate speech, spreading ethnic intolerance, verbal threats and insults in statements and acts of public persons,
- /3 verbal threats and insults,
- /4 physical assaults,
- /5 damaging, destruction and theft of property.

/1 Elements of Historic Revisionism, Hate Speech, Spreading Ethnic Hatred and Historic Revisionism in the Public Domain

/1.1 Graffiti

In 2017 SNC registered an increased number of cities and towns (35 in comparison with 26 in 2016) where graffiti appeared containing fascist, i.e. Ustasha and Nazi insignia, as well as those directly calling for the killing of Serbs. Such graffiti or symbols were seen in the streets and along the access roads to Zagreb, Velika Gorica, Karlovac, Vukova Gorica, Glina, Petrinja, Kutina, Bjelovar, Osijek, Vinkovci, Vukovar, Bršadin, Rijeka, Pula, Pag, Gračac, Obrovac, Zadar, Benkovac, Vrana, Kistanje, Šibenik, Bitelić, Vrlika, Sinj, Zrmanja, Crivac, Split, Trilj, Kamensko, Lovreć, Slivno, Kljaci, Dubrovnik and Mokošica.

Unchanged from previous years, the biggest concentration of graffiti was registered in Zagreb, but unlike in 2016, when we registered 182, in 2017 we registered 369 graffiti. The most numerous are still graffiti containing Ustasha symbolism (The letter "U", abbreviation for the Independent State of Croatia — NDH and the Ustasha salute "For the Homeland Ready" — ZDS). There was no shortage of graffiti openly celebrating the Nazi regime (sketching or writing the image or name of Adolf Hitler, Nazi swastikas and "Sieg Heil" salute).

/ Ustasha graffiti in Zagreb

/ Sticker "Serbian Family Tree" in Petrinja

A particular cause of concern is the presence of graffiti directly calling for persecution or killing of Serbs. Apart from Zagreb, where graffiti reading "Kill Serb/Kill Serbs", "Serbs, get out from Croatia", "Death to Serbs" and "Kill Serbs", similar content was observed in Karlovac ("Serb kids came to hunt the rabbit/Kill the kids, kill the kids/Save the rabbit's life"), in Osijek ("Death to Serbs"), Rijeka ("Kill the Serb"), Benkovac ("Hang Serbs on willows"), on the road between Petrinja and Hrvatska Kostajnica ("Serbs on willows"), as well as on the road on the island of Pag, where graffiti was sprayed reading "Kill the Serb" in the vicinity of the Matejna cove, the site of a former Ustasha prison camp.

In three Croatian towns, stickers were seen reading "Serbian Family Tree" and showing bodies hanging from a tree. The first of them appeared in February on Trpinjska road in Vukovar and in connection with this the police apprehended a 19-year-old youth. Another turned up in Zagreb in July, on the signpost marking the Republic of Serbia Embassy parking lot, while the last one was noted in Petrinja on a tourist board building.

/1.2 Sporting Events

Football stadiums are still venues where hatred against Serbs is most frequently manifested and we shall highlight only the most blatant examples. The first incident was registered on 11 March, during a match between Hajduk and Rijeka. After Hajduk scored the first goal, members of their fan club Torcida unfurled a banner with words "A small boat is sailing across the sea" in Cyrillic script. This is the line from a poem celebrating the Chetnik leader Draža Mihailović and the Torcida were referring to the Armada — the Rijeka fans, who arrived in Split by ship. They also waved the NDH flag and the usual Ustasha exclamations "For the homeland ready" could be heard.

On 6 August, a football match was played between GNK Dinamo and HNK Hajduk in honour of the 1995 military-police operation "Storm", after which around 700 Serb civilians were killed, according to the Croatian Helsinki Committee. Shouts "Kill, kill the Serb" by Dinamo supporters, the Bad Blue Boys, echoed across the stands, along with the "song" "We Croats do not drink wine, but the blood of Serbs from Knin." A little earlier, in the 35th minute of the derby, the shouts "I hate Dinamo, I hate Dinamo, that Serb name" were heard from the stands occupied by Torcida.

/1.3 Media

Unlike in the previous years, when our Bulletins emphasised the launch of new Internet portals which promoted radical nationalism, Ustasha-dom and even called for violence, such trend was not registered in 2017. However, what causes concern is that the existing portals that publish such content almost on daily basis are gaining readership.

The greatest amount of discriminatory content was published by the portal Dnevno.hr. This portal published on 15 February a photomontage of the SDP MP Milanka Opačić, showing her in a T-shirt with four "S" letters in Cyrillic script under the title "Serbfest". It was deleted from the website, after prompting negative reactions and a police intervention. Police carried out an investigation, suspecting that the publishing and distribution of the photomontage was done with the intent to spread hatred and intolerance.

Marko Ljubić, a columnist of the portal Narod.hr, run by the conservative NGO In the Name of the Family led by Željka Markić, continued to resort to chauvinistic remarks in 2017. This is obvious from the very titles of his columns and we are listing some of them here: *Novosti* (the

independent Serb weekly published by the SNC) are Greater Serbia's weapon and not a minority media, Therapy against mutated chetniks and Serbs of a bearded spirit should be dry shaved and their sense of being threatened will soon disappear.

The portal Direktno.hr also continued to publish anti-Serb content. They started an orchestrated campaign against the Croatian Radio Television (HRT) for hosting the Serb singer Miroslav Ilić in its broadcast *Lijepom našom* during the summer, when fires were raging throughout Dalmatia. This portal was one of the first among right-oriented media to attack Dragana Jeckov, the SDS MP, because she addressed her colleagues in Parliament in Serbian. That article was accompanied by readers' comments such as "You should get a kick in the ass and get the hell out of Croatia" and "Chetnik vermin. Go across the Drina (river) to Serbia and speak your Serbian language there. For the homeland ready".

/ MP Milanka Opačić received police protection because of the photomontage inspired by her Serb nationality

/ Velimir Bujanec remains the flag-bearer in promoting chauvinist views on local TV channels

The Croatian public media service (HRT) also joined the campaign against Dragana Jeckov. After the above-mentioned article was published on *Direktno.hr*, anchor Branka Kamenski began her *Pola ure kulture* show, broadcast on 25 October, with a commentary about the "anti-constitutional way of expressing in the Parliament".

Velimir Bujanec remains the flag-bearer in promoting chauvinist views on local tv channels. His show *Bujica* is shown three times a week on ten local tv channels and abroad. There was hardly a week without having Bujanec and his guests spreading intolerance against Serbs, while at the same time persistently denying or diminishing crimes committed by the Ustasha NDH regime. On 25 January, Bujanec hosted Igor Vukić, secretary of the revisionist Society for Research of the Treefold Jasenovac Camp, led by the Catholic priest Stjepan Razum, who on several occasions on his Facebook profile denied the existence of gas chambers in Auschwitz and the extent of the Holocaust. During the show Vukić repeated the theory that during the Ustasha rule, Jasenovac was a working camp and that it became a death camp only after communists had taken over, although there is no scientific evidence that a camp even existed at that time.

Hrvatski tjednik (Croatian Weekly) from Zadar continues with the harshest speech against Serbs and all free-thinking individuals who speak critically about the situation in Croatian society. With Ivica Marjačić as their editor, week after week, these papers have had chauvinist front pages which often look like arrest warrants against the "objectionable" individuals.

The weekly's front page of 10 August showed a photograph of refugees from the operation Storm with the headline "Out". It also had a review of the singer Marko Perković Thompson's concert with the headline *Stormy force of Croatian patriotism: Woe to the red scum who dare to have some doubts*. One of the following issues, published on 21 September, brings a photograph of Marko Skejo, former commander of the notorious IX nos Battalion Rafael Vitez Boban, posing with Hitler's moustache under the title *This will be a state tailored for the nos and not the Chetniks*.

/1.4 Public Actions

Public actions marked by anti-Serb and pro-fascist sentiments are still common on the streets of Croatia. On 6 January, i.e. the Orthodox Christmas Eve, representatives of the self-styled Croatian Orthodox Church held a public ceremony called *Great sanctification of water on the occasion of the holiday of Epiphany* in front of the Church of Holy Transfiguration of the Lord in the centre of Zagreb. That institution, unrecognized by the Serb community, was established a few years ago, fashioned after the church of the same name established in 1942 by Ante Pavelić's Ustasha regime. The ceremony was led by Marko Jurič, a representative of the pro-fascist society Project Velebit and a former anchor at the Zagreb Z1 television, which had its concession revoked in 2016 because of allowing brutal hate speech against the Serbs. "Enough already with prostrating and apologising daily for whether we are Ustashe or not! Those who seek such apologies need to be told: 'Gentlemen, fuck off'", Jurič said to round of applause from the gathering.

The day of establishment of the Independent State of Croatia, 10 April, was traditionally celebrated by the members of the IX Battalion Rafael Vitez Boban in Split. Captain Damir Banić concluded the presentation of the battalion's war path with salutes "God and Croats" and "For the homeland ready". MP Željko Glasnović and the party's Member of European Parliament, Ivica Tolić, sent letters in support of the event. On the same day, a pro-Ustasha gathering was held in the centre of Zagreb. Between 50 and 100 sympathizers of the Ustasha regime gathered in the early morning on the central Ban Jelačić square and later in the upper town (which is the seat of the parliament and government). Along with the standard paraphernalia including the NDH flags, they carried banners with the characteristic "U" letters symbolising the Ustasha regime and a clearly visible threat "Kill the Serb"!

On 1 July 2017 the Croatian Academy of Sciences and Arts Diaspora (HAZUD), an association that has not been officially registered, attempted to place a memorial plaque in honour of the Ustasha criminal Jure

Francetić in Otočac. The Croatian government condemned the act, and after the police blocked them, they proceeded to attend a mass for Francetić held by Ađelko Kaćunko (a priest known for extremist public comments on a number of topics).

A commemoration held on 30 July at the location of the former Serbian Orthodox Church in Glina, where the Ustasha killed more than a thousand Serbs in 1941, was obstructed by a dozen protesters. The protesters tried to interrupt speeches by shouting and approaching the gathering, organized by the SNC, to within less than ten meters. The participants of an event commemorating the 75th anniversary of the liberation of the children's Ustasha camp in Jastrebarsko were also confronted by protesters in August. When the last living camp survivor, Mihajlo Veljić, began an account of his suffering in the camp, a group of some 50 protesters came to the cemetery from a nearby church. The group shouted: "We shed blood for our Croatia", "Comms", "Communist scoundrels".

The 22nd anniversary of the "Storm" offensive was marked on 5 August by an official celebration in Knin and by an informal one in Slunj, where a singer Marko Perković Thompson held a concert. Thousands of Thompson's fans descended on Slunj in the afternoon, some sporting T-shirts, and flags with the Ustasha salute "For the homeland ready". Unlike in Knin, where a formal celebration was held and police apprehended persons who chanted the Ustasha salute, no one was arrested

/ Marko Perković
Thompson's
concert in Slunj
(Foto: Matija
Habljak/PIXSELL)

in Slunj. Following the concert, which began with the trademark song *Bojna Čavoglave* which starts with the salute "For the Homeland Ready", the police only reported Thompson for misdemeanour.

A-HSP, a party of the extreme right led by Dražen Keleminec, which has been protesting for years against almost all events organized by the SNC, held at least seven protests in 2017 displaying pro-Ustasha insignia. On 26 February A-HSP held a march in the centre of Zagreb followed by the line-up at the main square. On this occasion, 20-odd members and party sympathizers clad in black gave support to the American president Donald Trump waving the U.S. flag and the one of the German neo-Nazi party NPD (Nazional Partei Deutschland).

Spurred on by announcements that the Ustasha motto engraved on the memorial plaque to members of HOS would soon be removed from the centre of Jasenovac, Keleminec organized a protest in front of the SNC's and Novosti weekly's offices on 2 September. "Croatia is being set on fire at the peak of the tourist season. Isn't there a case for the State Attorney to get involved? They are inciting this through the media, they are setting our beautiful country alight. In every democratic country they would be prosecuted for this, and those who are not our citizens would be expelled from the country," Keleminec said moments before setting a copy of the Novosti on fire. After that he started threatening the HDZ president and prime minister, Andrej Plenković, stating that

/ The
ultraconservative
association In the
Name of Family
(Foto: Patrik
Macek/PIXSELL)

by banning the "For the homeland ready" salute he would introduce dictatorship and abolish the democratic system. Ten days later, on 12 September, Keleminec organised an almost identical protest. On that day he burned two copies of *Novosti*. They had sentences *Go and get some treatment* and *Nice papers burn nicely* pasted across the front page. Keleminec saw the end of 2017 with at least one indictment under the Criminal Code: one for the threat he addressed to Milorad Pupovac during a ceremony marking the anti-fascist Day of Uprising in Srb in 2015 and the other for publicly burning the copy of the *Novosti* weekly.

The ultraconservative association In the Name of Family, (established in 2013 with the goal of gathering signatures for calling a homophobic referendum, which eventually managed to change the Croatian Constitution so that marriage was defined exclusively as a union of a man and a woman), initiated in 2017 several activities aimed against minorities. Most of them were directed against the work of the independent Serb weekly *Novosti* and the SNC as its publisher.

This association, whose founders led by Željka Markić meanwhile also founded a party In the Name of the Family — Project Homeland and the revisionist portal *Narod.hr* — held a news conference in front of the Parliament on 13 February, where it accused *Novosti* weekly and the SNC of misusing funding from the state budget allocated by the Council for National Minorities of the Republic of Croatia. They presented the public with a fabricated analysis in which they quoted texts by three authors from *Novosti*, selectively and out of context, with the intention to mark them as state enemies and incite animosity against them and the paper for which they write.

The association In the Name of the Family repeated its accusations throughout the entire year and in August, when fires were raging in Dalmatia, its leader Željka Markić sent a letter to Prime Minister Plenković. Based on the news that five underaged persons and one 18-years-old youth were arrested in Kistanje, of whom two were citizens of the Republic of Serbia, Markić again accused *Novosti* of "inciting intolerance and hatred against Croatians."

In the autumn of 2017, the association In the Name of the Family, simultaneously with the DESNO party led by Anto Đapić, the former president of the far-right HSP party, announced an action to gather signatures for a referendum, this time aimed at changing the electoral legislation. Under the guise of the fight against corruption, Markić and Đapić called for an abolishment of the national minorities' right to elect their parliament deputies in the 12th electoral unit. This is de facto yet another anti-minority referendum which would degrade the acquired minority rights.

/2 Elements of Historic Revisionism, Hate Speech or Spreading Ethnic Hatred in Statements and Acts of Public Persons

In 2017 we registered an increase of the number of statements or acts by public persons (such as having photographs taken next to the symbols from the NDH period) which contained elements of affirmation of the Ustasha regime, spreading intolerance and discrimination or implying hate speech punishable by law. As in the year before, in this chapter of the Bulletin, we shall pay special attention to the Catholic Church clergy, which exerts a great influence on the Croatian society, and state officials who had been advised by the European commission before Croatia's accession to the EU to "avoid a perpetual repetition of ethnically based hostilities".

"Mr Pupovac is a Member of Parliament and he supports the majority. He and the minorities, although they participate in the work of the Government, will not be determining the system of government or its direction. This is Croatia and — alongside the minorities which have guaranteed rights — it is decided upon by Croatian women and men — this is our country and not somebody else's. Imagine what it would look like if I was telling Vučić (Serbian president) from here how to assemble his Government."

— *Deputy Speaker of Parliament Milijan Brkić (HDZ) in his address to the journalists on 8 May*

"A rotten tooth needs to be pulled out and it is that part of the election system which undermines the general voting right (...) All Croatian citizens need to be political Croatians."

— *Former Mayor of Osijek and president of the DESNO party, Anto Đapić on HTV on 19 September*

"We cannot allow the state to be led by re-designed communists, UDBA members (former Yugoslav secret police) and the perverse police aristocracy which has brought Croatia to where it is now. I would say only one thing — God and Croatians, we must all be for homeland ready!"

— MP Željko Glasnović at the protests "No to ecocide in the Cetinska Krajina" held on the Ban Jelačić square on 4 March

— MPs Zlatko Hasanbegović and Željko Glasnović in Vukovar, posing next to the flag of the notorious Ustasha-Nazi "Devil's Division" on 18 November

"My position on the "For the homeland ready" salute is clear. It is the old Croatian salute, but unfortunately it was compromised during the Ustasha days."

— President Kolinda Grabar-Kitarović in the interview for the RTL television on 4 September

"NDH was a Croatian state and I am glad that it was, and he (Pavelić) was in my view one of the greatest Croats in history and I would not be a Croat today if it had not been for him. And Ante Pavelić's picture, along with all others, has been in my home since the first day".

— Ante Jurić, replaced member of the Council for Croats Outside the Republic of Croatia and president of the Australian-Croatian society Melbourne, in an interview for the Australian SBS radio in December

"The government's acts have been shameful. It is a screwdriver government. If the Croatian anthem happens to bother the Serb brothers tomorrow, this government will ban it because Ustashe had also sung it. Long live Serb Croatia! I wonder what would happen in France or any other European country which had stood up against aggression, if the government removed a monument because it bothers them??? Quo vadis, Croatia?"

— *Bishop Vlado Košić on Facebook after HOS's plaque was moved from Jasenovac to Novska on 7 September*

"Yugo-communist vermin, after five years of war and aggression against Croatia you write such obscenities. IF WE WERE A DEMOCRATIC COUNTRY, YOU WOULD BE TRIED FOR HIGH TREASON AND EXECUTED! And this will likely happen soon..."

— *Former councillor at the City Council of Split, Hrvoje Marušić (HDZ) in a comment on Facebook directed at members of the Youth Initiative for Human Rights because of their campaign which asked the Croatian Government to apologise for the victims of the operation "Storm" on 31 July*

— *Lika-Senj county prefect Darko Milinović (HDZ) during election campaign and then on Facebook, May*

"I cannot see this as something positive. When we heard about it this morning we asked our ambassador in Ljubljana to inquire what had happened and to inform us of the reasons for the ban of this concert. I do not know what the reasons could be."

— *Prime minister Andrej Plenković to journalists on ban of the Marko Perković Thompson's concert in Maribor, Slovenia on 17 May*

"If someone bought these papers, they have the right to burn them, as long as they are careful not to burn something else (...) Novosti are spreading hate speech so much that in a normal country they would not be financed at all... In normal democratic countries such as Canada, such things have happened, newspapers have been burnt.

— *Member of the European Parliament Ruža Tomašić about public burning of the independent Serb weekly Novosti on N1 television on 13 September*

/3 Verbal threats and insults

Dousing with gasoline, a little trip to heaven, against the wall, addressing ethnic Serbs by using labels such as Chetniks, pigs and shit, are just some of at least 107 threats and insults directed at the members of the Serb community. Most of them arrived at the address of the SNC and the Novosti newsroom, which happened in three waves: after Novosti announced that a plaque with the engraved Ustasha salute was placed in Jasenovac, after the conservative NGO In the Name of the Family started campaigning to cut the weekly's public financing and during the nationalist hysteria, helped by the right-wing media, which singled out Serbs as main culprits for fires in Dalmatia. Seven most radical letters, e-mails and messages posted on social media were reported to relevant institutions, police and the State Attorney.

Among reported threats is a letter sent from Slavonski Brod, which gives Pupovac an ultimatum — "peace or swim down the Sava river", with a message "Chetniks, out from Croatia" and the Ustasha salute "For the homeland ready". Most of our archives consist of messages which arrived via Facebook. "Run (or) your son and you will disappear overnight", was the last message sent to Milorad Pupovac, the SNC president, in a private message sent by a younger man from Rijeka. Local State's attorney pressed criminal charge against him.

The State Attorney's office has confirmed that they are still looking into the allegations from two criminal charges. The first was the one the SNC pressed in September against man who sent at least five threatening emails to Novosti's editors. "Some little satirical journalists in France also used to liked to make fun... And then half of them ceased to be funny... Until the investigation, ours or yours", he wrote and then in the next days threatened with a "trip to heaven" and dousing the newsroom with gasoline and setting it on fire. Another charges was pressed in the last days of November against Predrag Mišić, a member of the Croatian Conservative Party (HKS). Mišić, who earlier participated in anti-Cyrillic protests in Vukovar, wrote an article and published it on his party's website in which he addressed Pupovac with following words: "Even if I remain alone, I will smash every plaque, I will smash you too... this time I am ready to go all the way, with you it is obviously impossible to do it any other way.. I am serious this time...this is a promise I shall not break."

In 2017, two verdicts were passed, both still pending final confirmation. One was against a former member of the Croatian Army who attacked Siniša Martinović, the deputy mayor of Okučani and a member of the Serb minority, in 2013. "While looking for a friend, I stopped in front of a café in the centre of Okučani. Some people I knew called me from the doorstep, and soon after responding I sensed a blow at my back. The attacker later admitted he was upset that 'Croats should be speaking with a Chetnik', Martinović said about the event that took place on 17 November 2013. "Fuck your Chetnik mother, I'll shoot you with a gun, this is not Vukovar. It is your fault that we had to abandon our homes," he yelled at Martinović who had to put up with threats for years after the war. He noted that interethnic relations in that area had visibly improved in this western Slavonia town, but his attacker and those like-minded were upset because nine days before the incident he had invited an Orthodox priest on the occasion of the patron saint's festivity of Mitrovdan. In December 2013, D.G. had to pay a fine of 912 kuna, and four years later the Municipal court in Slavonski Brod sentenced him to a 10-month conditional prison term with a two-year probation period.

Yet another case of threats ended with a court ruling in 2017, this time directed against Pupovac. A man from Split now residing in Switzerland was sentenced to a conditional prison term of six months with a two-year probation. He had sent an e-mail to Pupovac saying that he should be "slaughtered", that all Serbs should be hanged and torched, adding that he resented (late President) Franjo Tuđman "for failing to slaughter them all".

/4 Physical Attacks

Eleven physical attacks against persons of Serb nationality were registered in the previous year, including some against Serbian citizens. The first attack took place on 12 February, when a group of masked hooligans attacked five fans of (Serbian) football club Partizan in a café in Zagreb. One person received medical attention for head injuries, while the others sustained less severe bodily injuries.

On 20 April, Milan Radić (59), a returnee from the village of Kozapero-vica, 10 km southeast of Glina, was robbed in front of his home. "I was visited by two unknown men. They immediately told me that they were police officers and asked me to open the door. As soon as I let them in, they asked for money. When I said I had nothing, they started hitting me on the head with their fists and threw me on the floor. Then they got me on my feet and demanded that I take them to the place where I kept money. I got scared and gave them 440 kuna, all the money I had in the house. They took my cell phone, threw it somewhere in the underbrush and fled immediately," he said. Radić then walked to his nearest neighbours and called the police, who soon arrived and took him to the Sisak hospital where it was established that he had sustained lighter injuries. The Sisak-Moslavina police spokesperson said the police were looking for unidentified perpetrators.

According to Nikola Ivanović (SDSS), the deputy mayor of Pakrac, a teenager of Serb nationality was attacked in September by a man 10 years his senior, who used swear words mentioning his "Serb mother". The attacker was reported for misdemeanour.

In the summer of 2017, police arrested two young girls suspected to have started the fire in the village of Brgud, ten kilometres from Benko-vac. The Zadar state attorney formally indicted 25-year old woman. She was charged with starting a fire with her lighter while not being legally accountable, motivated by the fact that Brgud has a majority Serb population and she considered them responsible for burning her village of Lisičići during the 1991—1995 war. The State Attorney's office reported that they were charging her with committing an illegal act that is classified as a grave criminal act against general safety.

/5 Damage, Destruction and Theft of Property

Last year saw the continuation of damage, destruction and theft of property owned by citizens of Serb nationality and Serb institutions, mostly related to the Serbian Orthodox Church. In the context of the rising number of cases of revisionist nature, the devastation of anti-fascist monuments, which had started in the early 1990s, continued. Three incidents related to damaging cars with Serbian license plates were registered, but also damage to other vehicles owned by Serbs (that did not have Serbian plates). On 9 April, a car owned by Saša Kesić was damaged in Split. Both side mirrors were torn out, the wiper on the rear window was broken, the rear right tyre was punctured and the trunk door was damaged. An almost identical act of vandalism was registered in Split on 13 September. A vehicle owned by Serbian citizen O.G. was damaged — it was sprayed with Ustasha slogans, the wipers and side mirrors were broken, the license plates were stolen and there was damage to the doors.

On 5 August, the 22nd anniversary of operation "Storm", a car was damaged belonging to Mile Opačić, one of the most prominent members of the Serb community in Rijeka. Unknown perpetrators sprayed his car parked in front of his building in Rijeka with messages such as four "S" letters (reference to a Serb symbol), and "Wtf, Chetnik?", while the license plates and the windshield were damaged by paint. Almost all representatives of political parties in Rijeka condemned the act. However, the police still have not found perpetrators, and the state attorney's decision to press charges against unknown perpetrators for inciting violence and hatred is still on hold.

Compared to 2016, when the SNC had information about six cases of damage or theft of property owned by the Serbian Orthodox Church (SPC), in 2017 there were 14 such cases. On 28 February, priest Nemanja Obradović reported that the Ustasha "U" was sprayed on the façade of the Holy Trinity Church in Bjelovar, which is a protected cultural monument. On 6 March, the same symbol and the "For the homeland ready" salute were sprayed on the St Peter and Paul church in Sinj.

In March and in April there was a series of break-ins in the buildings owned by the Serbian Orthodox Church in Dalmatia (SPC). Between 6 and 8 March, police in Knin and Drniš noted six attempts to break into the SPC buildings. The targets were shrines in the area of Petrovo polje, namely the St John the Baptist's Church in Baljci, The Church of

/ "For the homeland ready" on the St Peter and Paul church in Sinj

St Apostle and Evangelist Lucas in Štikovo, The Church of St Baptist George in Kričke, The Church of St John the Baptist in Miočić, St Petka Church in Kanjani and St Nicholas Church in Vrbnik near Knin.

Last autumn, a bust of Ivo Lola Ribar, an anti-fascist fighter and a World War Two hero, was returned after being stolen in 1990. The bust has since been sprayed with Ustasha graffiti at least twice. A monument to fallen antifascist fighters from ww2 in Adžijina street in Zagreb's Trešnjevka quarter was also sprayed with similar graffiti. At the start of August, unknown perpetrators devastated a monument to the fallen fighters of the National Liberation Struggle (ww2) in Podmurvice in Primorsko-Goranska county. Memorial plaque dedicated to the First Partisan detachment in a park in Vinkovci street in Split, which was smashed in 2016, was sprayed with graffiti in 2017. On at least four occasions unknown perpetrators variegated a monument to Dalmatian Partisans outside the village of Zrmanja close to the Gračac—Knin highway.

Unlike in previous years, when we saw numerous acts of opposition to the use of Cyrillic script, i.e. destruction of bilingual signs that have been placed in some locations in line with the Constitutional Law on National Minorities, only two such incidents took place in 2017. In Donji Lapac and in Vukovar, a total of four signs were either destroyed or stolen during the year.

Conclusion

The announcement that a new law aimed at sanctioning hatred on the Internet will be drafted is the main tool the current political leadership has used to herald a crackdown on the anti-minority atmosphere. But considering that five years after the new Criminal code was enacted, (and which stipulates a ban on public incitement to violence and hatred), there is still no court practice which could serve as a basis for future verdicts and a warning to those who resort to this type of public action — there is justified fear that new laws would not change the situation. The biggest burden of responsibility lies with the institutions in charge of implementing these laws in practice, i.e. the Ministry of Internal Affairs (MUP), the state attorney (DORH), courts and the Electronic Media Agency.

Like in the previous years in which the SNC published this Bulletin, there were omissions in sanctioning the perpetrators of hate crimes and instigators of violence and hatred. The police and state prosecutor still qualify most such acts as misdemeanour, or as criminal acts of lesser importance, while certain criminal acts are qualified as acts without elements of hate crime. Police statistics show that shouting and publicly displaying the Ustasha salute "For the homeland ready" is almost regularly treated as misdemeanour.

Electronic media (Internet, TV, radio) proved to be main generators of discriminatory speech and/or hate speech. The HRT, as the public media service, is still not implementing several international conventions and recommendations (International Convention on Elimination of All Forms of Racial Discrimination, CoE Framework Convention for Protection of National Minorities, European Charter on Regional and Minority Languages and Recommendations from Lund of Effective Participation of National minorities in Public Life). The current Law on Electronic Media (Article 12) presents an additional problem, especially for the Electronic Media Council, because the law fails to clearly define hate speech and discriminatory speech, which makes it almost impossible to sanction perpetrators. Furthermore, perpetrators frequently apply at tenders and receive funding from the Fund for Encouraging Variety and Pluralism of Media, which is aimed at promoting minority rights, among other things.

The Political leadership which condoned and even encouraged the strengthening of ultraconservative and nationalist phenomena, still

carries a great responsibility. Let us recall that in 2017 we registered at least 52 statements by public persons promoting ethnic hostility against Serbs and whitewashing Ustasha crimes committed in ww2. Most of these statements were made by politicians ranging from the lowest local levels to the members of the Government and Parliament and by senior representatives of the Catholic Church.